Beſchryvinge vande overtreffelijcke ende wydt-

vermaerde Zee-vaerdt vanden Edelen Heer ende Meeſter Thomas Candiſch, met drie Schepen uytghevaren den 21. Julij/1586. ende met een Schip wederom ghekeert in Pleymouth, den 9 September 1588. Hebbende(door't cruycen vander Zee)ghezeylt 13000. mylen. Vertellende ſyne vreemde wonderlijcke avonturen ende gheſchiedeniſſen: De ontdeckinghe der Landen by hem beſeylt. Beſchreven door M. Francois Prettie van Eye in Suffolck, die mede inde Voyagie was.

Hier noch by ghevoecht de Voyagie van Siere Françoys Draeck, en Siere Ian Haukens, Ridderen/naer West-Indien/ gheprerendeert Panama in te nemen met 6. van des Coninginꝭ Majeſteyts Schepen/ ende 21. andere/ by haer hebbende 2500. mannen. Anno 1595. Beſchreven door eenen die daer mede inde Vlote ghewee ſt is. Van nieus Gecorrigeert ende verbeetert.

Tot Amſterdam by Michiel Colijn/ Boeckvercooper opt Water aende Oude Brugh/ int Huyſboeck. Anno 1617.

Beschrijvinghe vande overtreffelijcke ende wijt-vermaerde Zee-vaerdt vanden Edelen Heer ende Meester Thomas Candish, gedaen rondtomme de Werelt / begonnen int jaer ons Heeren 1586. ende voleynt in den jare 1588. in 2. jaren ende 7. weken. Beschreven by M. Fransoys Prettie van Eye in Suffolc/ die mede inde Voyagie gheweest is.

Anno 1586.

Anno. 1586. Iulij 21.

ALsoo de vermaerde ende Eerentfeste Edelman / Heer Thomas Candish van Suffolck hadde toegherust inde jare 1585. een schip/ waer in hy voer als Capiteyn metten Heere Richard Groen-vil, na het Landt Virginia, ghelegen in America, tusschen de landen van Florida ende Norombega, in welcke Zee-vaert hy seylde voorby de Eylanden van Canarien na West-Indien langhs Dominica, S. Iuan de Portoriço, Hispaniola, de Lucaios eñ Florida: vã welcke Zee-vaert wederkeert wesende/ soo heeft hy als een cloeckmoedich Zee-ridder by handen genomẽ een seer overtreffelijcke Zee-vaert / om door de Magallanische straet te beseylen de Gout ende Silver-rijcke Koninckrijcken van Chile, Peru ende Mexico: ende voorts na de vaste landẽ eñ Eylandẽ van China/ Oost-Indien ende Africa/ ende dien volgens ommezeylende den ommeloop des gheheelẽ Aerd-bodems. Het welcke hy door den genadigen seghen des Allerhoochsten met ghestadighe voorsichtigheyt / goede regeringhe ende een groote snelheyt voorspoedighlijc volbracht heeft tot groote verwonderinge van allen verstandigen / hebbende tot sodanighen eynde op syn eyghen costen nieu ghebout (ende met alle nootsakelickheyt voorsien voor den tijt van twee jaren) een schoon schip/ genaemt de Desire, dat is / Begeerte, als Admirael/ groot 140. vaten/ ende een cleynder schip van 60. vaten/ ghenaemt de Content oft Verghenoeginge, voeghende daer by een Barcke van 40. vaten/ ghenaemt de Huygh Gallant, in welcke drie schepen gheweest syn 125. persoonen/ out ende jonck. Hy voer af als hunner aller Overste van Londẽ den 19. Junij / 1586. ende quam tot Harevvich: ende seylde van daer den 29. der selver maent/ soo dat hy den 8. Julij/ inde Haven van Pleymouth, ende van daer in Zee den 21. der selver maendt op een donderdagh / ende dat met eenen stercken oosten wint.

Iulij 26. Den 26. Julij dijnsdaeghs waren wy 45. mylen van Cabo Finisterre, waer wy ontmoeteden 5. seylen/ Biscayers / comende vande groote Baye in Terra nova also ons dochte. Onse Admirael

 schoot

schoot ende bocht met haer 3. uren:maer wy namen hunder gheen/ want de nacht ons overviel.

Augustus.

Augusti 1. Den eersten Augusti quamen wy int gesicht vā Forte Ventura een vande Eylanden van Canarien/ontrent ten thien uren des morghens.

Augusti 7. Rio d'Oro. Cabo blāco. Den 7. Augusti des sondaeghs waren wy so hooghe ghecomen/als Rio d'Oro, op de Custe van Zavaga, onder den Tropico Cancri, tusschen Barbarien ende Guinea.

Augusti 9. Den 9 Aug. quamen wy by Cabo blanco:maer de wint was soo groot/dat wy niet condē op-comen/daer de Chanters ghewoon syn te liggen visschen:daerom seylden wy 6. uren west zuytwest/ om het sorghelijck zandt/ dat van die Caep zuyt west ten suyden licht.

Augusti 15. Den 15. Augusti waren wy inde hoochte van Cabo verde(na gissinghe) 50. mylen daer van.

Augusti 18. Den 18. voorss. was Sierra Leona oost van ons ende dien dach veranderde de Windt int noortwesten / so dat wy by den 20 dach Augusti waren in 6. ende een half graden noordtwaerts van den Equinoctiael.

Augusti 23. Den 23. Augusti setten wijt ruym van Sierra Leona,ende den 25. vielen wy met het point op de zuydtzijde van Sierra Leona. Dwelck M. Brewer(de Vice-Admirael op't schip de Content)wel kende/ ende voer binnē met syn schip. Wy haddē daer ten minstē vijf vadem waters/eñ voorts 14 mijlen weechs zuytw. loopēde inde reede vā Sierra Leona,op 16.14.12.10.eñ 8.vademē waters.

Augusti 26. Den 26. Augusti voeren wy inde havē oft reede/ende ingaende/haddē by de zuytcaep ten minsten 5. vadem waters by de rotse/ghelijck die leyt by de zuytcaep. Ende also wy daer na 2. ofte 3. Cabels lenghte waren binnen de rotse/ hadden wy noyt min dan 10. vadem waters/ tot dat wy quamen tot de reede die ontrent eē myle is vande caep/altoos streckende naert zuyden/tot dat ghy compt tot de waterplaetse/ in welcke Baye is de beste reede:maer ghy moet ligghen ofte anckeren diep inde Baye/om dat daer een seer sterck getyde loopt/ende het vloeyt inde reede met een zuytooste ende zuytoost ten zuyden Mane. Het is van Enghelant tot dese plaetse 950. mylen : welcken wech sy seylden vanden 21. Julij tot den 26. Augusti:by dese mylen salmen verstaen Enghelsche leguas/gherekent tot 20. inden graet.

Augusti 27. Den 27. Augusti/zijnde saterdach/quamē ons twee Negros aen boort van onsen Admirael/ende by teeckenen gavense ons te kennen datter een Portugaels schip boven hooger binnē lant lach. Ende ons cleynste schip/ de Gallant, voer 3. oft 4 mylen hoogher/maer by ghebreck van eenen Piloot sochtēse niet hooger/want de reede hep noch 3. ofte 4. mylen dieper/eñ is seer breet eñ periculeus/ so wy namaels verstonde by eē Portugees.

Augusti 28. Den 28. sant onsen Generael sommige van syn volc aen lant/ ende daer speelden ende dansten sy den gheheelē voornoene onder de Negros/om wat te vernemen vant Portugaels schip:t'Schepe comende/vonden sy een Portugees verborgē onder

de

de hagen/die sy namen ende tschepe brochten/en die seyde ons dat het seer periculeus was op te varen tot het Dorp om tschip te soecken. Waer op wy niet en wilden dat gaen soecken/want wy bevonden dat hy ons de waerheyt seyde / midts dat wy hem bonden/knebelden / ende seer scherpelijck examineerden. Oock seyde hy ons hoe syn schip daer om den hals ghecomen ende ghebleven was/ende datter noch twee van syne gesellen onder de Negros waren: Synen naem was Emanuel / ende van syn Ambacht een Calfater/ thuys hoorende tot Porto in Portugael.

Een Portugees gevanghen.

Den 29. Augusti gingh onse Generael Candisch aen Landt met 70. Man/ende troc na haer Dorp/daer wy twe ofte drie huysen verbranden/ ende namẽ mede wat wy wilden/dat luttel weert was: want alle het volck vluchte. Ende weder te schepe keerende/in een open pleyn/ten eynde van haer Dorp/ schoten sy hun pijlen na ons uyt de bosschagie/ende quetsten 3. oft 4. van ons volck. Haer pylen waren vergift: Dan Godt danc geen van ons volck en sturven daer van. Haer Dorpen zijn constich ghebout/met muren van eerde Wallen/ront/met een groote binnen plaetse al in ghepaelt: de straten worden seer cuysch ende repulick ghehouden / alsoo oock de huysen. Dese Negros ghebruycken groote eerbiedinghe tot haren Coninck / soo een van onsen volcke ons seyde / die Oftagier was ghewee st voor de twe Negros/ die eerst tot ons quamen. Daer mocht in dat Dorp wesen ontrent 100. huysen.

Een Dorp der Negros

Schotẽ met vergiftighe pylen.

September.

Den eersten September gingen veel van ons volc aen lant/aende watering plaetse/ende wiesschen al stille den gantschen dach haer hemden/ ende des anderen daechs weder: maer doen warẽ de Negros in een bosschagie rontomme de plaetse/ende soo de Timmerman ginck inde Bosschagie om syn ghevoech te doen / terstont saghense die / waerom de Negros terstont op onse volck seer subitelick vielen/soo datter int vluchten veel gequetst werden: waer onder eenen Willem Pickman een Soldaet was gheschoten in syn dye/ die den pijl uyttreckende brack / ende liet het hooft daer in steken / ende en woude hem dye niet opgesneden hebben: Doen wrocht het vergift dien nacht so sterck/dat alle synen buijck ende manlicheyt seer opswol/ende wert soo swert als inckt/so dat hy des anderen daechs stirf / ende doen wert het vergiftich hooft uytghetrocken. Dit vergift is tsap van een cruyt.

Septem. 1.

Veel ghequetst vande Negros/ en een stierf van t fenijn des pijls.

Den 3. September voeren veel van ons volc metter Boot 4. mylen op de Riviere/ende vingen veel versche visch/ende aent Landt pluctense veel Limoenen vande boomen / ende wederkeerende saghen twee Buffelen.

Den 6. Septembris seylden wy van Sierra Leona, voeren uyt de Reede / ende laghen een getyde 3. mijlen vande Caep/by de mondt op 6. vadem/ ende het vloepter zuyt zuytwest.

Den 7. Septemb. scheyden wy vande Eylant den genaemt Ilhas Verdes, alias de Eylanden van

 Madrabumba,

Madra bumba.

Madrabumba, welck is 10 mylen vande caep van Sierra Leona, ende des avonts te 5. uren ancker-den wy twee mylen vant Eylandt op 6. vadem waters/ ende voeren aent lant/ ende vondē alleen sommighe Bannanas boomen opt Eylant. Daer woonen alleenlijck Negros.

Den 8. September voer een van onse Booten rontom het Eylandt / ende passeerden over de diepten aent westeynde vant Eylandt / daer sy rondtomme vonden 5. vadem / tot dat sy quamē tot de rechte diepte oft Canael. Ende een weynich voorder vonden wy maer twee vadem/ende terstont weder 6. vadem / ende so diep ende oock dieper. Aent oosteynde vant Eylandt waster een Dorp/daer op eenighe tijde Negros woonen/ alsoo wy merckten by de provisie. Daer en was op de zuydt-cant gheen versch water / dat wy conden vinden:maer aende noortzijde tot 3. ofte 4.plaetsen.

Het geheel Eylant is een bosch/eenige plaetsen eenlick uytghesteken/daer haer huysen staen/die rontom beset zijn met Bannanas:Welcke vrucht seer goede cost is. Dese plaetse is seer geneycht tot donder/blixem ende regē in dese maent. Ic dencke d'oorsaec zy/dat de Sonne daer so na is by de Linie Æquinoctiael.

Den 10. Septembris voeren wy vant selfde Eylandt Madrabumba,den windt zuydtwest nae Brasil.

October.

October.

Den lesten Octobris / comende West Zuydt-west/ ontrent 24. mylen van Cabo Frio in Brasilië, vielen wy neffens een grooten Berch / die op de top hadde eenen ronden knoop/ghelijckende een Stadt / met twee cleyne Eylanden daer by ligghende. Cabo Frio.

November.

Den eersten Novemb. voeren wy tusschen het Eylant van S. Sebastiaen ende het vaste lant/daer landen wy alle onse ghereetschap/alle onse vaten ende tonnen/ ende setteden ofte maecten daer een smisse op/om te smeeden/ ende timmerden aldaer onse Pinasse op/vande stoffe die wy in onse schepen hadden. De cuypers cuypten ofte reeptē alle onse vaten/die vulden wy met versch water/ende laghen daer tot den 23. November/ ons van alle nootsaeckelijckheyt versiende. Aldus besich sijnde/ quam daer een Canoa oft licht schuytgen van de Riviere Ianeiro,varende na S. Vincent, waer inne waren 6. naeckte Slaven (vant landt volck) die roepden eenen Spaengiaert / ende den Spaengiaert kende den Meester/Schipper vanden Admirael Christofel Hare: die Anno 1581. tot S.Vincent gheweest was mettet schip / de Minion van Londen. Ende om dat wy hoopten te moghen ontbieden ende tot ons te doen comen eenen Enghelsman / ghenaemt Jan / die in S. Vincent woont / zijnde 20. mylen van dese plaetse: Oock hopende versche victualie te becomen / heten wy desen Spaignaert vrij gaen/met eenen brief aenden Enghelsman / die ons beloofde antwoorde binnen 10. daghen te brenghen ofte te senden. November. S. Sebastiaens Eylandt.

Ende

Ende wy seyden hem wy waren Cooplieden/ ende quamen om Coopmanschappen te verhandelen: dan wy en creghen gheen antwoorde. Alsoo siende den tijt overstreken/ ende wy alles gereet ende gherust waren/ lichten de anckers op/ ende setten tseyl van S. Sebastiaen den 23. November.

December.

Decembes. Den 16. December vielen wy op de Custe van America, in $47\frac{1}{2}$. graet/ het Landt sijnde west van ons ontrent 6. mijlen weechs af/ van waer wy voeren langhs den Lande/ tot dat wy quamen in 48. graden. Het isser een steyl Landt langhs henen.

Den 17. December na de middagh/ voerê wy in een haven/ende onsen Admirael eerst in varende/ noemde die Port oft Desire, dat is/ de haven van Begeerte. Binnen de haven is een Eylant oft

Wonderlijcke zee-hondē twee/ waer dat syn groote Menichte van Zeehonden/seer wonderlijcke groot: seer hooch ende leelijck van maecksel. Want haer voorste deel haers lichaems en can nerghens by beter ghelekên worden/ dan by een Leeuwe. Haer hooft/ hals ende voorste haers lichaems/ is vol rouw' langh hayr/ haer voeten zijn ghelijck vlimmen/ ghefatsoneert ghelijck een menschen hant. Sy genereren ende worpen alle maenden Jongen/ gheven haer Jonghen melck. Sy gheneeren haer inder Zee/ende voeden haer met visch/ende haer jonghen syn seer lecker om te eten/het sy ghesoden oft ghebraden/ men soude die van smake qualijck onderkennen van Hamelen oft Lams vleesch. De groote syn van sulcke groote ende sterckte/ dat vier Mannen moeyte ghenoech hebben eenen doodt te smijten met stocken ende haecken/ ende moet ghevelt ende ghestaghen worden opt hooft. Want al is hy deurschoten ofte deursteken/ hy loopt noch inde Zee wech. Oock soo waren daer noch seer goede Vogelen om te eten/ ende in seer groote menichte: Sy hebben holen inde aerde daer sy broeyen/ ghelijck de Conynen hebben/ want sy connen niet vlieghen: Sy en hebben gheen pluymen als d'onse op haer vleughels/ende sy gheneren haer byde visch inde Zee/ ende broeyen aen landt. Wy noemden de vogelen Penguins, dat is Withoofden. Dese reede is een seer goede plaetse om Schepen te calfaten/ aen gront te brenghen/ ende onder schoon te maecken/want het Vloeyt ende Ebt daer veel waters. Daerom setteden ende reynichden onse Schepen aldaer.

Goede vogelen diese Pēguijns noeden ēnaten

Den 24. December/op Kersavont/ eenige van ons volck/een Man ende Jonghen/ ginghen ontrent een myle van de schepen/ nae een schoone groene valeye/aen de voet vant gheberchte/ daer twee oft drie daghen te voren ons volck eenē put ghegraven hadden/ synde daer ontrent nergens gheen soet water/ende dit was noch brack: daer ginghen dese Man ende Jonghen haer hemden wasschen/ ende wasschende aende put/was daer een meenichte van Indianen afghecomen/ ende dese daer vindende/ schooten van twee hoopen

aende

aende zijden vande steenrotse met haer pijlé/ende quetsten de Man met de Jongen. Maer hoe wel sy 50. ofte 60. sterck waren/zijnde van onsen Generael niet 16. of 20. man vervolcht/vluchten terstont. De Man was dwers door de knie gheschoten/ende was ghenaemt Jan Garge/ ende de Jonghen wert ghequetst inde schonder. Haer pylen syn gemaect van dun Riet / de hoofden gewapēt met een stuc van een keyken/seer constich vast ende wel ghemaeckt. Sy sien selden ofte nemmermeer eenighe Christenen / zijn gheheel wildt / als wilde Beesten / ende soo vluchten sy voor ons. Wy namen de mate van een van hare treden / ende die was 18. duymen lanc.

Een sorte van Begrafen. Haer manieren zijn / wanneer sy sterven / dat sy de dooden brenghen op de steenrotsen aende zeecant/ende begravense op de toppen/ ende in haer graven legghense mede haer boghen ende pylen/ ende alle haer cieragien ende tweerdichste dat zy hebben ghehadt/ dwelck syn fijne schelpen die sy aende Zee-candt vinden / die sy fijn ende constich viercant / ende andersins weten te snijden / dit legghen sy onder haer hoofden. Haer graven zijn gemaect van groote langhe steenen/ eñ tgraf is rontōme beset met des doodens pijlē: die alle (gelijck oock het graf) met roode verwe bestreken zijn/ daer zy haer selven mede verwen.

Den 28. December vertrocken wy uyt de Haven Desire, ende voerē na een Eylant/ dat het leyt 3. mylen daer van Zuytwaerts / daer wy onse overschoten vogelen Penguins souten voor victualie/ende voeren voorts langs de custen zuytwest ten zuyden.

Den 30. December vielen wy by een rotse ofte steenclippe / die leyt ontren 5. mylen vant landt/ seer ghelijckende Edcestone, die daer leyt inde haven van Pleymouth, ende wy wierpen cloot/ ende vonden 8. vadem/ steenachtighe gront. Een myle hier af/ de steenrotse houdēde west zuytwest/voeren lancks de custen zuyt zuytwest / ende vonden menichte van zee-honden. Dese steenclippe staet in 48. graden ende een half/ zuydtwaerts van de Linie.

Anno 1587, den 2. Ianuarij.

Ghenaeckten wy een schoon wit hooft oft Cabo/ gheleghēn in 51. graden / ende hadden seven vadem waters/ een myle vant lant zijnde.

Den 3. Januarij vielen wy weder by een ander groote witte Cabo/ gheleghen in 52. graden ende 25½. minuten. Van welcke Caep loopt een leechte ontrent een myle te zuydtwaerts/ eñ dese leechte reyckt tot de openinghe ofte mont vande sorghelijcke Strate ofte enghte van Magellan/ die is in sommighe plaetsen 5. ofte 6. mylen wijt/ ende in twee plaetsen veel engher. Onder dese Caep anckerden wy/ende verlooren eenen ancker door storm ende quaet weder / gheduerende drie daghen seer sorghelijck.

Den 6. Januarij voeren wy de strate van Magellan inne.

Den 7. voorsz. seylende vande mondt na de engte / namen wy een Spaignaert aen lant/ghe-

naemt

Sy enteren de strate vā Magellan / daer sy een Spaignaert vunden.

naemt Hernando, die daer was met noch 23. Spaengiaerden/twelc alle de reste was van 400. die daer ghelaten waren drie jaren te voren in dese strate / ende soo na ghestorven van hongher ende armoede/ende dien dach voeren wy deur de Strate / daer ons den Spaengiaert toonde het hol van een cleyn schip/dwelck wy achten te wesen een Barcke van Jan Thomas. Het is vande mont der Strate tot de enghte 14. mylen / ende is gheleghen west ten noorden / den mondt staet in 52. graden. Vant alderenghste der Strate tot Penguijns Eylant is 10. mylen / gheleghen west zuydtwest / wat zuydtwaerts / daer wy anckerden den achsten dagh: vinghen / dooden ende souten veel van die Penguijns voor victualie.

Conincx Philips stat gebout inde Strate van Magellan/ wort beschreven/ en was verlaten by de Enghelschen/ghenoemt Porto Famine.

Den 9. Januarij vertrocken wy van Penguins Eylandt / varende zuydt zuydtwest tot de Coninckliicke Philips stadt/die de Spaengiaerden daer ghebout hebben / welcke Stadt hadde vier Bolwercken/ende elck Bolwerck hadde een ghegoten stuc gheschuts/de welcke in d'eerde begraven waren : de stocken ende raders staende op haer plaetsen niet begraven. Wy groeven na de stucken / vondense ende namense al. De stat was wel gheleghen / op de beste plaetse vande straet/ versien ende gheleghen by bosch ende by water. Sy hadden haer kercke opghebout / staende alleene. Sy schenen te hebben onder haer straugh recht/ daer stont een halve galghe/daer sy executie over een vanden haren gedaen hadden. Ons dochte dat sy moesten een tijt lanck alleenlick op mosselen en de slecken gheleeft hebben: want daer en was anders niet te becomen/ uytghenomen eenighe wilde dieren/die by wylen uyt tgheberchte aent versch water quamē drincken. Dese Spaengiaerden waren daer alleenlick gecomen om de Strate te bewaren / op dat niemant daer door soude varen inde Chilesche Zee / die de Spaengaerden noemen de Zuyd-zee/dan alleenlijck haer eyghen volck: Maer ghelijck het bleec/ het en was Godts wille niet/want gheduerende den tijt van drie jaren / dat sy daer waren ten miństen / conden sy daer niet doen groeyen dat prosperreren wilde/ende dat Indische Lant-volck quam haer seer dicwils bespringen / tot dat haer voorraet van leeftocht op was/ende gheen middel voor handen om meer uyt Spaengien te becomen / soo dat sy storven van hongher in haer huysen ende in haer cleederen / soo wy die noch vonden tot onser aencomste. Soo dat ten eynde de stadt seer besmet was met stanck vande doode menschen / waer deur de levende ghenootsaeckt waren de Stadt te verlaten / daer begravende sulcke ghereetschap als sy hadden/ ende op hope trocken langhs de Zee-cust / om nootdruft te soecken teghen den hongher / niet mede nemende dan elck man syn busse ende ghereetschap die hy draghen conde / dat vele van swackheyt niet en conden doen / ende so leefdense / wandelende een jaer ende meer/haer gheneerende met bladeren/vruchten/ wortelen ende somtijts met voghelen

Veel Spaengiaerdē van honger ghestorven.

len dese schieten mochten. Ten lesten resolveerden sy te trecken nae de Riviere de Plata, alleenlijck 25. levende overghebleven zijnde/(waer van de twee Vrouwen waren)van vier hondert. In dese plaetse waterden wy gheruftelick/ ons wel versiende van water ende hout. Onse Overste noemde dese plaetse PortoFamine, ende the tovvne of famine, dat is/Honghersstadt/ het leydt op 53. graden 18. minut. by de observatie totten zuydwaerts.

Porto Famine of Famine Philips Stadt leyt op 53. graden/ 18. minuten.

Den 14. Januarij scheypden wy van dese plaetse/ende voeren zuyt zuytwest/ ende soo voort tot Capo Frovvard 5. mylen west zuydt west. Welcke Cape is ghelegen op het aller zuydlickste vande Strate/ende gheleghen inde Latitude / van 53. graden ende 35. minuten. Van dese Cape voeren wy west ten noorden vijf mylen / ende staken ons in een Baye ofte inwijck aende zuydt zijde/ dwelck wy noemde de Mossels Baye / om dat daer soo vele Mossels waren. Wy laghen daer 6. daghen/den wint sijnde west.

Cape Froward op 53. graden 35. minuten

Den 21. Januarij scheypden wy van dese Mossels Baye ofte inwijck / ende voeren noordtwest ende by westen vier mijlen / tot een fraye zandtachtige Baye aende noordtzyde/ de welcke onse Generael noemde Elizabeths Baye/ende soo wy daer reeden/stirf een van ons volck uyt de Hugh Gallant, ghenaemt Grey/een Timmerman / ende wert in die Baye begraven.

Elizabeths Baye.

Den 22. Januarij seylden wy uyt Elizabeths Baye nae de noene/twee mylen weechs/daer een versch water Rebierken was / int welcke onsen oversten wel drye mylen opvoer/metten Schips boot / hebbende goede ende playsante landouwe/ al leech ende plat Landt / ende sulcken saghen wy gheen meer in alle de strate / maer al steenachtich / ende seer hooch berghachtich. Op dese Reviere waren veel Wilden ofte menschen die wy saghen ende oock aenspraken / het waren menschen-eters/ende leven by rou vleesch/ ende dierghelijcken cost/ dese hadden de voorsz. Spaengiaerts bespronghen/want sy hadde Messen ende stucken van Rappieren/daer sy hun pylen mede maeckten. Sy deden hun beste om ons hoogher de Reviere op te locken / om ons te verraden/dwelck ghemerckt werdt by onsen Generael/beval onder hun te schieten met onsen Bussen/waer mede wy veel doodt schoten. Daer nae seylden wy weder uyt de Reviere tot het Canael van S. Hieronymus 2. mylen van daer. Van dit Canael van S.Hieronymus 3. oft 4. mylen/ voeren wy west tot een Caep/op de noordt syde/ ende van dat Caep totten mondt vande Strate / leyt den cours noordt west ten westen/ende west noordtwest. Tusschen welcke plaetse laghen wy door contrarie wint inde Haven/ tot den 23. Februarij / hebbende seer boos ende vuyl weder / met grooten reghen ende storm-winden / die vant ghebercht quamen/ soo dat wy moesten avontueren/al onse beste Cabels die wy hadden / de welcke/ soose ons ghefaelgeert hadden / souden hebben alle moeten verdrincken/ofte aen lant van honger

Wilde beestighe mensch-eters.

Canael van S. Hieronymus.

hongher sterven / want duerende den tijdt dat wy hier laghen / dwelck een volle Maent was/ aten wy niet dan Mosselen ende Voghelen/ende wat wy aen Landt vonden / dagheliicks onsen cost soeckende / alsoo de Voghelen des lochts doen. Altijdt ghedurichliicken reghenende.

Daer syn alle mylen ofte twee mylen/aen bey-de syden des Landts goede Havenen ende Ree-den/ ende tusschen de Reviere van S. Hieronymus totten mont van de Strate aen de Zuyt-zee syn ontrent 34. mylen nae onse gissinghe. Soo dat de lenghte vande gheheel Strate / is ontrent neghentich mylen / namentlijck Enghelsche le-guas gherekent tot twintich inden graedt/ ende den mont vande Strate is gheleghen op de self-de hooghde/ daer het incomen staet/alsoo wy co-men upt de Noordt-zee / te weten : ontrent 52. graden ende twee derdendeel/ten zuytwaert van de Linie.

Magellans Strate lang 90. mylen.

Den 24. Februarij voeren wy in de Zuyt-zee/ ende aende Zuydt-zijde int uytvaren vande Strate leyt een fraye hooghe Cape / met eenen langhen punt daer aen hanghende / ende op de noordtzijde zijn 4. oft 5. Eylanden / ontrent ses mylen vant vaste Landt / hebben daer ontrent veel leghe ende ghebroken ofte ghesoucken gront/ en is gheheeten Las Annegadas. Op de noene brochten wy dese Eylanden oost van ons vijf mylen/den wint suyden. Den eersten Meerte overviel ons eenen storm upten noorden/in welc-ken nacht onse Schepen verloren het schip Hugo Gallandt, zijnde 49. ende een half graden ende 45. mylen vant landt. Desen storm duerde drie ofte vier daghen / in welcken tijt wy (zijnde in de Hugo Gallandt, ende upt tghesicht vande andere twee schepen) dochten elcke ure te sincken door een leck dat ons Schip hadde / waer by wy soo vermoept ende ghefwackt waren / met arbeydt ende pompen / ende twater upt te crijghen / soo dat wy in drye daghen ende 3. nachten niet en sliepen.

Tschip Hugo Gallandt in groot perijckel.

Den 15. Meert des morghens gheraeckten wy met ons schip Hugo Gallandt, tusschen t'Ey-landt van S. Maria, ende tvaste Landt / waer wy weder vonden den Admirael ende tschip de Content, die ghereeden hadden 2. daghen by het Ey-landt la Mocha, dat is gheleghen inde zuyde La-titude van 38½. graden/ op welcke plaetse gin-ghen/ eenighe van ons volck aen Landt / met de Vice-Admiraels Boot / daer de Indianen tegen streden met boghen ende Pylen / ende waren seer bevreest van onse bussen. Dese Indianen zijn vyanden vande Spaengiaerden/ toebehoo-rende een groote bekende plaetse/gheheetẽ Arauco. Sy saghen ons aen voor Spaengaerden/soo wy namaels verstonden.

t'Eylandt La Mocho op 38. gradẽ den Spaengiaerdẽ niet subiect.

Dese plaetse Arauco gheheeten/ is seer rijck eñ vol van Goudt-mynen / ende hadde noch noyt vande Spaenschen ghedwongen geweest : maer waren altijt met schade van daer ghedreven. Want dese Indiaenẽ syn een dispoost ende stout volck/seer staende op hunne vryhept.

Arauco ghe-acht de rijck-ste plaetse van gout/eñ noch onbe-dwonghen.

Den

Den 15. voorß. trockē wy onse anckers op/ eñ liepen aen de west zyde van S. Marien Eylandt/ daer wy laghen op 6. vadem waters/ seer goede grondt.

Den 16. Meert voer onsen Oversten aen lant/ met 70. of 80. mannen/ elck met zijn gheweyr/ eñ daer quamen na ons toe seker Indianen/ waer van de twee (zijnde de principaelste vant lant) meynden dat wy Spaengiaerden waren/ ons quamen groeten ende willecom heeten: want het landt is onder de Spaengiaerden. Dese brochtē ons tot een plaetse daer de Spaengiaerden een Kercke ghemaeckt hadden/ met crupcen eñ outaren daer inne/ ende ontrent de kerck waren 40. oft 60. huysen/ die vol waren van Terwe ende Gerste/ in stroo opghebonden/ ende elcke bundel ofte schoove mocht houden een buffel ofte halve viertel. Dit was so goet eñ suyver Coren/ als wy eenigh mochten hebben in Enghelandt. Daer waren oock ghelijcke bundels van Potatē wortelen/ seer goet om eten/ al ghereet ligghende inde schueren voor de Spaengiaerts/ om die te halen voor den tribuijt. Dit Eylant geeft oot veelderhande soorten van Fruyten/ Verckens eñ Hinnen. Het volck wordt onder sulcken strengen slavernie vande Spaengiaerden gehouden/ dat sy niet een Vercken ofte Hinne en dorven eten/ ende sy hebbense al Christenen ghemaect op haer maniere/ dat is/ den Pater noster ende Ave Maria int Latijn doen leeren/ met eenighe andere ghebeden.

De Indianē vā S. Marie Eylandt zijn Spaensche Christene gemaect.

Aldus hebben onse schepen haer wel versien van Corẽ/ ende oock van Verckens vleesch soo veel als wy Sout hadden om te souten. Oock menichte van Hinnen ende sacken met Potates wortelen/ met ontrent 500 Zee-honden eñ Guinees Coorn/ geheeten Mays, alle dit nemende/ lieten wy noch veel ende groote quantiteyt liggen/ ende onse Generael hadde twee vande principaelste altijt in zijn schip/ ende dede haer goede chiere aen/ maecktese oock met wijn wel vrolick/ ende sy luyden daer deur wel merckende dat wy gheen Spaengiaerden waren/ maeckten ons teeckenen (so veel als wy conden verstaen) dat (so wy over voeren aent vaste landt tot Arauco) wy daer veel gouts soudē vinden eñ groote rijcdom: maer midts dat onse Generael haer niet wel en verstonde ende haeste maeckte/ hebben wy in 2. oft 3. daghen ghereetschap van vertrecken ghemaeckt.

Den 18. Martij smorghens zijn wy van dese plaetse vertrocken/ loopende alle dien nacht noordt noordt oost ontrent 10. mylen/ ende des nachts laghen wy met een cleyn seyl ontrent de custen.

Den 19. voorschrevē voeren wy oost noordoost neffens tlant/ naer een plaetse/ genoemt de Conceptie, daer wy onder een Eylandt anckerden tot des anderen daechs/ sonder aen Landt te gaen.

Den 20. Martii voeren wy vande Conceptie na een Baye die sandich was/ daer wy versch

water

water ende beesten saghen: maer wy en toefden daer met.

Den 30. Martij quamen wy inde Baye van Quintero, gheleghen in 32. graden ende 50. minuten. Den selven dagh als wy te anckeren quamē inde Baye/ daer was een Ossenhoeder die beestē bewaerde/ die lach en sliep op den top vanden Berch/ ende als hy wacker worde/ ende onse 3. Schepen sach/ was hy seer verslaghen/ ende al eer wy conden aen lant comen/ was hy op zijn peert geraeckt/ dat daer by weyde/ wech loopende soo haest als hy conde. Onsen Generael met 30. schutten aen landt ghevaren zijnde/ en hadde daer geen ure gheweest/ daer quamen 3. Peerde Ruyters met bloote sweerden nae ons toe gherent/ tot een boge scheute van ons/ ende quamen niet naerder. Onsen Generael sandt na haer toe twee van onse volck met haer bussen/ met oock Fernando, den Spaengiaert/ dien wy ghevangen hadden inden mont vande Strate van Magalanes, een vande 400. die van armoede ende honger vergaen warē. Maer de twee ruyteren wilde de onse niet laten met haer busschut naerder comē: maer maecten teeckenen dat een soude alleen comen/ also lieten de onse Fernando alleen gaen/ onse twee niet verre van hem staende. Sy hadden groote sprake/ ten lestē quam Fernando weder vā haer/ ende verhaelde wat sprake hy met haer gehadt hadde/ om victualie/ die sy toe seyden/ dat wy so veel souden hebben als wy begeerden. De Generael sandt Fernando met een ander bootschappe wederom tot haer/ ende een busschut met hem/ ende zijnde by haer ghecomen/ wilden sy maer een alleen te sprake staen/ twelc den anderen toeliet/ ende een weynich te samen sprekende/ sprongh Fernando achter op een van hare Peerden/ ende reedt alsoo met heur wech. Niet teghenstaende zijn groote ende sware eeden die hy daghelicks ter contrarie ghesworen hadde aen den Generael ende alle het volck/ als haer niet te verlatē/ maer met haer te leven en te sterven. Onsen Generael siende dat hy alsoo uyt gestreken was/ nam in versch water: ende met goede wachte voer aen Boort/ met intentie des anderen daechs int landt te senden/ om haer woonplaetse te soecken/ te plonderen ende te verbranden.

Den lesten Martij gingh Capiteyn Havers op int landt met 50. ofte 60. mannen met haer musketten/ ende trocken 3. oft 4. mylen int lant/ daer sy saghen veel cudden van Koeyen ende Ossen weyden/ die seer wilt waren. Desghelijcx veel hoopen van Peerden/ Merrien ende Veulens/ oock wilt ende onhandelick. Daer waren oock Hasen ende Conynen planteyt/ veel Patrysen ende Wilde Vogels/ het lant seer vruchtbaer/ met versch water/ vol ghevogelte van alle soorten.

Veel Ossen/ Peerden/ Koeyen ende ander ghedierte.

So verre gegaen hebbende/ dat wy niet voorder conden comen/ om het hooch steyl geberchte/ rusten wy ons by een schoon versch loopende rivier/ comende uyt tgheberchte/ neffens schoone

weyden. Wy dronckẽn vant Water ende verversichten ons selven/ende vertrocken weder nae onse schepen toe/ langs den wech/daer wy dochten te moghen tvolcks wooninghe vinden:maer alle dien dach treckende / conden wy niemandt vinden/maer veel wilde honden. Nochtans waren daer dien dach 200. peerden uyt / om ons te bespringen op het rapport vande peerden ende den verloopen Fernando / dat wy seer onsterck waren/ de welcke ons wel ghesien hadden:maer sy dorsten ons niet bespringhen / meynende dat wy veel stercker waren/ overmits de goede ordre die wy int marcheren hielden/ tot dat wy des avonts weder te schepe quamen.

Aprilis.

Den eersten Aprilis 1587. ging ons volc aen lant een vierendeel van een myle vande schepen/ aen eenen water put om versch water/ ende alsoo sy nu neerstelijcken(sonder groote hoede) haer vaten vulden/soo quamen daer gerent vant gebercht ontrent 200. peerdẽ/ de welcke/ eer ons volc conde nae de steenrotse loopen (want daer sommige vande onse ghewapent waren) twaelf werden achterhaelt/doortgheslagen ende gevangen/ ende de reste werde ontset van de gene die op de rotse waren / ende hoewel datter maer 15. met haer wapenen waren/ so schermutseerden wy wel een ure met haer/ende versloegen wel 24. ende de rest vertrock. De namen van onse verslaghenen/waren als volcht.

24. Spaengiaerds verslagen.

VVt den Admlrael,

Thomas Lucar van Londen/soldaet.
Richard VVeler van Londen.
Robbert Pitcher van Norfolck/soldaet.
Ian Longston van Glocesterlandt.
VVillem Kinghman van Dorstetlandt/soldaet.
VVillem Hils uyt Cornuwal.

VVt den Vice-Admirael.

VVillem Bird van Weymouth.
Laurens Gamesby van Nieucastel.

VVt de Hugh Gallant

Herri Blackvvel van Weymouth.
VVillem Stevens van Pleymouth/busschieter.
Hunfrey Diericx van Londen.
VVillem. Pitte van Scherborzen in Dorsetlandt.

Na dit verlies bleven wy noch inde Reede ligghen/met scherpe wachte/tot den 5. April / ende namen water in / in spyt van den vyandt.

Den 5. voorsz. voeren wy uyt de Baye van Quintero,ende een myle van daer leyt eẽ Eylant daer veel vande voghels Penguijns zijn/ daer wy onse behoefte van namen / ende seylden wech noorden ende noorden ten westen: want so streect de cust langhs henen.

Den 15. April quamẽ wy recht over eẽ plaetse/ gheheeten Moremoreno, die is gheleghen op 23. ende een tweedendeel graden/eñ is een goede haven/ende daer is een Eylant dat de haven goet maect/ wãt eenich schip mach vã d'eẽ eñ d'ander syde invaren. Hier voer den Generael met 30. mannen

mannen aen lant/ende so wy landen/ quamen de Indianen van boven de steenrotsen af/ tot ons/ met versch water ende hout/ ons ontmoetende. Want sy ontsien de Spaengiaerden seer/ ende is seer simpel volck/ende leven seer wilt: want sy brochten ons tot haer woonsteden omtrent een myle van daer/daer saghen wy hun vrouwen ende wooninghen/ die niet en sijn dan eenighe vellen van beesten/op de gront gelept/eñ daer over twee oft meer borckeñ oft gaffelen opgeset/daer andere staken overgheleydt/eñ bedect met tacken van boomẽ. Haer cost is rou vleesch/ dat seer stinckt. Ende als yemandt onder haer sterft/begraven sy haer boghen ende pijlen met het lichaem/eñ al dat sy weerdich hebben. Want wy openden een van haer graven/ ende saghen haer ghewoonten. Haer Canoes ofte Booten zijn seer constich ghemaeckt van twee vellen/ al of het blasen waren/ ende sy hebben als twee blasen in ende Boot/vol opgheblasen met een pijpken/ ende wel stijf toeghebonden ende ghenaeyt met zenuen van wilde Beesten/ende int water comende/swellen seer dicht toe. Met dese Booten gaen sy in zee en vangen veel visch/ ende betalen daer de Spaengiaerden haer tribuyt mede. Maer sy handelen de visch seer beestelick ende vuyl.

De Indianen betalen haer tribuyt met visch.

Den 23. April/smorgens/ namen wy een cleyne Barcke/die uyt Arica quam geroept/ de welcke wy behielen ende noemdent den Ioris, tvolck verlietent ende vluchten met het schuytgen. De Hugh Gallants boot nam de Barcke ende des Admiraels Pinasse/ ende volchden de schuyte: maer condense niet gheerijghen/ door datter het volck uyt was/ dies voeren sy inde haven van Arica, ende abordeerde een groot schip van 100. laten/ voor de stadt op ancker ligghende: maer daer en was geet noch volc in/ dan tbloot schip. Die van Arica deden 3. ofte 4. schoten nae de Pinasse/alsoo wy voorby quamen/ ende hadden die met een Minioen cloot byçans gheraect uyt het fort/maer over wy inde haven voerẽ metten Admirael ende Hugh Gallant: want de Vice-Admirael de Content was achter uyt tghesichte/ waerom hebbende oock zyn Boot ghebreck/lanđen wy ons volck niet. Want onse Generael ende tvolck was geresolveert het Fort in te nemen / eer datse binnen stercker van volck worden. De oorsaec waerom de Content achter bleef/ was om dat sy 14. myen zuytwaert van Arica, in een plaets daer de Spaengiaerden ghelant waren / een heel schips ladingh van Botiiios oft potten met Spaensche Wijn creghen/ waer van hy soo veel mede nam alst voeren conde/ ende soo quam hy ons inde haven ghevolcht. Dien dach als wy merckten dat die van Arica haer volck vergadert / haer goet ende schat uytgevoert ofte begravẽ haddẽ/hebbẽde ons comste vernomẽ/was daer meer volcs vã ander plaetsen vergadert/daerom onse Generael geẽ profijt van landen en sach. Ter wijl dat wy daer lagẽ/schotẽ sy nae ons/eñ wy wel twee tegen een. Onse Pinasse voer dicht onder't lant eñ haelde een ander

Barcke

Barcke die daer reede in spyte van alle hun sterckten:sy schoten dapper nae de Pinasse/ maer conden onse niopt gheraken. Hier na sandt onse Generael een Boot uyt met een vrede vendel nae't landt / om te weten of sy het groot schip wilden rantsoneren/twelck sy weygerden/om dat sy speciael verbot ontfangen hadden vanden Viceroy van Lima, gheen schepen oft volck te rantsoneren/op verbeurte vanden hals. Onsen Generael dede dat op hope van sommighe van onse volck te lossen/die van't Peerdevolck te Quintera ghevangen waren/anders en sochte hy geen sprake.

Den 25. April noch ligghende in dese reede/sagen wy een seyl comen van't zuyden/ derwaerts toe. Onse Generael sant onse Pinasse met eer Boot: maer die vande Forten ende hooghe gheberchten maeckten sulcke teeckenē/met vuyr uyt hun wachthuysen/dattet Schip twee mijlē van daer/eer de Pinasse conde by hun comen/ aē lant strande/ zuytwaerts vande stadt / maer hadden luttel moeyten om yet mede te nemē/ want tvolc ontliepent alle/waer onder sommighe Monickē waren/alsoo wy die saghen aen landt loopen/ ende veel peerden quamen wt dē stadt tot hun ontset/anders so hadden wy ghelandt geweest/ sonder ghessaghen of ghevanghen te worden. Daer na waren wy de Barcke aen boort/ die ghesoncken lach/ende pilgeerden die/ dan daer was niet in van eenighe weerde/ende soo quamen wy onse schepen dien nacht weder aen boort / ende sanderdaechs staken wy het groot schip in brandt/ ende soncken een vande Barcken / ende namen d'ander met ons. So schepden wy van daer ende voeren noortwest.

Den 27. April namen wy een cleyne Barcke/ dis quam van S. Diago, seer by Quintera, daer wy onse volck aller-eerst verloren. In dese Barcke vonden wy eenen Georghe, een Griecke/ dē welcken was eenen redelijcken Piloot voor al de custen van Chili. Dese waren ghesonden nae de stadt van Lima met brieven/ van onse comste adviserende / ende van't verlies van onse mannen. Daer waren noch inde Barck eenen Vlamingh ofte Nederlander ende drie Spaengiaerden. Dese hadden alle moeten sweeren ende het Sacrament daer op moeten nemen(eer sy ter Zee quamen/ voor eenighe Monicken) dat sy de brieven/ so sy ghenomen worden / souden inde Zee werpen/alsoo sy deden/als onse Pinasse die nae jaechden. Nochtans onsen Gouverneur dede die seer pijnigen/haer duymen diversche reysen met tanghen ende perssen nypende tot extreme pijne/dat sy dat al bekenden. Oor so dreyghde hy den oudē Vlāmingh oft Nederlander dat hy hem wilde hanghen / ende hadde den bast om zynen hals/ ende wert wat opghetrocken vander aerden / eñ nochtans wilde hy niet bekennen / begeerende liever te sterven dan meyneedich te wesen. Ten lesten wert hy bekent by een vande Spaengiaerden/waer over wy het over inde barcke staken/ ende namen het volck met ons.

De standvastichent van een Nederlander.

Mayus.

Den 3. September anckerden wy in een cleyne Baye / een myle westwaerts vande haven de Natividad, gheheeten Malacca, is een goede reede/ ende des middaechs voer onse Generael met 30 mannen aen landt/ eñ trock nae een vanden Indianen Dorpen/twee mylen van daer / genoemt Acatlam; daer stonden omtrent 30. huysen met eē kercke / de welcke wy braken ende verbranden/ ende quamen weder aen boordt dien nacht. Het volck was al voor ons ghevlucht/ so dat wy dat saghen.

Malacca.

Den 4. September vertrocken wy vande reede van Malacca, ende seylden langhs de cust.

Den 8. quamen wy inde reede van Charcralla, daer stonden twee huysen by het water / ende dese Baye is 18. mylen vande Cabo de Corrientes.

Den 9. September/ smorgens voor den dach/ sant de Generael Capiteyn Havers met 40. mā-nen Michiel Santius, zijnde onse Guide. Wy trocken op int landt omtrent twee mylen weechs/ volghende eenen padt door bosschen ende wildernissen. Ten lesten quamen wy in een plaets daer wy drie huysgesinnē vonden/met haer wyven ende kinderen/ ende eenighe Indianen/ met noch een Spaengiaert / die een Timmerman was/ende eenen Portugees/ die wy alle bonden/ ende dwoungen se te comen met ons nae de Zeecant. Onse Generael dede de vrouwen halē veel Bannanas/Limoenen/Orangie Appelen / Pijn Appelen ende andere vruchten / daer seer abondant zijnde/ ende hy liet haer mannen wederom los/ behalven Sembrano, den Spaenschen Timmerman / ende Diego den Portugees. Den 10. dach verlieten wy die reede.

Den 12. September quamen wy by een cleyn Eylandt/geheeten S. Andries Eylandt/ waer dat veel gevogelte was ende Hout / die wy droogh-den/ende soo vele van souten/als ons goet doch-te. Wy smeten doch veel Seales ofte Zee-honden ende Ignanos doot/ dwelck is een soorte van Serpenten/met vier voeten ende een langhe scherpe steert/een vreemt fatsoen voor de gene diese noyt en saghen/ ende sy zijn seer soet van smake. Wy laghen daer tot den 17. deser/ende doen vertrocken wy.

Ignanos zijn Serpēten/seer goet om te eeten.

Den 24. arriveerden wy inde haven van Masatlan, ghelegen op 23. ende een half graden/recht onder dē Tropico vā Cancer. Het is een seer groote riviere binnen/maer gebarreert ende besloten inden mont/ende op de noordtzijde van Barre oft drempel is huytē goet/soet water/ maer is quaet aldaer te vullen/om dat het met een leegh water soo vlack is. Een halve myle van landt daer is in die riviere veel versche visch/eñ opt land goede vruchten/waer van wy sommighe haelden/doch niet sonder perikel.

Den 27. September vertrocken wy uyt die reede van Masatlan, ende liepen nae een Eylandt een myle noordtwaerts van daer / daer wy onse schepen weder calfaten/ ende hertimmerde onse Pinasse/ende daer by een quartier van een mijl/

In een Eylant onse Pinas hertimmert.

is een Eylandt daer veel Zee-honden zijn.

Hier vluchte van ons een ghevangen Spaengiaert gheheeten Domingo, zijnde met eenen bewaerder gegaē om hemdē te wassen/ende swom over aent vaste landt/dwelck was een Engelsche myle breet / alwaer wy ghesien hadden 30. ofte 40. Spaengiaerden ende Indianen/die te peerde waren / ende daer wacht hielden/ghecomen van een Stadt/ gheheeten Shametlan, dwelck is 11. mylen te lantwaerts in/alsso Michiel Santius ons verhaelde. Wy vonden op dit Eylant/ daer wy onse schepen calfaten / gheen soet water : maer deur Godts hulpe/ in onsen grooten noodt/ gravende 3. ofte 4. voeten int sant/cregen wy versch water / daer gheen teecken ofte hope van water voor onsen ooghen en was/ ende soo wy dat niet en hadden ghevonden / souden ghedwonghen gheweest hebben twintich ofte dertich mylen te rugge te seylen om water/ende souden daer door onse Printe ende buyt ghemist hebben / daer wy soo langhe nae verlanght ende gehaect hadden: Maer Godt verweckte een ghevangen Spaengiaerts herte/ghenoemt Floris; die ons rade int sant te graven(daer wy wat experientie te voren van hadden) ende vonden goet versch water/ alsoo/ dat wy onse nootdruft in namen. Wy toefden hier totten neghenden October/vertreckende savondts nae de Caep van S. Lucar, dwelck is aende West-zyde vande Caep van California.

Shametlan een stadt.

Den 14. October vielen wy met het Caep van S. Lucar, welcke Caep is seer ghelijck de Naelde by het Eylant van Wicht/ ende binnen die Caep is een Baye / by de Spaengiaerden ghenaemt Aguada Segura, in welcke Baye valt een schoone versche riviere / waer ontrent veel Indianen woonden. Wy waterdē in die riviere/ eñ voeren daer af ende aen vande Caep S. Lucar tot ten vierden van November / ende hadden den Wint altijt westelick.

Caep S. Lucar op den Caep van California.

Aguada Segura.

November.

Den 4. Novemb. onse schepen de Desire ende Content, daer in wy waren / alleenlick levende/ varende op ende neder het hooge lant van California, dwelck leyt in 23. ende twee derdendeel graden noortwaerts.

California op 23. ende twee derdedeel graden.

Den Trompetter van onsen Admirael gheclommen zynde inde mers/sach een seyl/ dragende inwaerts upter Zee nae de Caep / waer over hy riep met gheen cleyne vreucht van ons allen) een seyl/ een seyl. Waer door onsen opperschipper ende meer anderen op na de groote mers clommen/die het selfde waer vonden/eñ den Admirael die goede tydinghe brochten / die oor seer verblyt synde / terstont belaste de compaengnie alles veerdich te maken / dwelck ghedaen synde/ jaechden wy dat schip nae 3. ofte 4. uren / om de voordel vanden wint te crijghen/ ende op den na noene creghen wy't schip bovē wint/sschooten wy daer na onse gehele zijde grof geschuts/ eñ een vollee van onse cleyn ghescut / ende leyden dat daer soo op aen boort. Dit schip behoorde

Vonden het groot coste-lick schip de S. Anna.

toe

tot den Coninck van Spaengien/ende was Admirael vande Zuytzee / ghenaemt de S. Anna, ende wert ghereeckent groot te syn 700. vaten. Alsoo wy ghereedt waren op tschips syde te enteren / (ijnde niet boven 50. ofte 60. mannen ten uyttersten in ons schip/mercten wy dat den Capiteyn vant schip syn vechtplaetse voor en achter toegherust hadde / want hun seylen bedeckte haer achterCasteel/middelste ende voorcasteel/ soo datmen niet een man en sach / gereet staende met haer ghewcyr/als lancien/spiesen/javelijns/ rappieren ende targhen / met een menichte van groote steenen / die zy over boort wierpen op onse hoofden/ ende in onse hoofden/ ende in ouse schepen/soo rasch ende dicke/dat sy ons van haer schip dreven/met verlies van twee van ons volc/ die verslaghen worden / ende vier ofte vijf ghewont. Maer dit niet teghenstaende/rusten wy onse seylen endewapenen weder / gaven haer eenen nieuwen aenval/ eerst met onse groote ghes chut/ ende daer nae met ons cleyn / soo dat wy haer deur ende deur schoten/doodende ende quetsende vele. Dē Capiteyn staende als eē cloec man op syn teghen-weyr / met alle syn volck/ en wildent noch niet overgheven. Onse Generael zijn volck moet gevende/dede weder den derden aenval doen/ met alle het ghetier van trompetten/ grof ende cleyn ghescut/tot haer groote schade van volc/ende het schip deurschietende. Aldus moedeloos/ende schadeloos ende in perikel van sincken wesende / door eenighe schoten onder twater / ende ontrent 5. ofte 6. uren ghevochten hebbende/staken sy een vlagghe uyt van vrede ofte bystant / ende versochten spzake (ghenade ende versekeringhe van haer leven / ende haer goederen te nemen. Onsen Generael/ uyt syn goetheyt / beloofde haer ghenade / ghebiedende haer seylen te strijcken / ende haer Boot uyt te hysen/ende aen boort te comen.

Als sy dit hoorden/warense seer verblyt ende deden alsoo/ende een vande principaelste Coopluyden quam aen boort ende viel onsen Generael te voet/versoeckende ghenade/ die haer alles vergaf wat datter gheschiet oft ghepasseert soude moghen wesen/ doch op sulcke conditie / dat sy met hem en alle syn volc oprechtelijcken souden handelen: ooc met alle de rijcdommen die sy aen boort hadden/dwelc de Coopman beloofde/en so sant hy om den Capiteyn en Piloot/die ooc ghebruyct gelijcke submissien/waer op alle den harē goet tractemēt toegeseyt wert. Terstont so toonden den Capiteyn ende Piloot den Admirael wat goederen sy gheladen hadden/te weten/122. duysent Pezos van Gout/elcke Pezo op twee gulden ofte vier schellingh Enghels gereeckent. De rest vande rijckdom daert schip mede was gheladen/ waren Syden / Satynen / Damasten/ Muske / ende diversche andere costelicke Coopmanschappē. Ooc van veel allerhande victualie ende keur ende wensch van conserven van alle soorten om te eten / ende veel soorten van allerhande goeden Wijn. Van dese dinghen

de Generael gheinformeert wesende deur den Capiteyn / waren sy belast inden Admirael te blyven.

Aguada Segura. Ende den 6. November voeren wy inde havē van Aguada Segura ofte PuertoSegura, aldaer wer- de alle het volck vant spaensche Schip (beyde 190. Spaengiaerden aē lant geset. mannen ende vrouwen in ghetale 190. persoonē) aen landt ghesct / daer sy nae by een versche Ri- vier hadden / ende oock versche visch / ghevogelte ende Houts ghenoech. Oock veel Conynen ende Hasen opt vaste Landt. Onse Generael gaf hun oock veel victualie / Garvanse, Pesou, ende wat Wijns. Oock hadden sy alle de seylen vant schip / om haer tenten aen landt te maken / met oock so veel plancken / om een Barcke te timmerē. Daer nae begonden wy de goederen uyt te hijssen / en- de het Gout te deelen / elck zijn portie ghevende. Van welcke uytdeeling (den 8. November) veel vande Compangie begonden te murmureren tegen den Generael principalijck die inden Vice- Admirael de Content waren / dwelck nochtans op een seker maniere ghepaiseert werde / voor dien tijdt.

Den 17. November / dwelck de dagh ofte iaer- ghetijde is vande gheluckighe Coronatie vande Conincklijcke Majesteyt van Enghelant / beval de Generael feeste te maken / ende alle tgheschut rontomme af te schieten / met oock het cleyn ghe- schut van beyde de schepen / ende des nachts met vyer-pijlen ende vyer werck / ende wederom het gheschut af te schieten / tot groote verwonderin- ge vande Spaengiaerts / die welcke noyt desge- lijcks ghesien en hadden. Dit gedaen zijnde / soo De Capiteyn wordt ontslaghen. ontsloech de Generael Candish den Capiteyn van't schip / ende gaf hem een reaelsche vereerin- ghe / met provisie voor zijn defentie teghens de Indianen / voor hem ende zijn volc wapenen / als sweerden / rondassen / harnasch / cruyt ende loodt / tot zijn groot contentement: maer voor zijn ver- treck nam hy uyt het groot Schip twee jongers ghevoren in Iapan, die beyde lesen ende schryven conden haer eyghen sprake : den outsten hiet Christoffel, ontrent 20. jaren out: den anderē Cos- Namen vande twee iongers vā Iapan geboren. Noch 3. vā- de eylanden vā Manilla mus, out ontrent 17. jaren / beyde vā goet begrijp. Noch nam hy mede uyt tselfde Schip 3. jongers ghevoren inde Eylanden van Manilla, den outstē Alphonso, van 15. jarē / den anderen Antoni de Dasi, out ontrent 13. jaren / ende den jongsten vā 9. jaren / welcke namaels woonden in Engelant / by de Gravinne van Essex.

Voorder nam hy mede eenē Nicolaes Rodrigo, Portugaloys / die niet alleene geweest en hadde in Canton ende andere plaetsen van China, maer oock in't Eylandt van Iapan, zijnde een lant uyt- ermaten rijck in silver Mynen / ende hadde ooc inde Philippinas ghewecst / nam oock mede een Acapulco is de haven daerse uyt seylen / als men vaert na Philippinas. Spaensch Piloot / die wel bedreven was van A- capulco, ende op de custen van Nova Spaingia, tot de Eylanden Ladrones, daer de Spaengiaerts ghemeenlick in varen om versch water / wanneer sy seylen tusschen Acapulco ende de Philippinas, welcke Eylandē van Ladrones niet alleen water

en

en hebben:maer ooc Vannanas ende Potatas wortelen/al hoe wel het volck daer seer rou/ wilt ende heydens is.

Den 19. November/ omtrent 3. uren na den noene dede den Generael het groot Schip S. Anna, toebehoorende den Coninck van Spaengie/ in brant steken. Het hadde noch wel in 500. vaten/van haer beste ladinghe/ende wy saghent af branden tot het water toe. Doen schoten wy een stuck gheschuts af/en settent seyl op met vreuchden/nemende onse cours thuyswaerts na Engelandt/met eenen frayen wint/ die doen gecomen was int oost noordt oosten/ ende den avont ghecomen zijnde/ lieten wy ons ander Schip/ den Vice-Admirael de Content achter ons/ die noch niet uyt de haven ghecomen en was/ende aldaer meynende dat sy ons souden achterhalen/verloren wy haer/ende saghense noyt meer/ende quamen ooc noyt thuys.

Verbranden het groot schip S. Anna met 500. vaten goets.

Na huys keerende, verlooren het schip dat noyt thuys quam met Capiteyn Brawer.

Wy waren seylende van dese haven Aguada Segura in California, nae de Eylanden van Ladrones, de reste vande maent November ende de geheelen December / en so voorts totten 3. Januarij/1588. met eenen goeden wint 45. dagen/ ende wy gisten ofte achten gheseylt te hebben ontren 1700. oft 1800. mylen.

Ladrones.

Ianuarius.

1588. Den 3. Januarij/ 1588. smorghens te 6. uren/ hadden wy tghesichte van een vande Eylanden vande Ladronas, gheheeten het Eylant van Guajana, twelc staet op 13. graden ende twee derdendeel/na het noorden. Ende seylende met een proper voorwindeken/ waren wy op een ofte twee uren nae noene op twee mylen nae daer by/daer ons tegen quamen 60. ofte 70. seylen Canoes ofte Booten/vol van wilde menschen ofte landtvolck die na de Zee tot ons quamen/mede brengende Potatos wortelen/Vannanas Cocos ende versche visch/ die sy inde Zee ghevanghen hadden ende hielden die om hooch / om met ons te manghelen. Als wy dit merckten / bonden wy stucken van out yser aen cleyne coordekens ende visch-lijnen / ende wierpen haer die toe nae de Canoes/sy vatten die/ ende namen yser af/ ende bonden daer aen een Potato wortel/ofte een hundel Vannanas/ die wy aen boort trocken / ende alsoo manghelden wy luyden met haer / tot dat wy versaet waren: maer wy conden haer niet onslaghen worden / want daer quamen sy soo veel om ons schip/datse malcanderen quetsten / en braken een ofte twee van haer Canoes : maer tvolck salveerden haer met swemmen / in elcke Canoes waren 4. 6. ofte 8. persoonen / al naeckt/ goede ende fraye swemmers/sy syn al taneyt van verwe / ende seer vet van lichaem/ hoogher ende broomer van staturen als ons volck in Enghelant is. Haer hayr draghen sy seer langh/ ende eenighe hebbent opgebonden met een knoop op de cruyne / oock sommighe met twee knoopen/ seer ghelijck hare beelden die wy ghesneden saghen in hout opt voorste van haer Booten/ghelijck

Vruchten vant eylant Ladrones.

Constigh Canoes. lijck de ghelijckenisse van duyvels. Haer Canoes waren seer costelijck ghemaect/ als wy opt eenighe saghen/ zijnde die ghemaeckt sonder eenich snijdende instrument/ sy en syn geen twee voeten breedt/ maer ontrent 20. oft 30. voeten lanck/ende achter en voor zijnse even ghelijc gemaeckt van sterck riedt ende dierghelijcke/ hebbende mast ende seyl/ tseyl ghemaeckt van matten van Seggos, viercantich of driecantich/ seylen soo wel recht inde wint als voor de wint. Dese wilden volckden ons soo langhe/ dat wy van T'volck van de Ladronas seer cloeck. haer niet conden ontslaghen wesen/ tot dat onse Generael beval 5. of 6. bussen gereedt te maken/ ende hy selve schooter een van los onder haer/ met oock alle d'ander: maer sy waren soo dapper ende cloeck/ dat wy niet conden mercken ofter yemandt doodt bleef ofte niet/ want sy conden haer te rugghe laten vallen in Zee/ ende soo al duyckende voortcomen.

Den 14. liggende met ons schip hollende van middernacht tot smorghens te 4. ofte 5. uren/ vielen wy metten daghe met een Hoof-lant ofte Vande Philippinas tot Spiritus Sanctus. Eylandt vande Eylanden Philippinas, dat ghenoemt is Spiritus Sanctus, d'welck seer groot ende langh was/ hooch landt int middel ende leech/ alsoo de Caep leyt oost ende west/streckende verder in de Zee westwaerts. Dit Eylandt ofte Caep is wel derde vant Eylant/ van Guahana, Guana Eylandt een vande Ladrones, 310. mylen. Wy waren int seylen van dese cours 11. daghen/ met scharpen wint ende eenich quaet weder/ gheen seyl voereende 2. oft 3. nachten. Dit Eylant leyt op 13. graden/ende is een lant vol volcs/ seer waest ende heydens/ het gheheel lant is boschachtich/ ende het is ghelegen van het principaelste Eylant van Philippinas, gheheete Manilla, entrent Manilla in de Philippinas. 60. mylen Manilla is wel bewoont ende beplant met Spaengiaerden/ ontrent 4. ofte 500 persoonen die woonen in een ongheslooten Dorp/ dwelc nochtans drie ofte vier cleyne blochuysen heeft/ eensdeels ghemaeckt van hout/ ende eensdeels van steen/ zijnde niet seer sterck. Sy hebben een ofte twee cleyne Galeykens/ die de Stadt toebehooren/ het is een rycke plaetse van Gout ende ander commoditeyten/ende sy hebben jaerlijcks trafficque van Acapulco in Nova Hispaingia, ende Acapulco. oock wel twintich oft dertich schepe van China, ende vande Sanguelos, die hun brengen diversche Sanguelos. Coopmanschappen. Dese Cooplupdē van China ende Sanguelos syn eensdeels Morisschen ende Heydens volck/ sy brenghen veel Gouts met haer/ dwelck sy verhandelen ende vermanghelen voor silver / ghevende ghewichte voor ghewichte. Dese Sanguelos is een volc van wonderlijcke vernuftheyt in alle hant wercken / van te vinden/ te versinnen ende yet te maecken: ja soo constich ende expert in alle haer saken / dat geen Christenen hun connen te boven gaen van naelde werck/ borduerwerck/op satijn/zyde ofte linwaet te maecken/beesten/voghelen/visschen ofte wormen/ende conterfeyten met zyde/ Gout ofte peerlen seer excellent.

Den

Den 14. des abondts quamen wy inde strate tusschen het Eylant van Luçón, ende het Eylant van Cambaya.

Den 15. Januarij quamen wy by een eylant Capul, ende hadden tusschen dit eylant ende een ander maer een enghe passagie/ ende een groote wrimpelinghe van een sterck ghetijde / met een deel zanden ende rotsen / ligghende op den point vant voorf. Eylant van Capul, nochtans gheen perikel: maer diepten ghenoech / ende binnen den point een fraey Baye ende goede Reede/ diep 4. vademen waters tot een cabels lenghte aent landt. Ten 10. uren smorghens quamen wy ten ancker / ende ons schip en was soo haest niet ten ancker ghecomen/ of daer quamen twee Canoes aen boort gheroeyt / waer in dat was een vande principaelste Cassiquen ofte Heerē vant Eylāt/ waer van datter seven zijn / de welcke meynden dat wy Spaengiaerden waren / brochten ons Potatos wortelen / die sy heeten Comotas ende groene Cocos/ daer teghens gaven wy dit volck stucken van Lijnwaet / ontrent een vierendeel van een geerde oft Enghelsche elle voor vier Cocos / ende soo veel lijnwaet voor een corfken vol Potatos als een pot vol in quantiteyt/ welcke Potatos wortelen seer goeden cost is / ende seer soet ghesoden oft ghebraden.

Capul/ een Eylant van de Ladrones

Een vande opperste van Capul comende aen boort.

Dese Overste ofte Cassicque was zijn vel al ghesneden met veel wercks ende de vijstkens over al syn lichaem. Wy hielden hem aen boort/ ende deden hem zijn volck wech seynden om de andere Overste te halen: die niet so haest wech waren/ ofte het volck vant Eylandt quam met menichte van Cocos ende Potatos/ ende d'ander Overste quamen oock aen boort / ende brochten Hinnen ende Verckens. Ende sy ghebruycken die selvighe maniere van handelen met ons/ also zy doen met de Spaengiaerden: want zy namen voor elck Vercken (twelck sy noemen Balboye) 8. Realen van silver/ ende voor elcke Hinne ofte Haen eenen silveren Reael. Aldus laghen wy op onse ancker al den dach/ niet anders doende dan te coopen Potatos / Cocos / Hinnen ende Verckens/ ende sulcks als zy brochten / alsoo dat wy ons selven wel verversschten.

Den 15. Januarij / 1588. den selven dach savonts / begheerde Niclaes Rodrigo (de Portugalopsche piloot/ die wy uyt t'groot schip genomen hadden / by de Caep van California) int secreet met onsen Generael te spreecken / ende by hem comende/ seyde (hoe wel hy al te voren als vpant gheweest ware) hy hadde hem nu trouwe ende dienst toeghesept/ daerommme wilde hy't niet verswyghen/ een verraet als teghen hem op handen was / welcke was / dat den Spaenschen Piloot (mede uyt t'selfde Schip ghenomen) hadde eenen secreten brief gheschreven ende ghesegelt/ den selven in zyn kiste gesloten/ meynende dien by de inwoonders van dat Eylandt (in alle haest) te senden tot Manilla: Inhoudende/ datter 2. Enghelsche schepen hadden gheweest op de custen van Chile, Peru, Nova Hispania, ende Nova Gallicia,

Den Spaenschen Piloot die schreef aen den Gouverneur van Manilla/ Candis te comen overvallen/ etc.

Gallicia, ende dat sy veel schepen ghenomen hadden ende veel Coopmanschappen/ende diversche Steden verbrandt/ende alle die schade ghedaen die sy conden/ ende dat sy s'Coninghs Schip (dat van Manilla quam/)ghenomen hadden/met alle het Tresoor ende Coopmanschappen / ende t'Volck aen landt ghestelt/ hem niet ghewelt by hem houdende / etc. daeromme adviseerde hun/ dat sy hun Bolwercken met hun twee Galeyen mede adviserende hoe sy nu waren rydende by't Eylandt Capul, welck was het uyterste van't Eylant van Manilla, zijnde maer een schip/ende weynich volck daer in / ende dattet ander schip (alsoo hy dochte) was ghevaren nae den noordtwesten passagie/staende in 55. graden. Ende soo sy eenighe middel conden vinden ons te nemen/ daer wy op ancker laghen/ souden ons lichtelijc vermeesteren/overmits wy swack waren / ende dat de plaetse daer wy laghen / was maer vijfthich mylen van daer. Ende soo sy ons lieten schapperen / in corte jaren moesten wy rekeninghe maken/ haer Stadt beleghert ende gheplondert te worden by de Enghelsche. Dese informatie aldus ghegheven / riep Candisch tot hem desen Piloot / ende belaste hem daer mede/ d'welck hy int eerste sterck loochende / maer int eynde ttuck openbaer ghemaeckt / ende seker ghewetten/by speciale beduydinghe ende getuyghe/belast den Generael/datmen hem ophangen soude/dwelck alsoo gheschiede den 19. Januarij. Wy laghen neghen daghen ontrent dit Eylant van Capul, daer wy alderhande verversinghe hadden/ende alom versch water/ ende hout ghenoech.

(Margin: ...ota. ...noordt... passagie ...mple vā ...anilla.)

(Margin: ...Spaen... Piloot ...gehan...)

Het volck van dit Eylant gaet meestendeel naect/ende zijn taneyt van verwe. De mans hebben maer een schorte om haer middel / ghemaeckt van een seker lijnwaet / van hun eyghen webingh / dat ghemaeckt wort van Bannanas bladeren/d'welck sy tusschen de beenen / voor op den Navel toebinden/bedeckende haer schamelheyt. Dit volck heeft een seer ende seltsaem ghebruyck/te weten / dat elck mannelijck kint ofte knechtken onder hun/heeft eenen Tinnen nagel door het hooft van syn manlijckheyt/in syn kintsheyt door steken / dien naghel is gespleten aendē punt/ende dan omgheslagen/ het hooft van den nagel is als een croonkē/ ende die wonde groeyt inde jonckheydt weder alsoo toe / sonder groote pijne vant kint / ende desen nagel trecken sy upt ende inne alst hā noode is/ofte hun te passe comt. Ende door meerder waerheyt/ om daer van ons te willen verseeckeren/namen wy selve een van die naghelen uyt/ende stakent weder in/ van een van de Soonkens van de Cassicks ofte Landts-Coninck / ontrent thien jaren oudt zijnde / die sulcken nagel in syn manlijckheyt droech. Dese maniere ofte ghewoonte van doen was daer geconsenteert/ op de requeste vande Vrouwen van den lande/die vindende haer mans begeven totte sonde van Sodomie/sochten remedie daer tegen/ ende vercreghen de Wet by haer overste Magistraten. Voorder syn alle de knechtkens aen haer

(Margin: Statsoen vant volck van Capul.)

(Margin: Een vreemt ghebruyck.)

(Margin: De besnedenen aenbidden de Duyvel.)

haer manlickheyt besneden. Dit volck aenbidt gheheel den Duyvel/ eñ hebben dicmael sprake met hem/ die haer altemet openbaert in een leelic monsters schepsel.

Die van Caput met de andere Eylanden beloven de Engelschen by te staen teghen de Spaengiaert

Den 23. Januarij dede onsen Generael Candish voor hem comen alle de principaelste van dit volck/ ende noch wel hondert eylanden meer/ die hy alle tribuyt hadden doen betalen/ welcken tribuyt was Verckens/ Hinnen/ Potatos ende Cacaos/ ende voor hẽ sijnde/ gaf hy haer te verstaen dat hy ende syn ghesellen Engelschen waren/ vyanden vande Spaengiaerts/ ende over sulcx ontfonde eñ spreyde hy een vendel/ eñ sloech op de trommelẽ/ waer vã sy alle verwondert waren/ soo dat sy ten lesten beloofden/ dat niet alleene sy/ maer alle de Eylanden daer ontrent/ hem souden helpen ende bystaen teghen de Spaengiaerdẽ/ wanneer hy soude wedercomen/ ende in teecken dat hy dat aennam/ gaf hy haer ghelt weder/ voor alle den tribuyt hem ghegheven/ dwelck zy seer vriendelijck aennamẽ/ ende roeyden rontom ons schip/ om ons vreucht ende feeste aen te doen/ met groote dapperheyt. Ten lesten dede onse Generael een grof stuck gheschut afschieten/ waer af sy seer verwonderden/ ende met seer groot contentement namen hun oorlof van ons.

Den 24. Januarij setten wy tseyl op smorghens/ ende seylden langhs de custen vant Eylant van Manilla, nemende onsen cours noordewest/ tusschen het Eylandt van Manilla ende het Eylant van Masbar.

Den 28. Januarij smorghens te 7. uren/ ryende op ancker/ tusschen twee Eylanden/ saghen wy een Fregatte, uytcomende van tusschen twee Eylanden/ ende soo wy dochten van Manilla, seylende vast neffens tlandt vant Eylande Panua; wy joeghen dese Frygatte na/ ende quamen haer by: maer beclamt synde/ roeyden sy/ waer over wy het ancker lieten vallen/ anderhalve myle vande plaetse daer zy in voer/ ende manden onse Boot met ses busschieters ende ses sweerden/ ende volchden de Fregatte/ die in een riviere liep/ die wy niet conden vinden: maer alsoo wy langhs den lande roeyden/ vonden wy groote ondiepten/ daer veel staken in Zee opghestelt waren/ waer uyt 2. ofte 3. Cannoes quamẽ/ maer roeydẽ vã ons/ hoe wel wy tot hun riepẽ/ ende wy en dorsten niet te verde van ons schip varen/ ende omsiende/ sagen wy een ander Baelsi ofte groote Canoa, ende die daer in saten/ saten alsa wy langs sitten/ ende was langs henẽ beset met staken/ van groote Riedẽ opgetimmert gelijc een bergie/ ende onder roeydense. Hier in waren 5. ofte 6. Indianen ende eenen Spaengiaert/ ende alsoo wy haer bycans ghenaecten/ quamẽ wy aẽ gront; maer eenige vãde onse sprõgen over boort/ ende maecten het Boot los/ ende doen namẽ wy dese Balsi ofte groote Canoa; maer de Indianen sprongẽ over boort/ eñ al duyckẽde gheraectense van ons/ maer wy namẽ dẽ Spaengiaert. So haest wy dese Balsi genomen hadden/

vertoonden hem aen landt opt zandt een bende ſoldaten Spaengiaerts hebbende een vendel met een roodt cruyce/ ghelijc de vlaggen van Engelandt/ eñ waren ontrent 50. oft 60. ſterc/ welcke onlanct met een Barcke ghecomen waren vã Manilla, tot deſe plaetſe/ ghcheeten Ragam, om te halen een nieu ſchip des Conincks/ dat ghetimmert was in een riviere binnen de Baye/ eñ toebende daer naer een clj ... werck/ dienende totten toere van t'voorz: ſchip/ dat ſy daghelijcks verwachten. Dit crijchſ-volck ſchoot nae ons/ ende wy nae haer: ſy ſanden oock een Fregatte om ons te nemen: maer wy ontquamen met roepen ende ſeylen/ ende ſie de datſe ons niet en conden achterhalen/ten ware datſe quamen onder ons gheſchut/ keerden weder aen landt/ ende de Fregatte liep om den Caep/ die wy niet meer en ſaghen.

Ma... ſeen ...huys.

Alſo quamen wy aen boort met onſen Spaengiaert/ die geen ſoldaet noch ſchipper en was vã Manilla, ende hadde daer langhe in't gaſt-huys ghelegen/ ende was een ſlecht ſimpel menſche/ die ons niet en conde antwoorden op tghene dat wy hem vraechden vanden ſtaet vanden lande. Hier laghen wy op ancker alle den nacht/ ende merckten dat de Spaengiaerden hun verdeylde in 2. ofte 3. deelen/ ende hielden ſcherpe wacht/ eñ ſchoten dicwils. Dit lant hadde veel plat lants/ ende veel ſchoone ende rechte boomen/ bequaem tot maſten van alle ſoorten van ſchepen. Daer zijn oock Mynen van ſeer fijn gout/ die de Indianen bewaren. Ende zuytwaerts van dit Eylant is noch een ander ſchoon groot Eylandt/ dwelck den Spaengiaerden niet onderworpen en is/ noch andere natien/ ende tvolck datter in woont zijn al Negros ofte Swerten/ ende is ghenaemt het Eylant van Negros, ende is ſoo groot ofte grooter dan Engelant/ gelegen in 9. graden. Het meeſte deel ſchijnt te weſen leech lant/ ende oot ſeer vruchtbaer.

...ans a ...goe... ...t ...l.

Het Eylant vã Negros op 9 graden.

Den 29. Januarij ſmorghens te 6. uren ſetten wy't ſeyl op/ onſe Boot voor uyt ſeyndende tot na noene/ paſſerende alle dien tijdt als door een ſtrate/ tuſſchen de twee Eylanden van Panua ende Negros, ende ontrent 16. mylen verre ſagen wy een openinge zuytweſt ende by zuyden/ tot welcken tijt onſe Boot aen boort quam/ eñ dede den Spaengiaert die wy daer ghenomen hadde/ aen landt ſetten/ met een bootſchap ende recommandatie totten Spaenſchen Capiteyn vant volc/ daer wy van quamẽ/ hem ontbiedende dat hy wilde een goede hoop gelts ende gouts vergaderen/ want wy wilde hem eer corte jaren comen beſoecken met zijn gheſelſchap tot Manilla, ende hy hadde nu maer een grooter Boot ghebreck/ om zijn volck te landen/ anders ware hy hem nu comen beſoecken.

Vaert vertreet nae de Philippinas.

Den 8. Februarij ſmorghens te 8. uren ſagen wy een Eylandt/ ghcheeten Batachina, welck leydt op een graet vande Linie Æquinoctiael noortwaerts.

Den 14. Februarij quamen wy ontrent 11. oft 12.

12. ofte 12. eylanden op 3. graden 10 min. zuydtwaerts. oft 12. cleyne Eylanden/heel plat ende leech leggende/vol boomen/ende passeerden voorby Zãden / als verdroncken Eylanden in Zee. Dese Eylanden vande Molucos, ligghen op 3. graden 10. minuten zuydtwaert vande Linie.

Den 17. Februarii stirf eene Ian Geneford, een cuyper/die lange sieck geweest was van een oude sieckte.

Den 20. Februarij vielen wy by eenighe Eylanden/ daer veel cleyne Eylanden by laghen: gheleghen op vier graden noordtwaert vande Linie.

Den 21. Februarij/zijnde Asschenwoensdagh/ stirf van een seer heete pestilentiale coortse / Ca-
Capiteyn Havers sterft. piteyn Havers/die 7. ofte 8 dagen daer van siec was/tot grooter droefheyt vanden Generael ẽ tgheheel gheselschap / waer over wy af schoten twee falconetten/ende een seker gheschut ẽ alle onse roers / ende nae dat hy in een slaeplaecken was ghewonden/ ende onse gebeden gedaẽ hadden/wert over boort geworpẽ met grooter droefheyt Daer na werde ic terstont oor siec/met vele andere/ende alsoo bleven wy met groote pyne 3. weken oft een maent/uyt oorsake vande groote extreme hitte ende ongheteempertheydt vanden Climate.

Den eersten Martij/hebbende gepasseert door
Comste tot Iava maior. de strate van Iava minor, soo quamẽ wy ten ancker onder de zuydoost zyde van Iava major, daer wy sagen seker volck/visschende by de Zee-cant/ in een Baye onder het Eylandt/ dies onsen Generael inden Boot trat/met seker volc/mede nemende eenen Negro die de Moorsche tale conde (die hy uyt tgroot schip S. Anna ghenomen hadde)ende voer na de visschers toe / de welcke onse Boot ghesien hebbende / vloden aen landt inde bosschagie/seer voor ons vreesende: maer de Generael gheboot den Negro die te roepen/so haest als sy hem hoorden/quam daer eenen aendẽ waterrant/ende de Generael dede hem vraghen nã water ende nae houdt / dat hy haer wijsde: Voorder dede hy hem belasten/dat hy soude gaẽ tot zynen Coninc ofte Overste/ende bootschapten hem datter een schip ghecomen was/om met hem te handelen/van Diamanten/Peerlen ende andere juweelen/die sy mochten hebbẽ/om voor Gout ofte andere Coop-manschappen te manghelen. De visscher antwoorde : dat wy souden hebben allerhande victualie / die wy begeerden. Alsoo quam ons volck weder/ ende daer nae soo vulden wy ons water / ende namen houts ghenoech.

Den 8. Martij quamen tot ons 2. oft 3. Canoes vande stadt oft dorp / met eyeren / hinnen/ versche visch/ Oraengie appelen ende Limoenẽ/ ende brochten ons de tydinge dat wy meer souden gehadt hebben / maer het was te verre om aen ons schip te brenghen/waer over wy ancker lichten ende voeren naerder de stadt / ende alsoo wy onder seyl waren / ontmoetten wy een van's Coninckx Canoes/ comende nae ons toe / daer wy nae wenden/ende quamẽ ten ancker. In dese

...Secreta-
...s vanden
...ninc van
...va comt
...s aē boort

Canoes was s'Conincks Secretarius / die om syn hooft hadde een gheverwet hinwaet/opghewonden/ ghelijck der Turcken Tulibants. Hy was al naeckt/ behalven syn middel / ende syn borst was al besneden met pylen/ ende was barvoets. Hy hadde eenen taelman by hem een Mestizo, half indiaen half Portugees/ die goet Portugees sprack. Dese Secretarius seyde onsen Generael dat hy brochte een vercken hinnen/eyren / versche visch / Suycker-rieden ende wijn/ welcke wijn was soo sterck/ al haddet ghebrande wijn gheweest / ende soo claer als water. Voorder seyde hy/ dat hy binnen vier daghen so veel victualie soude brenghen / als wy begeerden. Onse Generael tracteerde hem heerlijck / met diversche conserven ende wijnen / soete ende andere / ende dede de Musicynen voor hem spelen. Hier na dede hy hem aenseggen dat hy ende syn gheselschap Enghelschen waren / ende dat wy te China gheweest hadden / ende daer ghetrafficqueert/ ende dat wy waren ghecomen om coophandel t'ontdecken/ ende wilden varen nae Mallaca.

...ghelen/
...er/
...ycker eñ
...ghelijcke
...veel in
...a Ma-

Waer op tvolc hem antwoorde datter waren seker Portugaeloisers int Eylandt/ die daer gedurlick woonden/ met haer trafficquerende / om Negros/ Naghelen/Peper/ Suycker ende dierghelijke te coopen.

Desen Secretarius met synen taelman sliepen een nacht scheepe/ waer over des avondts / onse Generael belaste (int stellen van de wacht) dat een yeghelijck syn roer / cruydt ende loot reede soude houden / ende schieten 40. oft 50. schoten ende een gr. f stuck gheschuts/alles tot verwonderinghe van dit wilt heydens volck / die niet veel schepen ghesien en hadden / also toegherust/ ende smorgens liet hy hem gaen metten taelman seer beleefdelijck.

Allerhande victualie ont-
fanghen uyt
Java maior

Den 12. Martij/ 4. daghen naer ons bescheyden hadden/quam s'Conincks Canoe:maer om dat haer de wint teghen was / conden sy dien avont niet aen boort comen / dan voeren in een Creke tot sanderdaeghs dat sy quamen / ende terstont volchden noch neghen of thien van s'Conincks Canoes / ghceladen met victualie/ met twee levende ossen / thien groote ende vette Verckens/een hoop Hinnen / Eenden / Gansen/ Eyeren/ Bannanas/Suycker rieden/ Suycker in koeckē/ Caco soet ende suer Orangie-appels/ veel Limoenen/veel wijns ende ghebrande Wijn/ sout op spijse te bereydē/ ende voorts allerhande victualie meer met verscheyden officieren des Conincks / ende oock twee Portugaloisers/ lyden van middelbaer groote seer fraye Mannen/ ende hadden elck eenen Colder aen / met langhe coussē tot de enckelē toe/eñ witte hemdē met omslaēde cragē/eerlic gecleet/sonder dat sy barvoets gingē / synde onder dat volc schāde coussen ende schoenē te dragē: Insgelijcx wasset indē vastē/ in welckē tijt sy penitētie doē. Dese Portugaloisers te siē was ons eē groote vreucht/wāt wy in ander half jaer geē Christenē onse vriendē zijnde/gesien hadden

haddē. Onse Generael tracteerde haer wel met banckettē en musijcke/en sy warē niet min verheught van ons te sien / als wy van haer / ende sy vraechden wat tijdinghe datter was van Don Antonio haren Coninck/ of hy levendich of doot was: want sy in langhen tijt in Portugael niet gheweest waren / ende dat de Spaengiaerden haer altijt ghereporteert hadden / dat hy doodt was. Onsen Generael voldede haer vraghen/ hun versekerende dat den Coninck noch leefde ende in Enghelandt was / hebbende eerlick onderhout van onse Coninginne /ende dat het oorloghe was tusschen Spaengien ende Engelant/ ende dat wy gecomen waren onder den Coninc van Portugael inde zuydt Zee/om de Spaengiaerden beoorloghen/ ende dat wy gheplondert/ geschoncken ende verbrant hadden alle de schepen langhs de custen/die wy hadden connen becomen/tot tghetal van 18. ofte 20. schepen. Met dit report werden sy voldaen / ende verhaelden ons weder den staet vant Eylant van Iava, eerst haer vruchtbaerheyt / den overvloet ende keur van allerhande victualie ende vruchten / als wy verhaelt hebben:oock den grooten rijcdom ende rijcke Coopmanschappen die daer waren. Verhaelden oock de nature vanden volcke/ de naem vanden Coninck in dat ghewelste des Eylandts was Raja Bolamboan , een Man die een Majesteyt ende ontsich onde de syne hadde. t'Gemeyn volck mach noch coopen / vercoopen oft mangelen met gheen ander natien sonder des Coninex oorlof / op verbeurte van den hals. De Coninck was een man seer out van jarē/ ende hadde hondert wyven/ende syn Sone hadder vijftich. De maniere vande lande is/ so wanneer de Coninck sterft / nemen ende verbranden sy lichaem ende bewaren de asschen / ende vijf daghen daer naer/ gaen alle de wyven vanden dooden Coninck na slants ghebruyck in een seecker plaetse tsamen/ ende die de principaelste ende weerste was/ heeft eenen bal in haer hant / die sy van haer worpt/ ende daer de bal valt ende light/ daer gaen sy alle met haer aensicht int oosten / ende daer steken sy haer selven dat herte af met een pongiaert/ die sy hieten een Crise,soo scherp als en blim / ende soo baden ende wasschen sy haer selven in haer eyghen bloet / ende so vallende op haer aensichten/sterven se. Dit is so waer als het vreemt is om hooren. Het manvolck is seer politick ende subtijl/seer cloeck ende sterck van lichaeme / hoe wel dat sy naeckt syn:in al datse in handen nemen / seer ghehoorsaem haren Coninck die sy seer ontsien:want al dat hy haer ghebiet/ zijnde soo sorghelijck alst wil/soo en derven sy dat niet weygeren al soudensy daer alle over sterbē/wāt hy soude haer anders wederkeerende dē cop doen afslaen/twelc dat volc maeckt het cloeckste ende stoutste vā alle dat zuytooste deel vander werelt/ overmits sy den doot luttel vreesen/wāt so sy ergens tegen hun vyanden haer gequetst vinden/ loopen sy voorts desperatelic in haer eygen ofte vyāts sweert/om eer uyt de werelt te wesen. Eñ hoe

De vrouwē vooden haer selven over haer mans doot in Iava.

Schoone vrouwen in Iava.

hoe wel de mans seer graeuw ende tanept zijn vā verwe/soo waren de vrouwen nachtans schoon van complexie/ ende gaen veel meer gecleet dan de mannen. Nae dat sy ons aldus hadden verhaelt de ghelegenthept vanden lande eñ de manieren vanden volcke/ senden sy ons / so hunnen Coninc Don Antonio van Portugael wilde daer comen/sy wilden hem verseeckeren te hebben alle de Molucos tot zijnen ghebiede. Daer toe China,Sangles eñ de Eplanden van Philippinas, ende dat hy hem mocht verseeckeren te hebben alle de Indianen van die landen aen zijn zijde. Aldus hebbende ten vollen contentement ghegheven dese Portugaloisers ende het volck van Iava, die ons de victualie ghebrocht hadden in haer Canoes,namen sy hunnen oorlof aen ons/ met toeseggingghe van alle vrientschap tot onse wedercomste / ende soo schepdende / gaf deñ Generael hun 3.schoten grof gheschut tot eenen adieu.

Den 16 Martij 1588. setten wy t'sepl op nae Caep de BonaEsperança,zijnde het aller zuydlijcke van Africa.

De rest van Martio ende de maent April waren wy bezeylende de groote Zee Oceane, tusschē Iava ende het vaste landt Africa / gade slaende ende acht nemende op den Hemel / den Cruzero / den Zuydt Pole ofte sterren ende andere sterren: Oock de Vogels/die hetZee-volck merckenen ende teeckenen zijn van schoon goet weder/ende oock quaet weder:Het ghenaecken van eenich vast landt ofte Eylandt: Vande winden ende tempeesten/ regen ende donder/ met veranderingen van getyden ende stroomen/daer hadden wy op te achten.

Den 10. Map hadden wy eenen storm uyten westen/ende het wayde so sterck ende strenge/soo dat wy nauwelick het schip conden aende wint stuerē/ende de wint duerde een dach ende nacht tot sanderdaechs.

Den 11.Map clom een vā ons volc indeMers/ ende sach landt/ zijnde noordt ende noordt west van ons/ende ontrent den noene sagen wy tlant west van ons/dwelc alsoo wy imagineerden/was het Caep de Bona Esperança,waer van wy ontrēt waren 40.ofte 50.Enghelsche mylen / ende uyt oorsaecke vande scharse wint lagē wy zuytoost tot midddernacht / ende doen wert de wint goet/ ende wy haeldent langhs henen westwaerts.

Den 12. ende 13.Mey waren wy becalmt/ eñ de locht was dick ende mistachtich tot den 14. na noene te 3. uren / eer dat de locht op claerde/ ende wy sagen weder landt / dwelck was Capo Falso,dat 40.oft 50.mylen lept van Caep de Bona Esperança.Dese Caep is goet te kennen/want daer zijn recht bovent selfde 3 hooghe berghen/ niet wijt vanden anderen/ende de hoochste is de middelste/ende het lant is veel leger aende Zeecant.De Caep de Bona Esperança lept recht west by zuyden van Caep Falso,noordt. Capo Falso.

Den 16. Mey ontrent 4. uren na den noene wert den wint oostelick ende waeyde seer styf/ dwelc duerde tot des anderen daeghs/waer me-

de wy smorghens te 6. uren saghen het Promontorium, ghcheeten Cabo de bona Esperança, zijnde den 17. Mey / ende is een redelick hooch landt / ende aende aller westersche point / een weynich vant vast landt / vertoonden hem twee heuvelen / d'een op d'ander / ende noch drie andere ligghen wat verder inde Zee / nochtans daer en tusschen leech landt totte Zee toe. Dese Caep van Bona Esperança, wert gherekent 2000. leguas te wesen van't Eylandt Iava, by de Portugaelsche Zee-caerten: maer ten is op 150 myle na / alsoo wy bevonden byden loop van ons schip / want waren besich met seylen / van dese 1850. leguas tot inde neghenste weecke.

Den 17. Mey ware wy by Cabo de bona Esperança.

Den 8. Junij / inden dagheraet / vielen wy int ghesichte vant Eylandt van S Helena maer seven oft acht mylen van daer zijnde / hebbende als gheenen wint / conden daer dien nacht niet gheraken.

Den 9. Junij / hebbende een cleyn windeken / setten wy't nae't lant toe / en sendende onse Boot voor uyt om de haven te bespiede / ende nanoene quamen wy ten ancker op twaelf vadem 2. ofte 3. cabels lenghte vant landt / in een fraye stille Baye / onder de noordtwest zijde vant Eylandt. Dit Eylandt is seer hooch landt / ende leyt int midden vande Zee / tusschen tvaste landt van Africa ende tvaste landt Brasilien, ende de custen vã Guinea, eñ is 15. gradẽ 48. minutẽ zuydwaert vande Linie Æquinoctiael, ende is gheleghen van Cabo de Bona Esperança ontrẽt 5. ofte 600. mylẽ.

Anckeren by S. Helena.

Het Eylant van S. Helena leyt in latitude van 15. graden. 48. minuten ten zuydewaerts.

Den selven dach ginghen wy aen landt / daer wy vonden een schoone valeye waer veel fraye huysen ende timmeragien ghemaeckt waren / met namen een kercke / die met tichelen ghedeckt ende seer schoon ghewittet was / van buyten met een portael / ende aen't opperste vande kerc stont een outaer / waer op een groot tafereel stont in lijst / hebbende de schilderie van onsen salichmaker Jesus Christus opt cruyce / met de picture van onse lieve vrouwe biddende / met andere historien / constelick gheschildert. De zyden vande kercke mueren waren al behanghen met beschilderde cleeden / ende veel divijsen daer op geschildert. Daer waren twee huysen / staende by de kercke / aen elcke zyde een / die diende voor keukens om te koken / ende huysen van dienste noodelick / ende dese huysen zijn boven plat / waer op gheplandt is een schoonen wijngaert / ende tusschen beyde dese huysen deur loopt een goet ghesont versch water. Daer is oock recht over de kercke een schoone strate van steenen / ende streckt tot een valeye aende Zee-cant / in welcke valeye is eenen hof geplant / daer in groeyen veel Pompoenen / Meloenen / ende op de strate is een houtẽ timmeragie / daer in hanghen 2. clocken / daer sy totter Misse mede luyden / ende daer by staendt noch een cruyce / constelick gehouwen van steen / ende opt selve was ghehouwen in cyfer letteren / op wat iaer dattet gebout was / te wetẽ / int Jaer ons Heeren 1571. Dese valeye ist schoonste ende tgrootste plat lant vant' eylant / seer playsant eñ beplant

De excelente vruchten van het Eylandt S. Helena.

beplant met fruytboomen ende cruyden. Daer zijn Vygheboomen die altijdt vruchten op hebben/ ende dat veel/ want een boom heeft teffens bloetsem/groen Vyghen en rype Vygen tgeheel jaer deur/door oorsaecke dat het Eylandt so na de Sonne staet. Daer zijn oock veel Oraengie en Limoenboomen/Granaet-Appelen/ Citroenen/ Dadelboomen/ die vruchten dragen als de Vygheboomen/ende dese boomen zijn al ordentlijck geplant/datmen daer onder ende tusschen wandelen mach/ende op elcke ydel plaetse is ghesayt Peterceli/ Surckel/ Basilicum/ Venckel/ Anijs zaet/Mostert zaet/ Radijs en ander goede cruyden/ ende tversch water loopt ten veel plaetsen door desen boomgaert/ende het conde lichtelijck gebrocht worden te wateren elcken boom vande valeye.

Het versch water komt van boven tgeberchte/en valt van een steenrotse inde valeye/ontrent de hooghte van een cabels lengte/ende heeft veel aderen/waer mede het al om bewatert wort. Het Eylant is hooch/berghachtich/met diepe valeyen/ten ware op de toppen van sommighe bergen ende andere vlacke plaetsen/ daer alle de voorsz. vruchten groeyen / want meer groeypter boven op de berghen dan beneden/ maer het is sorghelijck daer op en af te comen / om dat het soo steyl is.

Menichte van Patrijsen. Daer is oock op dit Eylandt menichte van Patrijsen/die seer tam syn/die niet lichtelijc wech vlieghen al comtmen by haer / maer sy loopen teghen de steyle berghen op. Wy schoten eenighe met voghel roers / ende sy schillen veel van onse Patrysen in Enghelandt / in groote ende van coleur / want bycans soo groot syn als een Hinne/ende syn aschver-wich/ leven in holen 12. sesthien oft 20. te samen/ ghy cont gheen vooghschoot gaen/ghy en sult 1. ofte 2. van dese holen ontdecken.

Phasanten. Daer syn menichte van Phasanten / die groot ende vet syn / passerende die van onsen lande in groote ende menichte/ende schillen niet veel inde coleur van de Patrijsen.

Turcksche ofte Calcoesche Hoenderen. Wy vonden alhier oock veel Turcksche ofte Calcoensche hoenderen / swerte ende witte/met roode hoofden/van groote ghelijck de onse/ende hunne eyeren wijdt ende groot ghelijck als d'onse.

Geyten ofte Cabritos. Daer syn de Geyten met duysenden / die de Spaengiaerts noemen/ Cabritos, ende syn seer wilt. Ende men salder dickwils 1. ofte 200. teffens sien / jae dickwils sien gaen in cudden een half myle lanck / ende sommighe syn soo groot als een Esel/met een mane ghelijc een peert/ende eenen baert hanghende tot de grondt. Sy liepen op de steyle clippen/ dattet ons onmoghelijck scheen: Wy vinghen ende doodender vele/hoe snel datse int loopen waren:maer sy syn by duysenden op de berghen.

Daer syn oock veel Verckens/ seer wilt / vet ende groot / ende zijn meest opt gheberchte / sy laten haer qualijck yemant ghenaecken ofte

vangen

vanghen/ ten ware sy vliepen.

Wy vonden in dese huysen doen wy daer quamen drie slaven / Negros/ende de een was gheboren int Eylandt van Iava, die ons seyde dat de Oost-Indische Vlote / welck vijf Schepen waren / daer van het minste groot was acht oft 900. vaten / gheladen met specerye ende Calicutsche Laken / met veel costelijcke ghesteenten ende peerlen/ ende waren van dit Eylandt ghescheyden twintich daghen te voren eer wy daer quamen.

Dit Eylant heeft langh ghevonden gheweest by de Portugaloisers/ende is van haer beplandt gheweest tot hun verversinghe / alsse wt West-Indien comen/want daer comende/vindense vã alle noodtdruft / om dat sy daer niemant op laten woonen/die de vruchten mochten vernielen/ ten ware eenige siecke menschẽ uyt hun schepẽ/ die sy dencken datse niet levendich connẽ thuys brengen/ die sy daer laten om te ververschen / eñ nemen haer weder wech met de naeste vlote/ soo sy soo langhe leven. Sy comen hier meer aen in thuys comen/dan int gaen naer Oost-Indien/ want sy int uytvaren op de reyse wel versien zijn met cooren: maer int wedercomen niet dan slechtelijck versien ende besorcht van victualie/ met coren dat in Indien groeyt.

Vertrecken van S.Helena na Enghelandt.

Den 20. Junij / hebbende inghenomen houdt ende water / ende ons tamelijck ververschende met het ghene dat wy daer vonden / ende onse schepen schoon ghemaeckt hebbende / setten wy tseyl de Avonts te acht uren nae Enghelandt. Wy hadden den Wint Zuytoost / ende voeren noortwest ten westen op/ want den wint is ghemeenlijck vant landt/van dit Eylant S.Helena.

Den 3. Julij voeren wy noordtwest/den wint noch zijnde zuydtoost / ende vonden ons in een graet ende 48. minuten zuydtwaerts vande Linie Æquinoctiael.

Den twaelfsten Julij waeyder als gheenen wint / des avondts heel clam / ende duerde tot den 15. Julij.

Den 17. Julij hadden wy de Windt schaers West Noordt West / maer ghecomen sijnde in drye ofte vier graden by de noorden vande Middellinie/vonden wy de wint oost ende noortoost/ ende oost noort oost/ ende veranderde niet / voor dat wy quamen tusschen dertich ende veertich graden noordtwaerts vande Linie Equinoctiael.

Den 21. Augusti worde den wint zuydtwest ende waeyde wel / ende by de noene waren wy in 38. graden vande noordtweste Latitude.

Den 23. Augusti voeren wy oost ten zuyden/ om te crijghen de noordtsche Eylanden vande Azores.

Den 24. Augusti/saterdach smorghens te vijf uren / vielen wy int ghesichte vande twee Eylanden/ Flores ende Corvo, staende in neghen-en-dertich ende een halve graet/ende seylden noortoost in.

Den 3. Septembris ontmoeten wy een duytsche ofte Vlaemsche Hulcke / die van Lisbona

quam/ die ons verhaelde de overwinninge ende verlies der Spaensche vlote teghen Engelant/ tot onser aller verheugingghe.

Den 9. Septembris nae een vreeslijcke storm ende tempeest / die wech nam tmeeste deel van onse seylen: maer door de bermhertighe gonste vanden Almachtighen Godt / arriveerde wy in de verhoopte haven van Pleymouth in Enghelandt/ van daer sy uytghevaren waren int jaer 1586. den 21. Julij/etc. Danckt Godt.

FINIS.

Eenighe jaren hier nae heeft dese Candish vveder een dierghelijcke Voyagie voor-genomen, dan niet volbracht: overmidts dat hy tusschen vvegen ongeluck creech, ende inde Magelanische strate zijnde, is vveder ghekeert, ende op de Zee ghestorven.

De heerlycke Schip-vaert

Van den Edelen Heere Fransoys Draeck/

ende Heer Jan Haukeins/ Ridderen/ nae West-Indien / ghepretendeert Panama in te nemen/ met ses van des Coninginnen Schepen/ ende 21. andere/ met ontrent 2500. Mannen/ Anno 1595. Beschreven by eenen die daer mede in de Voyagie gheweest is.

Namen der Coninginnen Majesteyts ses schepen.

Diffiança. Garlanda. Aventura. Delicht. Voorsicht. Hope.

ANNO 1595. den 28. Augusti/ onder seyl/ lichten wy ancker met 27. schepen/ op eenen donderdach/ van Pleymouth, de Mane 3. dagen out/ ende anckerden wederom in de Baye van Cavvzon, tot sanderdaegs na noene/ dat wy tseyl setten. Des anderen daechs smorghens/ tschip de Hoope, daer Sire Francoys Baskerfielde op was/ sloeg tegē de clippe Eddesteen/ dies schoot hy een stuc geschuts los om hulpe/ dan geraeckte weder daer van/ en voeren so na de cust van Spaengien.

Den 8. Septem. namen wy 2. duytsche Vlieboten/ varende na Barbarien/ die wy tot Canarien toe by ons hielen/ en lietense onbeschadicht weder

weder gaen/anders dan dat wy haer verhinder-den/ ende soo creghen wy/ den 26. September int ghesicht Porta Vetura, een vande Canarische Eylanden.

Den 17. September nae langhe disputé / resolveerden wy de Stadt van groot Canarien (welcke twee ofte drie Castelen heeft) te bespringhen. Ende alsoo wy de Hooft-stad overschoten waren tot den noordtoosten/ keerden wy weder tot voor het fort oostwaerts/ende sochten te landen met 1400. mannen inde Zantbay / tusschen de Stat eñ het fortmaer door ons lancsaemheyt/ hadden die vant Landt een schanse opt zandt ghemaeckt/ ende stelden daer veel gheschuts/soo dat wy daer deur / ende om dat de Zee soo hol opt landt stoeg/wy aen landt ghenaeckende/niet sonder groot Perijckel van ons volck conden landen/welck perijckel de Generael niet wilden aengaen / want aen landt waren te voet en te peerde wel 8. of 900. Spaengiaerts/die seghens ons dapper schoten. Ten selven tijde dede onse Generael het ancker leggen binnen een musketscheute wel 3. uren lanck/met Salomon, Bonaventeur, Constance, ende 9. oft 10 andere schepen/met noch twee cleyne Visschers boten / om het landen te vorderen / tot datse saghen dattet niet geraden en was/ende voeren doen aent westeynde vant Eylandt/ ende waterden aldaer / alwaer Capiteyn Grimston, met ses ofte seven andere/op den bergh gaende / werden vant berchvolc overvallen/3. ofte 4. doot gheslagen/ende de rest met den Chirurgijn van Salomon werden ghevanghen/ die ontdeckten onse gheprętendeerde Voyagie. Waer over haren Viceroy eenen assant om alle de plaetsen van Indien te waerschouwē daer wy meynden te comen / hoe wel sy al tevoren by den Coninck den achtsten Augusti/geadviseert waren / al eer wy uyt Enghelandt scheyden.

Den 28. September seylden wy wech / loopende voorby Teneriffa, het hoochste Eylandt datter is/ ende ons cours houdende nae de Eylanden van Cabo verde, voeren voorby de Eylanden van S. Lucia, S. Vincentio, ende S. Antonio, eñ stelden vā dat onsen cours na het Eylant van S. Iuan de Piorta Riço, welck is gheleghen 1000. Enghelsche leguas vande Eylanden van Canarien / welcke syn 750. duytsche mylen/passerende S. Barnardo, ende saghen den 27. October het Eylandt van Matenino, ende voeren na Dominica, daer quam by ons een Canoa ofte Boodt/ghéladen met Tabacco, Suycker-rieden / Bannas ende andere vruchten / aenbiedende die te vermanghelen voor bylen / messen/ paternosters/ cammen ende diergheliicke. Het volck syn mensch-eters/ fray ende sterck van lichaem/dan sy syn al root geverwet. De Generael Draeck dicht by het Eylandt Marigalante zijnde: quam hem dese Canoa aen boort / hy gaf haer een gheel lijfken ende neusdoeck voor vruchten. Des anderen daechs lichten wy onse anckers/

ende voeren tusschen Todos Santos (welcke zijn 4.ofte 5. eylandekens/ tusschen Dominica ende Guadalupe) daer is niet op dan boomē. Wy quamen tot de 3. o. zijde van Guadalupe ten ancker/ dicht by landt. Aende west zyde van dit Eylant ist diep water ende goet anckeren/daer quam S. Ian Haukeins weder by haer / vande zuydtzijde van Dominica. Hier waterden wy/ ende maecten onse schepen schoon / ende maeckten diversche Pinassen/ende verversehten ons krijs-volc. Dat Eylant van Guadalupe is niet bewoont/dan van wilde beesten/Wolven/Valcken ende Pellicanē. Den Oversten Draeck, doode een wilt Verckem met zijn roer.

Den 30 Octobris werdt de Barcke/genaemt François,groot 35.vaten/daer Capiteyn V Vignal op was (zijnde de beste van Haukeins vloce) nae ghejaecht van vijf Spaensche Fregatten, zijnde Schepen van 200.vatē groot/op hebbende 550. mannen/die den 15. September wt Spaengien afghesonden waren/onder Don Pedro Tello,om na Porro Rico te varen/ om het silver ende thresoor/daer ghebrocht byde Philippa,te halen. Dese onse Barcke hielt haer cours met dese Fregatten, meynende dat het Haukeins schepen waren/ ende ten lesten wertse ghenomen int ghesicht vā ons Carveel. Sy lieten het Schip met 4. oft 5. siecken ende ghequetsten in zee drijven/nemende de andere gevangen in haer Schepen / so ons de gevangens seyden/ die wy in S. Jans Eylant namen.

Den 4. Novembris begonnen wy ons victuali schip/de Eutsack te ontladen/ende alle het ghereetschap af te nemen/ overmidts dattet int seylen ons niet conden volghen. Van daer setten wy onse cours n.w.ten n.ende smorghens sagen wy de Eylanden Montserrata, Rodonda, S. Christophel, Estazia ende Saba,ende tgrootste van dese Eylanden is boven 8. mylen niet lanck / daer is goet anckeren op 8.7.eñ 5.vaem / schoon zandtachtich water. Voorts voerē wy 3. w. ende quamen den 8. Novembris ten ancker/seker 7. of 8. mylen voorder / onseker Eylanden / gheheeten Virgines,ghereekent sorghelijc : maer wy vonden aldaer een goede reede in 14.12. ende 8. vadem/ al haddet voor 1000.schepen geweest/ zijnde seer hooghe Eylanden:maer wy conden daer gheen versch water gecryghen/maer wel veel visch met haken ende netten. Dese eylanden zyn vol Papegayē ende Pellicanē/ so groot als wilde Gansen. Wy monsterden daer ons volck/verdeelende die in 12.deelen/alsoo passeerden wy door de Eylanden/ daer niemant opt vele ghepasseert was/ ende cortē onsen wech wel 100.mylē. Hier begonde Sire Iā Haukeins crācke worden/deur quellinge/ om dat sy in Canariē aen lant geweest waren/eñ dat tschip de François ghenomen was / ende alle haer aenslaghen ondeckt waren. Van daer voeren wy den thienden Novembris noordē ten oosten in/een myle voorder / in een cleyne reede/ in derthien vadem waters / ende aen alle syden gheberchte. Van Haukins wort kranck.

Den

Den 12. Novembris / smorghens passeerden wy een enghte/doch sonder perijkel/ende voeren west ten noorden nae S. Jans Eylandt / daer Porto Rico in leyt / ende nae de noene lieten wy drie Eylanden ten zuyden van ons liggen / gheheeten de Passages, ende quamen dien avont tot de oosthoeck van S. Jans Eylandt ende so tot Porto Rico.

Jan Haukeins sterft. Hier sterf Siere Ian Haukeins, een vande twee Generalen ofte Oversten/nae wiens doodt Siere Thomas Baskerfielde op dat Schip ginck / gheheeten de Garlanda,ende eenighe uren eer wy ten ancker quamen/ ligggende voor Porto Rico, in den avont/ creghen wy van landt omtrent achthien schoten grof Gheschuts / waer van het leste het schip vanden Admirael / ghenaemt Diffiança,door de besaen mast trefte / ende raecte inde Camer daer de Generael Draeck ter maeltijdt was ende brack den stoel daer hy op sat/ hebbende een schale Wijns inde handt / die hy noch uytdronck/ende en was niet ghequest: dan het quetste aen de tafel Siere Nicolaes Cliffordt, Ridder / in syn dye / daer hy corts van sterf/ met oock Capiteyn Stafford ende M. Brovvire, die daer oock van stirven / met meer andere ghequetst.

Hier na setten wy t'seyl / twelck stondt Oostwaerts/ ende smorghens quamen wy ten ancker voor de hoec/buyten de stat/wat westwaerts: by de drie Eylanden. Porto Rico heeft veel forten/ en zijn qualijck te becomen.

Den 13. Novembris wert besloten dat dertich Musketiers uyt elck vendel genomen soude worden/ met 25. Pinassen ende groote Booten/ ende dat die souden savonts inde haven varen om vyerwerck te schieten ende te worpen inde schepen/ principalijck inde vijf/ die den 15. September uyt Spaengien ghecomen waren onder Don Pedro Tello, ende waren noch den 28. Septembris in Canarien/ ende den 27. Octobris in Desseada, ligghende onder het Casteel: d'welck cloeckelick wert bestaen ende volbrocht / want de vijf Fregatten staeckense aen brandt / ende een vande grootste schepen / de Over Admirael brande gheheel af ende beschadichde alle de ander: Niet teghenstaende / dat die vanden casteel ende de schepen wel 190. schoten grof geschuts teghens ons schoten / sonder het cleyn gheschut: dat merckelijcke schade onder ons volck dede ende wel bystich doode / ende ooc soo veel wel queste. Desghelicks bleven daer ooc vele Spaensgiaerts verbrant/verdroncken ende verslaghen/ met eenighe die wy vinghen.

Sy hadden oock eenighe schepen ghesoncken inden mont van't Canael/ ende die met masten over ghelept ende ghestopt tot bycans het fort toe / soo dat het onwinlick scheen. De groote Fregatten die sy weder blusten / hadden elck twintich metalen stucken gheschuts op / ende hondert tonnen buscruyt. Haer ladinghe was ghewecst/ Syde/ Olie ende Wynen. Het silver en thresoor datse quamen halen/wert ghebrocht op

het sterckste fort datter was/welck silver/als een vande ghevanghens bekende was 3500000. ducaten / ofte 350. tonnen silvers. Sy hadden alle hun vrouwen ende kinderen inde bosschen ghesonden/ ende niet dan krijchs-volc ende weynzent volck inde Stadt behouden.

Den 14. Novembris laghen wy noch ondert gheschut vant onderste fort: maer sy vreesden dat wy de naeste nacht mochtẽ wedercomen/so datse weder begonsten upt te comen met 4. Fregatten/ eerst den Admirael/den welcken wy eerts (twas door ongheluck ofte al willens / saghen sincken/ ende soo deden sy mette andere oock / soo ons dochte / ofte voerdense dieper onder haer sterckten.

Den 15. November soo wy daer noch laghen/ saghen wy een Carauelle comen vant punt des Casteels : maer eer onse Pinnasse haer conde by comen / liep sy aen landt / daer onse Booten niet conden comen / om de drooghte / oock soo quamen sy van landt tot haer hulpe.

Den 16. ende 17. voorschreven was het clam ende stille.

Den 18. anckerden wy wat zuydtwaerts van den westhoeck vant Eylandt / wat wtstekende om een zant/daer lagen wy op 4.5. ende 6. vademen/de gront schoon wit zant / daer landen wy/ ende maeckten daer vier Pinassen op / eñ wisschen onse schepen/ververschende ende ons volck/ ende wy namen daer een Pinasse vant Eylandt Hispaniola met verscheyden brieven / waer upt wy verstonden/ dat 2. Enghelsche Vrybuyters ofte oorlogh Schepen veel quaets omtrent haer Eylant gedaen hadden.

Den 20 Octob. dede onse Generael de 3. schepen/den Phenix, den Delicht ende het Carvel, haer anckers lichten/ eñ gingen liggen voor de mont vã een rivier/op 2. vadem waters/ sachte gront/ ende een myle zuydtwaerts van onse schepen/ lach de Generael voor de Rivier op 3. oft 4. mylen/ende socht een stedeken/genoemt S. Garmani, ende nam een huys in met ghevangens/ende soo roepde hy ooc tot Sir Baskerfielde, ende bleef daer een nacht.

Den 23. November losten wy allet goet dat in een schip was/ ghenoemt Dulpit , om dat sy gheen seyl met ons conden houden / ende verbrandent. Nae de noene / alsoo wy t'seyl waren gaende / quam daer een Spaingaert met syn wyf aen boordt/ anden Admirael/upt vreese van ghestraft te worden / om dat hy hem niet begeven hadde inde Stadt Porto Rico, volghende het ghebot / ende doen voeren wy wech west ende noorden/upt oorsaecke van een bancke oft hoop clippen/ die onder water liggen 4. ofte 5. mylen vande zuydt-west caep vant Eylant.

Den 25. November voeren wy zuydtwest/ passeerende Cabo Roxo, ende saghen Mona, een cleyn plat Eylandt / tusschen Hispaniola ende S. Ian. Dien dach barsten de boechspriet vant schip de Exchange, van M. VVinters, ende bleef achter / waerom de Phenix nae haer toe werde

ghe-

gefonden/die vond' haer met Gods hulpe / ende soo bleef hy by haer tot smorgens: doen maecte hy hem met een cabel aen zijn schip vast : maer omtrent te 9. uren brack haer groote mast ende voorsprriet met de cabel. Maer over sy het beste goet met het volck daer uyt namen ende soncken het schip/ende soo voer de Phenix tot den seven-twintichsten voorsz. eer hy tghesichte vande vloote creech.

Cucacao. Den 29. creghen wy tghesichte vant Eylant Cucacao 18. mijlen vande vaste Landen / ende aende noort west zyde quamen wy ten ancker dicht ondert landt/ in een diep water/ sonder perikel: maer wy haelden onse anckers terstondt weder op/ ende voeren noort west ten westen/ en west noort west nae het vaste landt toe / ende

Aruba. saghen dien avont Aruba noch / sijnde een cleynder Eylant dan het ander was / ende lieten dat liggen omtrent drie mylen zuytwaerts van ons.

Den lesten van November sagen wy drie ofte vier clippen/ghelijc Eylanden/gheheten Monges, tusschē Aruba ende tnaeste noort punt vant vaste landt/ ende snoenens saghen wy tvaste landt/ daer wy een groot ghetijde vonden / loopende westwaerts/ ende het water was seer wit.

Capo Della Dela. De Phenix ende Carvel, met een vande cleyn Cathen of visschboten hielden binnen/ ende inde middernacht quamse onder Cabo Dela Vela, en maeckten doen een teecken met vuyr / waer door alle de vlote tē ancker quam onder de caep/ daer is goede reede / goede gront/ende dicht bij landt wel 14. 12. ende 10. vadem waters. Dese caep is een plat landt / sonder bomen/ playsant/ ende valt 8. ofte 10. mylen zuyt oost ende noort west ende een busschoot vant punt leyt een cleyn Eylandt.

Rio de la Hacha. Den eersten december rusten wy alle ons crijsvolck voor Rio dela Hacha, welck is een Stadt twintich mylen westwaerts / een vande outste daer omtrent gheleghen int vaste landt/ hoewel niet seer groot: maer playsant en in een vruchtbaer landouwe. Wy namen de Stadt lichtelijck in sonder grooter wederstandt/ mits tvolck verliep. De schepen laghen op ses vadem waters/ ende de cleyne op twee ende een halve vadem. Oostwaerts vande Stadt light een zant.

Nombre de Dios. Daer is een versche rivier een boochschoot vande Stadt/ dan inde mont leyt een sant / daer de cleyn schepen qualijck conden over comen: maer binnen ist navigabel voor grooter schepen wel 6. ofte 8 mijlen opwaerts. Des nachts voer de Generael Draeck met 150. mannen opwaerts/ 6. mylen oostwaerts / ende nam een Visschers stedeken ghenaemt La Hencheria, daer sy duyckē om peerlen. Het vole verliep/ behalven 16. of 20. soldatē/ die wat wederstants deden: maer werdē veel ghevangen met eenige Negros. Wy vonden daer wat peerlen ende andere buijt inde huijsen/ daer wy ons wat verversichten/ Thomas Bas-kerfielde trock opwaerts.

Den 6. december quamen daer Spaengaerts om de Stadt La Hacha te rantsoeneeren / maer wy

wy conden niet accorderen/ ende als wy ghereet waren om te vertrecken/ sagen wy een Carveel dwelck wy binnen een ure namen / met noch 2. Barcken die gheladen waren met Indische terwe/ dat wy Mays noemen/ met oock wat silvers ende peerlen / doch van cleyne weerde.

Den 7. December sterf Meester Iarcke, Capiteyn op de Hope, ende doen wert Thomas Draeck Capiteyn op de Hope gemaeckt / ende Ionas Boderham Capiteyn op de Bonaventura, ende M. Cæsar Capiteyn op de Amitie.

Den 10. Concludeerden de Spaengiaerts voor't rantsoen vande stadt op 24000. ducaten/ ende een ghevangen beloofde voor syn rantsoen 4000. ducaten.

Den 14. brochten die inde Stadt een quantiteyt peerlen/maer schatteerden die soo hooghe/ datse den Generael te rugghe sant: aenseggende dat sy niet langher dan 4 uren respijt hadden/ om het rantsoen te betalen.

Dē 16. December quam de Gouverneur selve inde stadt te noenmael/ende onder andere confe rentie metten Generael Draeck, seyde hy opentlick dat hy op de stat niet en paste / ende wildense daerom niet rantsoeneren/ende dat de peerlen daer teghen synen wil ghebrocht waren / ende datter ghesciet was / ware alleenlick ghesciet om tyt te winnen/tot dat d'ander steden/die niet weyrbaer warē / mochten geadviseert wesen om haer goet / beesten ende volck te verberghen in bosschen uyt onse handen. Des niet tegenstaende gaf hem Draeck, volghende syn geleyde/ twee uren tydts om hem te versien.

Den 17. voer Baskerfielde met de Elizabeth, Cōstantie, Phenix, Carveel, ende 4. ofte 5. Pinassen eenighe mylen westwaerts/ ende landen aldaer/ treckende opwaerts uit landt / nae een plaetse/ gheheeten Tappa, die hy nam ende afbrande / eñ vant eenighe wederstant/ alsoo hy over een water passeerde/ dan hem werde maer een man gequest/ die wy noch levendich tscheepe brochten/ ende trocken noch een myle voorder / verbrandende het dorp Salamba, ende keerden weder tscheep/met eenige ghevangens ende redelicken buyt.

Den 18. december werde de Rangericca ende de stadt van Rio de la Hacha totten gront verbrant/ behalven de kerck ende de Joncvrouwen huys / om dat sy aen den Generael daerom ghe schreven ende ghebeden hadden /ende dien dach setten wy het seyl weder op om by d'ander schepen te comen / die met Baskerfielde waren.

Den 19. keerden wy nae de Caep de l'Aguja, ende den twintichsten decembris smorghen creghen wyt int gesichte. Het is een Caep seer subject tot stormen / om datter seer hooch landt is/ ende binnen die Caep leyt een Eylandt / inde mont vande strindel/ende heeft een witte cladde ofte placke in west noort west. Het landt daer outrent is heuvelachtich/ ende daer staet op den top van een clippe een waeckhuys/ ende binnen de clippe leyt een cleyn Eylandt/ ende tusschen

Dibotte

Dibotte ende tvaste landt moecht ghy in varen/ oft te liewaert/ ende daer by ofte binnen is de reede ofte stadt S. Martha, die wy namen ten elf uren. Het volck was al gheulucht / behalven eenighe Spaengiaerts/ Negros / Simeroenes ende Indianen / die ons voor een brabade der-tich ofte veertich scheuten gaven / ende so wech-loopende. Ende dien nacht wert de Lutenant des Gouverneurs gevanghen / ende creghen ee-nighe buyt uyt de Bosschagie/want inde Stadt was niet gebleven/ende in al tvaste lant en was gheen rijcker plaetse/want het sant blinckte ge-lijck oft met Goudt vermenght hadde gheweest. S. Martha light tusschen een hooch ghebercht/ ende is sesentwintich leguas van Rio de la Hacha. In dese baye is een slechte of quade Reede/ te meer om dat wy een cleyne Mane hadden/ want alle cleyne maen-ghetyden maeckt daer veel storms/ alle tvaste landt henen.

Nota.

Den 21.decembris wert bevolen die stadt te verbrande ende tleyl te gaen/seer sterck waeyen-de: maer hieldent wt veel soldaten / gerinbar-keert synde inde smalle Scheepen naest den lan-de. Wy verloozen dien nacht tghesicht vanden Phenix, Capiteyn Augustijn, Pieter Lemmond, en de Garland met de Pinasse/ zijnde naest het lant/ werden ghejaecht vande Galeyen uyt Cartagena ende Pieter Lemmond, met negen van onse volck/ worden ghevanghen / ende de reste gheraeckte weder onder onse vlote.

Den 26. december saghen wy de Eylanden welcke eenighe mylen oostwaerts gheleghen syn van Nombre de Dios.

Den 27. quamen wy tot den mont van Nombre de Dios, ende te een ure namen wy die Stadt in/ tvolck al ghevlucht synde behalven eenighe hondert Spaengiaerts/ die het fort behielen/ ende met drie ofte vier veltstucken nae ons scho-ten / waer van datter een berste int afschieten/ ende schoten oock al hun cleyn gheschut tot ons af: maer siende onsen gheweldighen aenval/ vloden sy nae de bosschen.

De Stadt is redelijcke groot/ hebbende bree-de straten/hooghe huysen / van sterck hout ghe-timmert/met ooc een fraye kercke ende een hou-ten. Daer en was niet inde Stadt gelaten / ende alle de winckels waren gheleecht. Daer was een molen boven de Stadt/ ende op de top van eene anderen berch / int bosch / stont een wachthuys daer vonden wy twintich stucken silvers ende 2. barren gouts/met sommighe gheslaghen man-ten ende anderen buyt.

Dese Stadt is gheleghen in een warachtighe plaetse/seer gheneghen tot reghen / ende soo een-onghesonde locht/als eenighe plaetse in West-Indien: daer groeyen veel Orangie Appels/ Bannanas / Cassaue wortels/ ende diergelijcke fruyten:maer sorghelick te eten. Aende oostzijde van de Stadt/binnen de bay/ valt een versch ri-vierken/van goet water/vol huysen ende hoven/ ende een half myle van dese Stat oostwaert int lant/light een Indiaens Stedeke/derwaerts wy

Nombre de Dios.

trocken met 100. man / dan sy hadden een brugghe af ghebroken/ende laghen inde bosschagien met 20. ofte 30. busschieters / besprongen ons ende sloeghen Ionas den Lieutenant doot / ende quetsten 3. oft 4. ende vluchten soo inde Stadt/ ende staken selve tvuyr daer in ende liepen nae de bosschagien/ ende wy branden de rest/terwijl onse Generael een myle van daer water in nam. De reede van Nombre de Dios is fraey: dan als ghy wilt anckeren voor de stadt/daer liggen een reghel steen-clippen aen elck zyde / doch sonder perikel/om datmense siet / men mach tusschen beyde ligghen op 3. oft 4. vadem: ende buyten de clippen op 8. oft 10. vaem/want daer mach u niet hinderē. Onse Sergiant Mayor sturf aldaer.

vierre ... na Pa- Den 24. December trock Sir Thomas Baskerfielde met 703. man/ ofte 750. behalven Chirurgijnen ende den tros na Panama, alwaerse eenen engen quaden wech vonden/30. Enghelsch mylen lanck / uytghehouwen uyt tgheberchte ende bosschagien / seer vuyl/ diep ende waterachtich/ werden dicwils besprongen / ende ons volck hadde noyt quader wech ghesien / ende ontrent half weghen hadden de Spaengiaerts (langhe te vooren ghewaerschout zijnde) op den top van een berch/in een enghte/die wy passeren moesten een fort ghemaeckt / daer sy 90. oft 100. sterck op waren/ ende diergheliicke 2. sterckten so wy hoorden)moesten wy noch passeren / eer wy te Panama conden comen. Dese vant fort schoten ende sloeghen op ons/eer wy op onse hoede waren/ende dooden stracx meer dan 20. vande onse/ waer dat onder was Capiteyn Marchan, quartiermeester generael/de vendrich Samson Mairritz VVilliams, eñ vander Conninginne helbardiers/ den Lieutenant Huntley gequetst namaels ghestorvē/Capiteyn Nicolaes Baskerfielde in syn Dye gheschoten/ met meer andere / omtrent 40. Onse soldaten moede ende mat synde/ hebbende geē victualie meer/noch middel om te becomen so resolveerde Baskerfielde zijn aenslach nae te laten/eñ te rughhe te keeren / ende tselfde schrevense aen Generael Draeck, ende keerden den 4. Januarij 1596. na Nombre de Dios.

a.

Den 5. Januarij 1596. also de Generael Draec Nombre de Dios hadden doen verbranden / verbranden oock de kerck ende alle haer Fregatten, Barcken ende Galiotten / ende wy setten tseyl des avonts westwaerts.

Den 10. Januarij saghen wy westwaerts een Eylant/30. myplen van daer / gheheeten Escudo, daer anckerden wy op 12. vadem goet zant ende anckergront/ onse soomen comt nae dē oosthoec/ moetmen een reghel clippen schouwen / die daer uytlegghen ten eynde vant Eylandt/soo wy ten ancker quamen/ saghen wy een schip seylen/dat onse Pynas nae jaechden / ende wy naement/ twelck Mays in had / tvolck gheexamineert zijnde / bekenden datse gesonden waren van Nombre de Dios, om alle de Zee-havens westwaerts te waerschouwen van onse comste. Dit eylandt light omtrent 9. ofte 10. mylen vant vast Lant/

ende

ende is vol bosschagien ende wel 2. mylen langh onbewoont: heeft schoon soet water aen alle canten/maer is seer reghenachtich. Hier maeckten wy onse schepen schoon / ende rusten onse resterende Pinassen op / tot den 22. Januarij ende voeren weder nae Nombre de Dios, want onse Capiteyn Pilot daer stierf van sieckte / ende de Generael Draeck werde mede sieck / bleef in syn camer/ claghende van camerganck.

Den 23. Januarij setten wy tseyl nae Porto Bello, welck maer 3. mylen westwaerts is van Nombre de Dios.

Draeck sterft Den 28. smorghens te 4. uren soo stirf onse Generael Draeck, hebbende een tijdt sieck ghe-weest vande loop des buycx/ die snachts te voren begonde te stoppen. Hy verclaerde eenige dinghen recht eer hy stirf / al dat hy voor ghewis wiste/dat de Spaenschen haer souden ontmoeten/ ende datse wel sorghe souden draghen voor de schepen van hare Majesteyt / ende meer dinghen / haer nootlick wesende. Daer nae stont hy op en cleede hem: maer worde weder te bedde ghebrocht ende stirf inden Heere een ure daer nae. Hy maeckte zijnen Broeder M. Thomas Dracc ende Capiteyn Ionas Boedham executeurs van zyn testament/ ende Thomas Daecx sone syn erfghenaem van alle syn erfgronden / wtghenomen een hoeve / die hy Capiteyn Bocham voorschreven gaf. Daer stirf oock Iosias Capiteyn vant schip Delicht. Den selven dach anckerden wy inde Haven van Porto Bello, zijnde de beste haven / die wy noch ghevonden hadden. Wy vonden langs de cust goede rede voor groote ende cleyne schepen / daer stont een stuck ghe-schuts op den oost-hoeck vant Eylandt / een Saker gheheeten/ en daer is tusschen dat en twaste lant 5. of 6. vadem waters: maer het beste incomen is in den open mont / tusschen dat Eylant ende een ander Eylant dat westwaerts leyt/met een reghel steenclippen.

In Porto Bello waren maer acht of thien huysen behalven een groot nieu huys / datmen daer bouwde voor de Gouverneur / die daer comen soude. Daer was oock een seer sterck fort by de water syde / met Bolwercken van groote Boomen ghemaeckt / ende daer steenen ende eerde tusschen ghevult. Soo wy daer niet ghecomen hadden / ende haer vernemen belet / sy souden daer de sterckste plaetse van alle twaste Landt ghemaeckt hebben meynende daer een groote Stadt te bouwen. Wy vonden aldaer drie Metalen stucken gheschuts / ghesoncken inde Zee / die wy uptlichten. Het volck met alle haer goet was ghevlucht. Binnen de Baye was een cleyn dorp sonder stercke daer by een groote versche Rivier/die ons volck 2. mylen oproyde/ ende vonden daer wyn/olie/en wat peerts.

Nae dat wy daer ten ancker gecomen waren/ ende Siere Francoys Draccx, wtvaert volbrocht hadden / ende dat Siere Thomas Baskerfielde,

met al de Capiteynen aen boort waren / vant Coninckliick schip de Diffiança, soo wert daer een sermoen ghedaen by M. Bryde de Predicant/ ten propooste dienstelick / ende hadde oock goet ghehoor. Dan daer belaste Sire Thomas alle de Capiteynẽ aen boort te comẽ van 't schip de Garlanda, daer hy raet met haer hiel/toonẽde syn cõmissie oft last/ eñ hy worde aengenomẽ voor Generael/ eñ Bodeham worde Capiteyn vant schip de Diffiança, ende/ M. Savel worde Capiteyn vant schip de Aventure.

Boven de voorschreven Capiteyn Iosias, stirf oock Capiteyn Egerton, een Edelman / vant Schip de Voorsicht, ende Iavvoon, principael surgijn vande vlote / uyt tschip de Garlanda, met oock Abraham Kendal, opt Schip den Saker.

Op dese plaetse namen wy weder versch water in/ wieschen onse schepen/ maecten nieu seylen / ende synde mette Generael alle Capiteynen gheaccordeert / soo wy door eenighe middelen conden keeren op nae S. Marta, dat wy dien wech souden ingaen/maer so niet/souden wy directelick na Enghelant varen.

Den 6. Februarij ontlasten wy t'Schip de Elisabeth, toebehoorende M. V Vatz, Alderman van Londen/ende sonckent. Ten selven daghe/ eenighe uyt het schip de Pegasus, gaende wateren/ werden bespiet van eenighe Spaengiaerts/quamen op haer gheloopen / ende sloeghen der twee doodt / ende namen twee oft dry ghevanghen/ loopende daer mede wech.

Den 7. Februarij/ tschip de Delicht ende Capteyn Ednes Fregatte werden oock ghelost ende ghesoncken/ om datse leck waren / ende vande Coninghinne Schepen hadden seylen van doen.

Den selven dach monsterden wy / en hadden ghesonden ende siecken 2000. man/ende tanderdaeghs stelden wy alle onse ghevanghens aen landt / soo wel Spaengiaerts als Negros/maer te voren hadde de Overste Sire Thomas, 2. van onse ghevanghen Spaengiaerts ghesonden tot Nombre de Dios ende Panama, om rantsoen te halen voor sommighe principael ghevanghens/ maer sy en quamen nopt wederom: dan soo wy ghereet waren om te vertrecken/ quam daer een met een witte vaen/beteeckende bestandt/die tot den Generael seyde dat sy 18. van ons volc hadden, die wel ghetracteert waren / ende soo wy noch 8. of 10. daghen wilden vertoeven / sy souden ons van Panama ghebrocht worden/dan wy achten dat sy ons sulcx sochten wijs te maecken/ om soo te doen vertoeven / tot dat sConincx armade mochte comen.

Den 7. voorsz. setten wy onse cours na S. Martha, ende den 14 saghen wy tEylant Baru, eenighe 14. mylen westwaerts van Cartagena ghelegen. Onse Generael gaf snachts last dat wy souden varen na tsteeken Baru in de bay: maer dien nacht waydet soo veel wints (ende geduerde alle de cleyne Maen) soo dat wy dien nacht ver-

verlozen uyt ghesicht tschip de Voorsicht, ende sanderdaechs weder nae lant keerende/verlozen wy uyt gesicht de schepen Susanna, de Pancl, de Hope ende de Pegasus, waer over wy den naesten dach staken na caep S. Antonio, ende verlieten onse courss na S. Martha.

Den 25. Febzuari saghen wy het eylandt van Caiman Grande, wel 30. mylẽ westwaerts vã Iamaca, zijnde een leech sandich Eylãt/vol schiltpaddẽ.

Den 26. sagen wy het hooch landt van Cuba, oostwaerts vande ghebzoken Eylanden/ ende aent oost eynde vant Eylandt van Pinos waren wy ingeschoten/inde sozgelicke plaetse Jardines, dan tselfde ghewaer wozdende/voeren 3.3.0.uyt/ ende voeren doen west ende noozden nae de Pynas/welck wy den eersten Martij saghen. Het is een leech eylandt/vol boomen ende versch water int westeynde/ende so ghy comt ghesëylt op het middel/sult ghy sien rysen/bovẽ op d'ander lant 8. oft 9. ronde heuvels/ende aller westersche heeffter 3. in een.

Alsoo wy waren aent westeynde/ende meynden te wateren/sagen wy 20. seylen/ ontrent een ure nae den noene. Dit was een derdendeel van s'Conincks vlote/die alreede was ghesonden/na de Honduras, zijnde te samem 60. seylen/ niet bevel ons te besprzingen waer sy ons vindẽ conden. Dese die ons ontmoetede/ hadden haer ververschet inde Havana, ende voeren na Cabo de Corrientes, zijnde 30. Spaensche myleu van malcanderen/ daer ons dese Schepen ontmoetede/ ende soo haest allse ons saghen/ meyndense boven windt van ons te comen/ maer wy creghen dien boven haer/ende als wy recht boven wint van haer waren met al onse vlote/stac onsen Admirael de vlagge vãde Coninginne uyt/so tesses nae haer toevarende/ dan hy belaste de Diffiance niet te schieten voor datse dicht by een waren.

De Vice-Admirael vande Spaengiaerden/ zijnde veel grooter dan eenighe vande onse/ende de beste seyler van alle haer vlote/quã voor/ ende schoot syne twee voorste grootste stucken op de Concorde, de welcke sy terstont betaelde/ende alsoo begon de strijt. De Bonaventuer hielt het dragende op hem/hem toe clinckende sulcken hoop geschuts eñ musketten/dat hy syn gheheele zyde scheurde. De Admirael en spaerde syn cruyt en loot niet: maer de Diffiance int middel van haer vijanden donderẽde/ vocht so geduerich/ tot dat de Vice-Admirael met 3. oft 4. andere gedwonghen waren oostwaerts te wenden/ verlatende de Admirael met de rest vande vlote/ die daer na so heet niet meer aẽ quamẽ. Dese strijt duerde 2. urẽ eñ meer. Ten ondergane vande Sonne keerde de geheele vlote oostwaert/eñ wy volchdẽ onse courss oostwaerts/na Cabo Corrienres, meynẽde de rest van haer vlote te ontmoetẽ. In dit ghevecht verlooz de Diffiance 5. mannẽ/als 3. Engelschẽ/eẽ Griec/eñ eẽ Negro/eñ in d'ander schepen warẽ enige gequetste eñ verslagẽ Capiteynẽ/met eenige andere/ eñ sagẽ indẽ avõt eẽ groot spaẽsch schip in brant/dz(so ons dochte,by haer buscruijt toequam.

Martij. 2. Den 2. Martij inden dagheraet waren wy vast by Cabo Corientes, welck is een leeghe caep/ met een hoop boomen/ hoogher dan de rest/ zijnde een myle oostwaerts vande Caep / want al Cuba is vol boomen en bosschagien aende zuytzyde. De Spaensche vlote/ die wy doen maer 14. telden / hiel vast op ons aen / te windewaerts/ maer dorsten ons niet nader comen/ hoewel onse Admirael nae haer toe fde. Soo haest als wy niet seylen de Capo gewonnen hadden/ behalvē tschip de Salomon, die so nat claudt was/ dat hy de Cabo niet conde verdobbelen oft crijghen/ wiert hem oostwaerts / ende was soo achter ons/ te lywaert van onse vlote. Dit siende drie ofte vier vande beste seylers der Spaengiaerden/ quamen na hem/ ende wy dit siende/ setten de Diffiance nae hem toe om hem te verlossen/ dwelc de Spaengiaerts siende/ liepen weder by haer vlote/ ende terwijl lach onse vloot stil/ verwachtende den Salomon, ende soo setten wy onse cours nae Cabo de bona S. Antonio, dwelck wy twee uren nae noene int ghesicht creghen/ synde oock een leeghe caep/ ende tot den zuytoosten heeftmen een wit sandighe bay/ daer drie oft vier schepen moghen wateren. Daer is goede reede voor noordt ende ooste winden. De selve nacht laghen wy een glas ofte twee noordtwest / ende daer nae noordt noordtwest / ende noordtoost/ ende smorghens te 5. uren creghen wy tgesichte van Cuba, d'oosten vande Organos, welck zijn sorghelijcke steenclippen / ligghende ontrent 8. mylen op de noordtzijde van Cuba, soo haest ghy Cabo S. Antonio passeert. Van daer seylden wy oostwaert vant landt/ den wint synde zuytwest/ ende savonts te ses uren haddē wy groot onweder/ ende daer nae creghen wy de heele nacht claute.

Den 5. Martij wert de wint heel schaers.

Den 7. saghen wy een hooch lant/ ghelijc een croone/ dat hem vertoonde 13. of 14. mylen westwaerts van de Havana, mede een ander plaetse in Cuba, ghenheeten Mesa de Maria, dat is de tafel van Maria, acht mylen oostwaerts vande croone. tLandt over de Havana vertoont twee cleyne berghen/ ghelijck eender vrouwen borsten/ ende wy vonden gheen groot ghetijde / voor dat wy quamen in Canael van Bahama.

Den 10. saghen wy de Cabo de la Florida, zijnde maer een redelijck leech landt/ ende ghebroken Eylanden ten zuyden vande Cabo / ende ten twee uren nae noene verloren wy tgesichte vant landt / 12. mylen oostwaerts vande Cabo. Daer nae voeren wy noortoost tot middernacht/ ende doen voeren wy oost ten noorden / tot den 13. Meert/ ende waren in 31. graden / daer nae soo schaerste ons de windt met eenen storm/ in welcken wy verloren den Bonaventuer, ende den cleynen Ian, ende seylden doen oost zuydtoost. Cabo de Florida.

Den 19. Meert / waren wy in 29. graden/ onse cours was oost noordtoost/ ende den 21. Meert hadden wy grooten storm / maer goeden wint/ ende doen bleevender veel van onse vlote achter/ uyt-

uytgenomē de Hope, die voor was/so dat niemāt by den Admirael en bleef dan de Diffiance, de Aventure ende de Phenix.

Den 38. waren wy in 39. graden/ ende namē de cours op Flores, dwelck wy den 8. Aprillis saghen/ende den neghende April quamen wy ten ancker aende zuydtzijde vant Eylandt/daer wy waterden / om dat den Diffiance niet veel waters en had. Draecks twee Piloten aen lant gheset.

Den 10. Aprillis setten wy tseyl op/ende hadden Paesdagh/zijnde den elfsten Aprillis veel reghens ende wints/ende quamen inde haven van Pleymouth ende andere plaetsen van west Engelant den 15. May/ ende eenige van hem binnen de reviere van Londen den 29. May/anno 1596. ende de ander schepen oock voor en naer.

FINIS.

Beschryvinge vande Seevaert der geheeler Werelt van Cabo Blanco in Guinea, tot ende door de Magallanische Straet / ende van daer voorts langhs de Zee-custen van Chile, Peru, Nicaragua, Guatimala, Mexico, California over de aldergrootste Zee / totte Eylanden Philippinen, Molucken, Banda Borneo, Iava ende Sumatra, door by de vaste landen von China ende Oost-Indien/het Eylandt Madagascar/ Cabo de bona Esperanca, de Eylanden van S. Helena ende Cabo Verde.

Vanden bequamen tijt om te varen na de Magallanische Straet.

Die uyt Enghelandt nae de Magallanische Straet wil gaen/ moet den eersten van Junius uytsetten/op dat hy de Sonne altijts naer hem houde / want soo ghy door de Magalanische Strate in den bequaemsten tijdt des jaers wilt varen/ moet ghy inden december daer door varen / want dan sult ghy schoon weder hebben ende oostelicke winden / ofte ten allerlanckstē in de maendt van Januarius : want anders ist seer qualijck daer door te varen. De Edele Heere Thomas Candish quam in de Strate

te den 6. van Januarius / ende den 23. van Februarius was hy door de Strate ghecomen / en het was vuyl weder / ende wanden veel westelicke winde / ende men can de Magallanische straet wel in drie oft vier maenden (met Gods hulpe) beseylen / alsmen onderweghen niet en vertoeft / om hem te verversschen.

Van Engellants eynt tot het Canarisch Eylandt Palma, is de streckinge zuydt zuydtwest en noordt noordtoost 470. Engelsche leguas / twelc zijn 352. en half duytsche mylen. Van het Eylant Palma tot Cabo Blanco, oft Wit hooft is de streckinghe zuydt wel soo oostelick ende noordt wel so westlick 160. Engelsche leguas / welck zijn 120. duytsche mylen.

Zuyden ten westen van Cabo Blanco light een sant / ende ghy meucht anckeren van die Cape in 5. oft 6. vademen waters. Dese Cape staet in de hooghde 20. graden ende een halve / ende daer vloeyt altijts eenen stroom uyt de selve Bay. So ghy zuydwaerts wilt gaen / so neemt uwe streckinge zuydtwest ten zuyden / ende noortwaerts is de custe vry / ghy muecht onder die Cape ryden van noordt noortoost tot 3.3. w. in 8. ofte 9. vademen waters. Insgelijcks wacht u oock van den loop stroom / want hy set na het oosten / wät wy seylden maer 12. gradē zuytwaerts / ende wy liepen na het oosten / ende bevonden dat wy van den loop stroom bedroghen waren 60. Enghelsche leguas / ende liepen in met Sere Leona in Guinea, men rekent 20. Enghelsche leguas ende 60. Engelsche mylen in eenen graet der breede / soo dat vier Engelsche leguas / zijn drie duytsche mylen. Dit landt ten zuyden streckt hem 5 ofte 6. leguas veer / ende so ghy ten zuyden begeert te trecken / ende met Sere Leona comt / set in de wint west ten zuyden / tot dat ghy ganslh van Madrebombe zijt / ontrent 25. ofte 30. vade mē / ende dan sult ghy vry van Madrebombe wesen / maer indien ghy om geen ander saec in en gaet / dan om waters wille / ick soude u wenschen aen het groote Eylandt te wateren / want in Sere Leona daer comen gheweldighe wrede baren van den oever. Maer het is een bequame haven om te vertghen / nochtans wacht u van den noordtwesten punt int incomen / want daer leyt een rye rotsen twee cabels lenghde van den oever / ende oostwaerts een sant / ontleent daerom seer naer den westerlijcken punt / ende ghy sulter 8. oft 9. vademen waters bevinden / het vloeyt op den oever over den anderen dagh / oost ten zuyden / en west ten noorden / den vloet loopt zuydtwaerts / ende vloeyt thien voeten waters in de haven. Van Cabo Blanco tot Cabo Frio in Brasilia is de streckinghe zuydt zuydtwest ende noordt noortoost 930. Engelsche leguas / welck zijn 697. ende een halve duytsche mylen.

Cabo Frio.

Cabo Frio is een seer hoogh landt / ende so ghy uyt de zee comt / ende valt daer van noortwaerts 7. oft 8. leguas / sult ghy zijnde 10. leguas van daer Cabo Frio.

daer hebben wy 55. vademen wit sant / ende de Cape van u synde zuydtwest ten westen/ende loopende west aen zijnde 5. leguas van landt/ sult ghy veertich vademen hebben slijckachtige gront/ met cleyne steentgiens so groot als erweten/ende drie leguas van de oever sult ghy achtien vademen waters op swartachtighe slijck gront hebben/ende soo ghy het loot ontrent Cabo Frio laet schieten/ als het noortwest van u licht/ sult ghy gheenen gront hebben in hondert vademen waters/ende maer twee leguas daer van syn. Cabo Frio staet inde hoochte van 23. graden by zuyden de Middellinie. De cust 12. leguas noordtwaerts leyt zuydt ende noordt / ende inde Maent van October hebt ghy de winden seer veranderlick/ ende daer loopt een groote stroom nae het noorden / so ghy 20. leguas binnen Cabo Frio nae S. Sebastiaens waert/ het diep loot werpt sult ghy 45. vademen hebben op swart slijckerighe sant/ontrent 4. ofte 5. leguas van't landt.

De Eylanden die ten noorden ligghen aen C. Frio.

Cabo Frio. De Eylanden die noortwaerts van de Cabo Frio ligghen neghen leguas verre vande selve Caep/ ende sy ligghen noordt ten oosten / ende zuydt ten westen/ende het grootste Eylant onder hen leyt teghen het oosten/ ende is het uyterste/ ende tusschen hen is een legue/ ende het vaste lãt toont hem ofte het Eylanden waren / ende ick achte/dat so wanneer yemandt daer in met het landt bedwongen wirt te varen/ mocht hem selven onder dees eylanden bergen/want wy deden versoeck van de bovenghenoemde Eylanden/ẽn wy quamen tusschen hẽ ende het lant/ende hadden 20. ende 25. vademen waters aldaer / ẽn sy en syn niet over een halve boochscheut verre van den oever/ẽn liggen op de hoochte van 22. gradẽ ende 33. minuten / daer en is gheen meer perikel dan wy bevinden ofte sien en conden.

Het lant ten oostvvaert van S. Sebastiaen.

Seylende van Cabo Frio voorby de riviere van Ianeire,(alwaer de Portugesen een stedeken hebben) soo sal hem het landt verthoonen welck 8. leguas oostwaert light van S. Sebastiaens eylant/ ende als dat selve landt van u licht noordt west ten noorden vijf leguas/ soo verthoont het hem seer ghelijck het eylant van S. Sebastiaen , maer S. Sebastiaen. wort een weynich leegh lands int west ghesien/ dwelck soo ghy S. Sebastiaen noort west ten noorden haddet/sout ghy geen landt int westen connen bemerckẽ/tẽ sy dat ghy ver daer van waert/ ende met helder weer sult ghy d'Eylandt Alleatres sien.

De Eylanden van S. Sebastiaen.

Als het noordtooster hooft van S. Sebastiaens eylandt van u light west ten noorden / ende het suyderhooft zuydtwest ten westen / soo en cont ghy nae het westen gheen meer landt ghesien/ ten sy dat ghy seer veer daer van waert/ende dan meucht ghy de Alleatras aen het westen van de Eylanden sien / ende soo ghy aen het noordtooster hooft ingaet / daer en is gheen meer perijckels dan ghy siet / tot dat ghy tusschen de

Eylanden ende het vaste landt ingeschoten zijt / ende daer is een ondiepte / die bycans den halvē wech over streckt. Maer weest altijts stout aen de Eylanden 8. ofte 9. vademen waters te ontleenen / ende hout dese streeck soo langh tot dat ghy van verren veel verscheyden Bayen siet/ daer sult ghy versch water vinden / ende een bequame plaets om 8. ofte 9. vademen waters op schoon sant te ryden. Inde maendt van November is het daer tot veel regen onderworpen/ ende de winden zijn seer veranderlic/ende so ghy een net met u draeght/en behoeft ghy geen spijse van u victualie te verquisten / want ghy daer meer visch cont ghecrygen dan men op eten can/ ende insghelijcks soo ghy een Pinas met u hebt/ cont ghy voghelen ghenoech vande Eylanden Alleatras crygē/want 4. ofte 5. leguas int zuyden van het Eylant S. Sebastiaen, daer ghy mit gesicht te rydet/ hebt ghy groote menichte van vogelen.

Item in 49. graden / zijnde van lant 4. ofte 5. leguas/int middē vertoont het hem als ofter een haven waer/ maer daer en isser gheen/want wy daer met onse Pinas waren. Het is een seer diepe Baye / ende de cust lept daer van zuydt ten westen/ende noort ten oosten/ tot dat ghy in 50. graden ende een halve daer van comt/ eñ vloept so naer als ic bedencken mach zuydtoost op den veranderdagh/het zuyden hooft west zuydtwest van u zijnde / ende het noorder hooft noordwest ten westen/so ghy 4. legas daer vā staet sult ghy 30. vademē waters op swartachtige grōt hebbē.

In 50. graden ende een halve / zijnde 6. legas vant lant/ so weet het uyterste lant int noordē is een Cape / want het landt zuydt-waert streckt noordtoost ende zuydtwest / ende is een schoone cust/ende so ghy het loot werpt ontrent 6. legas daer van / sult ghyer 24. vademen cryghen op swarte steenkens/so groot als boonen/ met eenige roode schelpē/de cape van u houdende noortwest ten westen/ ende het zuyden hooft west ende zuydtwest van u dragende. Het landt ligghende op 51. graden ende 20. minuten / streckt hem zuyt ende noordt/ende aen het zuytwester hooft is een openinghe/ en is een haven / maer om dat het so grooten wint wayden / en conden wy met onse Pinas niet daer in gaen/ende van daer loopt een lange beke/ eñ dat voert u nae de Cape Maghet/de openinghe vande Straet. Die custe lept zuyt zuyt oost ende noort noort west/ en de Cape van de Maghet Maria is een witte Cape / ende steylachtich als Doever is/ daer binnen in is een leghe beke / ende loopt in west zuytwest. De breede van de Cape is twaelf graden ende 50. minuten.

De cust van 51. graden ende een derdendeel lept z.z.o. ende n.n.w. tot 52. graden 30. minutē/ het welcke de Cape Maria is/ende van de Cape Maghet lept en leghe banc/ ende is so langh als het bovengenoemde lant is/ het lept van de Cape Maghet west zuytwest/ en is 2. legas langh/ de straet lepdt van des bancks punt west zuydtwest ontrent 36. legas /ende daer ligghen twee

Eylan-

Eylanden / dat int zuyden is gheleghen / wordt Penguijn Eylandt genoemt/ en daer mucht ghy vrijmoedelijck rondtsom dat Eylant in 7. ofte 8. vademen waters ryden/ maer eer ghy aen het Eylant comt/ leyt een ondiep water / en comter niet naerder dan in 5. ofte 6. vademẽ waters/ het leyt aen de havens zyde. Aen de noort zyde leyt Mores de Hambre, de streckinghe is z. z. w. van Penguijs Eylandt/ ende het leyt daer van 16. legas/ ende van daer tot de Cape Frouvvard ofte Suersiende/ leyt de streckinghe zuydtwest ende noordoost/ ende is 14 leguas van daer gheleghen/ ende van de Suersiende Cape leyt de cust noortwest ten westen/ ende z. o. ten o. tot aen de Cabo Galanti, ende daer is de aller bequaemste reede van de gantsche straet/ ende van daer tot de Bay van S. Icrombe leyt de streckinge noortwest ende zuytoost/ ende het leyt 7. legas van de Cabo Galanti.

S. Maria. Het Eylant van S. Maria, ghelegen aende zeecusten van het Gout-rijck lant Chile, op de zuyderlijcke hooghde van 36. gradẽ/ is een bequaem eylandt/ ende overvloedich van allerley victualie/ ghy muechter aen de oost ende noortzyde seer bequamelijcken ryden/ wacht u nochtans van de noordt zyde/ wanter een sant leyt/ en het zuyder hooft is een engelsche myle verre al ghebroken gront. Dit Eylant staet in de hooghde van 37. graden 15. minuten/ ende van S. Maria noordt oost ten oosten 36. graden 40. minuten/ is een bequame haven/ de Conception ghenaemt/ ende het teecken is rijck / en daer leyt in de openinge van de haven Searadoro ghenaemt/ een seer bequame haven voor alle zuydelicke winden.

Conception. Item de custe van het landt van Conception, de welcke is de hooghde 36. graden ende 2. minutẽ/ tot dat ghy comt tot 35. graden/ streckt noort ten oosten/ en z ten w. ende van die hooghte tot dat ghy comt tot 34. graden n. o. ten n. ende z. w. ten z. is het een schoone cust daer ontrent te anckeren/ ende van 34. graden tot 33. leyt noortoost ende zuydtwest. Het is vrye cust.

Van Conception totte Baye van Quintero, is de streckinghe noort ten oosten / ende zuydt ten westen 60. leguas/ welck zijn 45 duytsche mylen. De Baye van Quintero is een bequame haven voor alle winden/ maer voor de noortweste winden muecht ghy in 6. ofte 7. vademen waters ryden. Ontrent den oever is versch water/ en groote menichte van Ossen. Dese Bay is teghen het noorden van Malvareso ofte S. Iago 7. leguas/ en staet in de hooghde 32. graden 10. minuten. Aen het Eylant is ghevoghelt ghenoech te crygen.

Quintero. Van de Bay Quintero tot het lant van Morromoreno is de streckinghe noort ten oosten wel soo oostelijck/ ende zuyden ten westen wel so westelic 185. leguas/ welc zijn 138. en drie vierendeel duytsche mijlen. Morremoreno staet het in de hooghde 23. graden ende een halve. Dit is eẽ bequame haven voor alle windẽ/ ende ghy muecht aen beyde zijden wel uyt comen. In die havẽ is veel visch/ maer gheen hout nochte water. De Indianen sullen voor u doen dat ghy begheert.

Morromoreno. Ende vande Morromoreno tot het landt van Arica lept de cust noorden ende suyden/ ende Arica staet inde hooghte 18. graden ende twee derdendelen. Het is een bequaem landt onbekent te worden / ende van daer noortwaerts leyt de zeecust noortwest / ende alhier meucht ghy insghelijcks in de reede voor alle winden ancheren / ende als ghy het zuyderlandt zuytwest ten zuyden bringhet/soo meucht ghy in acht ofte negen vademen waters anckeren. Wy namen drie schepen daer.

S. Iago. Wanneer dit lant van S. Iago noordtwest ten noorden van u is / meucht ghy nae de reede daer in varen oost ten noorden/ende ghy meucht daer bequamelijck voor alle winden die daer wayen anckeren/ ende het staet in graden neghen ende een halve/ende daer is hout ende water genoech te crijghen.

Cabo de Corientes. Cabo de Corientes is goet om te kennen / en de cust lept van daer tot de Cabo de S. Lucas west ten noorden/ ende west noortwest.

Cabo Corientes staet inde hooghde 19. graden ende een halve. De haven van Natividad light te naster hant van daer oost ende west.

Ghy mooght tusschen de Eylanden ende de punt van Mapatlan anckeren voor alle winden/ uytghenomen den zuytlicken wint/ende soo den zuydelicken wint wilt wayen / meucht ghy tusschen de Eylanden ende het selve wel uytvaren/ ende het is een bequame plaets sonder alle perijkel/ende staet in de hoochde 23. ende een derdendeel graden.

C. de S. Lucas. De cust by Cabo de S. Lucas lept noortoost ende zuytwest/en so ghy ontrent de Cape van S. Lucas zijt/lept het lant noortwest ende ten noorden / en int noorden van de Cape van S. Lucas isser een Bay/daer ghy wel ankeren meucht. De plaetse is Aguade Segura genaemt/de cape staet in 22. graden ende 58. minuten.

Spiritus Sanctus. De cape van Spiritus Sanctus ligt op de hoochde van 13. graden / ende van daer tot aende straet van Manila streckt de cust west ten noorden/ende lept daer van 16. leguas.

Wanneer dit voorlandt is zuyt zuytwest van u dan is de strate van Manilia zuydwest ten weste van u/en de hooge Pijcke west ende ten zuyden/ en 5. leguas daer van sijnde/so vertoont het hem seer bequamelijcken vande straet te onderkennen/ ende tot een Eylandt Capali genaemt is het 9. leguas/ende het lept daer in van der Straten mont zuytwest/ende het is een bequaem Eylant voor hout ende water/en de Mooren die daer in woonen zijn een seer goet volck/ghy meucht er rijden rontsom het Eylant/nae dat de winden wayen.

Wanneer dit landt van Pariaroca 7. leguas zuydt zuydtwest van u is liggende/dan vertoont de strate van Balimbuam ten zuyden/ende terwylen dat het groot Iava aen stuerboort is/ende het cleyn Iava aen backboort/soo en isser gheen meer perijckel dan ghy siet / het lept door het zuyden ende ten westen/ende het staet inde hoochte negen graden tien minuten/ende is drie leguas over/ en

lept

leyt de Cape Cerebes ten z.3.w.

Balambuã. Het landt van Balambuam light west ten noorden vande Straet 16. leguas af/ ende heeft inde breede 8. graden/48. minuten/ ende brenght dit lant noort noort west vanu/ende dan vertoondt het hem 4. leguas daer van zijnde/ ende soo ghy victualie ende water ontbreeckt/ gaet in aen het ooster hooft wel nauwelick toesiende/ want aen de punt leyt een sant/ende ghy meucher tot aen het landt ingaen/ende ghy meuchter allerley victualie hebben/uytghenomen het broot/want het volck aldaer is seer stille.

Cabo Falso. Wanner de Cabo Falso noort ten westen van u light so vertoont het hem 5. leguas daer vã/ ende de Cape Bone Sperance is van daer vierendertich leguas/ ende leyt n. w. ten n. ende staet in 34. tweederdendeel graden/het is een Eylandt/het welcke alst helder weder is/hem vertoont ghelijc de Cabo de Bone Esperanca.

Cabo de bona Esperanca. De Cabo de bona Esperanca, alst van u ten noorden draecht/ dus vertoont het hem 5. ofte 6. leguas af en ontrent dese Cape en syn gheen ondiepten/ende aende Cabo Falso 28. leguas af/hebt ghy een ondiepte/ende het is wit sant. De Cabo bon Esperance staet in de hooghde 34. graden en 25. minuten. Meester Candish Straet/ welck is de Straet van Balambuam, ende de Cabo de Bona Esperanca legghen naelter hant west ten zuyden ende oost ten noorden ende is daer tusschen die twee 1900. leguas.

Van de Cabo de Bona Esperanca tot het Eylant van S. Helena, is de streeckinghe noort west ende een halve streeck westelijcker/staet inde hooghde 15. graden ende 40. minuten/ende de reede is aen de noortwest zyde van het Eylandt/. ende ghy muecht daer voor alle winden ryde/ want ghyer nimmermeer daer eenighe noordelicke windẽ hebt/ten zij dat het int keeren vander Zee is/ eñ het is een bequame plaets om daer te wateren.

Den 9. Junij quamen wy tot het eylandt/ eñ scheyden weer van daer den 21. Junij: op dit Eylant hebt ghy groote menichte van allerley vruchten/als Dayen/Vygen/Orangien/Limoenen/ Citroenen/ ende het isser vol van swijnen ende Geyten.

Dach-boeck vande Zee-vaert van M. Thomas Candish.

Van den 26. dagh des middaeghs tot den 27. dach des middaeghs/namen wy onse streckinghe west zuytwest 12. leguas/ ende wy waren 24. leguas vã daer/ ende inde hoochde 50. graden ende 10. minuten/merckt oock dat de custe leyt van de Cabo Deseado, het welck in 53. graden staet/tot dat ghy comt in 50. graden noorden ten westen een weynich westelick/ ende dan valt het lant ten noorden/ofte n. ten o. ende op den selvẽ dagh/zijnde den 26. vielen wy met het landt in 50. graden. Dach-boec

Van den 27. tot den 28. dach des middaechs/ maecte wy onse streckinghe ten noorden ende tẽ westen/nae myn dunckẽ 10. leguas op ende neer.

xxiij. i. Den eersten dach van Maert aenmerckte ick de Sonne / ende bevont ons te sijn inde breede 49. graden 8. minuten/zijnde drienderticih leguas van het landt/ende woensdaechs des middaechs al los.

Den 3. Maert waren wy inde breede achten veertich graden ende een halve / ende wy waren 26. leguas vant landt/en des vrydaechs op den middagh al los.

Dē 4. dagh van de maert warē wy inde breede achtenveertich graden / ende vant landt 38. leguas / ende des saterdaeghs op den middagh al los.

Den 5. dach vande Maert waren wy in de breede 37. gradē en 5. minutē/ende des sondaechs op den middagh al los.

Den 6. dach van de Maert waren wy in de breede 45. graden ende een halve/en des maendaechs op den middach al los.

Op dijnsdach/synde den 7. dagh vande Maert quamen wy in de breede 45. graden en 10. minuten al los.

Den 9. dach vande Maert waren wy in de breede 42. graden ende 50. minuten/sijnde op den donderdach des middaghs al los.

Den 10. dagh van de Maert waren wy in de breede 39. graden ende 15. minuten / Balladerio van ons sijnde oost ten noorden / ende wy waren 20. leguas van het landt/ ende het Eylandt van Moncho vā ons sijnde noort noort oost daer van liggende 15. leguas/ op saterdach ten noen al los.

Den 12. dagh van de Maert quamen wy in de breede 34. graden 10. minuten/voortaengaende van den 11. tot den 12. 22. leguas oost ten noorden van den 12. tot den 13. dagh.

Den 13. dagh van de Maert waren wy in de breede 38. graden / ende twee derdendeel/ noordelick zijnde ontrent den middach / ende wy liepen 24. leguas.

Den 14. dagh van de Maert vielen wy met het lant des morghens te 6. uren / den wint int zuyden/ ende wy liepen 35. leguas.

Dit Eylant van S. Maria staet in 37. graden ende 15. minuten/ende van daer gingē wy noort oost ten oosten in 6. graden 40. minuten. Het is een seer goede bequame haven ende een groot Eylant/ghy meuchter rontsom henen gaen/ende voor alle winden anckerē. Noteert oock dat van Mocho de cust leyt ten zuyden ende noorden tot dat ghy aen S. Maria comt: ick aenmerckte de Sonne en bevont ons te wesen in de breede 36. op den 20. dach van de Maert / ende de cust leyt daer henen wech n. ten o. ende 3. ten w. ende is een seer goede cust daer aen te anckeren/met veel bequame Bayen. S. Maria

Insghelicks de cust leyt van Lacope Besione, het welcke staet inde breede 36. graden 10. minuten/tot dat ghy comt in 35 graden n. ten o. ende 3. ten westen en is een seer schoone cust daer ontrent te anckeren.

Weet oot dat het Eylant van S. Marcsa ēn Consebescon ligghen n. o. ten o. en 3. w. ten westen. S. Marcsa

Den

Den 28. dagh aenmercte ick de Sonne in 34. graden ende een halve/ende den wint ten 3. o.

Den eersten dagh van April warē wy aenden oever om ons van water te versien / ende daer quamen af hondert ofte meer peerde-volck/ende sloeghen 13. van onse mannen doot.

Den tweeden dagh ten 9. uren des nachts/ hadden wy een aert-bevinghe.

Item op de twee Eylanden buyten den noordelijcken punt is ghevoghelt ghenoech / soo veel alsmen eten can/beyde aen oude ende jonge Pelicanen in de maent van April.

Item op den 5. dagh van April vielen wy met de Bay / ende het staet in 33. graden / ende leyt ten zuyden ende ten noorden. Van de Bay ende daer twee leguas ghebroken grondt hebt ghy ghevogelt ghenoech' ghy muecht het lant noort noort oost brenghen.

Den 7. van April aenmerckte ick de Son met den lineael stock in 30.graden ende 20. minuten/ het welck is 29. graden en 28. minuten.

Item in 27. graden staet een Bay / daermen voor alle windē anckeren can/dan alleenlijc den noorden wint / maer daer en is gheen water in de Bay/oft eenich draghende dinck datmen sien can/ende de cust leyt lancx henen noort ten westē ende 3. ten o.

Den 17. dagh van April aenmerckte ick de Son/en bevont ons te wesen in 22. graden ende 10. minuten. Noteert ooc dat Moremorani staet in de hoogde 23. graden ende eē halve ten noortwaert/van den punt Moremorani is een bequame haven voor alle winden / ende daer is visch ghenoech/maer gheen hout ofte water. Den 20. dagh van April bevonden wy in 20. graden en twee derdendeelen te zijn.

Den 26 dach van April quamen wy van Arica, ende den 24. waren wy derwaerts gecomen/ ende wy vonden daer een schip van 100. tonnen met twee barcken / het stedeken heeft 3. stucken gheschuts/de reede is redelijcke bequaem / ghy meuchter op 8. oft 9. vademen waters anckeren/ ghy meucht het zuydelicke landt zuytwest ten westen brenghen. Het staet inde hoochde 18. graden ende twee derden deelen/en van daer leyt de cust n. w. ende 3. o.

Den 5. dagh van de May waren wy tot Paraca ende Persca,ende wouden te Paraca gelant hebben/maer de Zee ginck te seer stormich/en Parraca staet inde hoochte 13. graden twee derdendeelen / ende het is een open Bay / ende inde selve Bay daer ligghen twee ofte drie Eylanden met ghebroken grondt. De Bay van Persca is een open Bay.

Den 15. dagh van May namen wy twee schepen op buyt/het eene was 40. ton swaer / gheladen zijnde met Meel ende conserven/ende het ander was een schip van 120. ton ende was gheladen met Seep/Meel/Spec/Honich/Smeer/ende dierghelijke profijten/en wy brachtense te Charva, den 13. dach des nachts / ende verbrandense daer/ende quamen weer van daer den 19. May.

Het

Het Eylant van Puna staet in de hooghde 2. graden 40. minuten / ende wy quamen aen het Eylant den 26. May/ende berghden ons scheepe daer/ ende op den tweeden dach Junij. quamen de Spaengiaerts af / ende vielen op ons volck/ ende verslooghender elf / want sy ons volck onversiens overliepen / ende sy hadden 50. stucke gheschuts/ met soo veel vendelen/spiesen/ boghen ende pijlen.

Ende soo ghy van't suyden comt / ende wilt nae Puna gaen/moet ghy van Cabo Blanco noortoost gaen/want de Eylanden ligghen heel diep in de Bay.

Op vvat dagh Meester Candish synen buyt in der zuyder Zee vercreech.

Novēber 4. Wy namen het schip op de Santano op den 4. dach Novembris / ende wy waren 9. leguas van de Calefornia, ende wy quamen in een haven 2. leguas van de Cape int noorden ghelegen / ende is Aguada segura ghenaemt / ende wy blevender tot de 9. dagh van der selver maent/ wy vierden daer/ende vertrocken weer van daer des nachts te 7. uren / ende wy verloren daer een van onse scheepen/de Content ghenaemt.

December 1. Op den eersten dach van December/ ontrent den middach waren wy in 13. graden ende vijf minuten west ende des nachts te ses uren quamen wy wech ten westen tot op den 4. dach des middaeghs/wy ginghen 144. leguas/ en waren in de hooghde 12. graden/ende 15. minuten des maendaechs op den middach / den 6. dagh der maent 19. leguas.

Ick meyne van derthien graden ginghen wy van den eersten dach Septembris tot den 5. toe/ 192. leguas.

Item op den 6. dach ten 12. uren/240. leguas.

Item den 7. dagh van december waren wy in 12. graden 46. minuten/ende waren van 13. graden 288. leguas.

Item den 8. dach van december waren wy in 11. graden 45. minuten / ende wy quamen van den 7. dach te 18. uren/tot den 6. dach te 12. urē 48. leguas.

Op den welcken dach van december in twaelf graden ende een halve/ tegen het noorden droegē wy 50. leguas cort van de Ladronas, zijnde den 10. dagh te 12. uren.

Item den 12. dach waren wy inde heochde 12 graden ende 30. minuten / zijnde van de Philippinas 450. leguas.

Item den 14. dach van December waren wy in de breede 13. graden en twintich minuten/ zijnde 180. leguas voort gheschoten ontrent de Carde, ende met haer additie voortgeschoten 680 leguas/ ende den 14. dach al los.

Item den 16. dagh waren wy in 13. graden 24. minuten/zijnde 270. leguas van de Ladronas gheschoten.

Item den 18. dach waren wy in veerthien graden ende dertich minuten / vande Eylanden 200. leguas.

Item

Item den 20. dagh waren wy in 14. graden eñ 20.minuten/cort zijnde van de Ladrones 9. leguas op woensdagh des middaeghs.

Item den 22. dagh waren wy cort van de Eylanden zijnde in 13.graden ende 50.minuten.

Item den 23. dagh aenmerckte ic de Sonne/eñ bevont ons te zijn in 13.graden ende een halve.

Item op sondagh dē 24. dagh der maent waren wy in 13 graden ende 36.minuten.

Item den 26.dagh waren wy 13. gradē 4. minuten/ende hadden 23.leguas volbracht.Eñ wy quamen ontrent de Eylanden los Ladrones den 3.Januarij 1588.eñ quamen binnen de strate vā de Eylanden Philippinas den 15. Jannarij / ende voeren die voorby den 28.Januarij.

Cabo Spirito Santo De Cabo Spirito Sancto staet in 13. graden/ eñ van daer tot de straet Mannilia leydt de cust west ten noorden/ eñ is tusschen beyde 18. leguas.wy quamen in aen de straet den 15. dagh van Januarius/ende quamen tot het Eylant van Capole den 16. dagh der selver maent / ende het is 9. leguas van de Straten/ ende wy anckerden aen de west zyde daer van/ tot aen den 24. dagh des morghens/ende wy vonden daer redelick volck/ ende wy namen van hem Kaes/ wortelen/ ende diergelijcke dinghen.

Meer vā de straten in 10.mylen/leyt het zuytwest eñ noortoost/eñ van het Eylant Cape Pole tot Basebare leyt het noortwest eñ zuytoost 14.leguas daer van/ende van Basebare tot Deglone is 7.leguas. Deglone leydt aen de zyde van Manilia, ende is een seer goede bequame haven voor alle windē. Noteert oock dat van Basebare tot de allerbinnenste straet zijn 12.leguas/ende van de straten quamen wy 12.leguas west zuytwest/ eñ lieten een Eylant aen hooghboort liggen/Sabonna genaemt/ende was 6. leguas lanck.

Noteert ooc dat van het Eylant van Sababonna,het welcke in 11.graden en 50. minuten staet/ quamen wy west zuytwest tot Panay. Het Eylāt is 32.leguas lanck/ende leyt west ten noorden eñ oost ten zuyden/ende aen het ooster hooft liggen veel Eylanden/ende tusschen hen ondiepe wateren/ende van dees Eylanden 10. leguas zuydtwest/is daer een hooft Kape Boy, eñ van daer 3. leguas oost zuytoost leyt een Eylant/ eñ vā daer quamen wy west zuydtwest/ tot dat wy het westelicke hooft van het Eylant Deugresso 5.3.0.vā ons gebrocht hadden/ ende wy quamen daer vā wech 12.leguas ten zuyden ende ten westen met onsekere ondiepten/want wy dickwils maer 7. vademen waters en hadden / ende menichmael weer 13. wy quamen daer aen soo veel Eylanden datmense niet ghetellen conden/eñ van daer zuyt ten westē/ quamē wy tot de allerbeste straet zuytwest ten zuyden.Wy voeren door de Philippinas den 28.Januarij/God sy danck. Het 5.deel daer van is in 10.graden gheleghen/

Wy quamē weer vā de voorsz. Straet zuydelic/tot dat wy vielen met het noorden hooft van Melle de Navaye, ende van daer quamen wy zuyt ende zuyt ten w. tot dat wy met het zuydē hooft

 van't

vant lant vielen/het welcke Cabo Canella genaẽt is/ende van die Cabo Canella leyt een eylant ten zuyden ses leguas van daer/ ende brenght dat Eylant ten w oostwaerts van u/ ende ontrent den oever tusschen den zuytoost ẽn noortwesten liggen 28. Eylanden/ wacht u van de ondiepten die onder ons allesins ligghen/ want ghy hebter altemet 10. vademen waters/ ẽn menichmael 12. vademen/ ẽn 6. vademen. De Cabo Canella leyt in de hooghde 6. graden ende twee derdendeelen. Esforanno is inde hoochde ses graden.

Op den 4. dach Februarij cregẽ wy het uyterste eynt int oosten/gelegen van het Eylant Franco. noorden ten westen/ van ons 120 leguas af/ ende wy quamen 3. ten w. 8. leguas daer van synde des morgens. Item op den 7. dach hadden wy Cabo Canello ten noorden ende ten oosten van ons/ hebbende inde breede 2. graden ẽn vijftich minuten/ende op diẽ dach des middachs quamen wy van daer 3. 3. w.

Cabo Felle bessa. Item den 12. dach van Februarius quamen wy w. zuytwest/ontrent 14. leguas van de Cape Felle bessa, het is een seer hooch lant/ẽn 10 leguas tegen het w. n. w. van de cape leyt een eylandt.

Item van de cape Felle bessa tot die deelen int oosten/leyt het lant o.ten.n.ende zuytwaerts/ẽn 3. ten w. ofte 3.3. w. den 12. dach des middaechs

Item van dien nacht/ tot dẽ 18. dach des middaechs maecte wy onse streckinge 6. leguas n.w. het welcke ons dede inde hooghde te wesen 4. graden en 3. vierendeelen.

Item op den 13. dach van de selve maent/waren wy inde breede 5. graden/ende 25. minuten/ ende liepen henen 15. leguas.

Item den 16 dach van de Maert quamen wy van de Baye van Balamba, de plaets daer wy ancherden aen de Straet van Balamba lach oost ende noort van ons. Noteert wy waren vast op de cust 5 daghen. Balamba.

Den 18. dach van de Maert waren wy inde hooghde 17. graden 40. minuten/ende al los op den middach.

Wanneer ghy uyt het zuyt w. hooft gaet 3. leguas af/ vertoont het hem dã/ende den uytersten punt int westen houdende noort ten westen ende den oosterlijcken punt noort oost ten oostẽ/ ende dit eylandt leyt noort west ende zuyt oost. Het westerhooft vã het eylandt ende de Aleatres ligghen zuyt west ende noort oost/ ende sy liggen tusschen beyde 7. leguas gescheyden. Het eylant staet inde hooghde 23. graden 48. minuten.

Dit lant staet in 40. graden ende 30. minuten. Dese cust leyt 3. en de noorden/tot dat ghy comt in 48. graden/ ende het is een lustighe bequame cust daer ontrent te anckeren. De vloet streckt ten oosten ende ten zuyden/ ende het vloeyt op de cust ten zuyden ende ten noorden / tot dat ghy aen den punt de Cruces comt.

De haven vã de Cruzo, liggende van ons west ten noorden/ ende het zuydelijcke Eylant/ ende de haven de Cruze liggen noortwest ẽn zuytoost/ ende zijn 6. leguas van malcanderen. De haven Cruze.

de

de Cruze is een seer bequame haven/ende int in-gaen is het ten minsten 6. ofte 7. vademe waters diep/so ghy aen het westen draegt/ maer so ghy van het noorden comt/siet wel upt na de cust/ tot dat ghy int gesicht van eenē toren comt/de welc-ke aen de zupt zyde staet/ ende soo wanneer ghy den toren w. ten z. van u hebt/gaet dan in met dē toren west / tot dat ghy den zupderlijcken punt in de oogh crijght/en is een swarte cust/ dā hout den toren op den swarten punt/ tot dat ghy seer naer aent lant van den oever comt/eñ dan stuert recht aende noortzyde met den punt van de bāc/ eñ dan muecht ghy ancheren d[illegible] ghy wilt. De haven de Cruze staet in zijn breede 47. graden 40 minuten.

In 48. graden eñ 30. minuten lepter een rotse 7. leguas van het lant/ wy schotē ons loot buytē boort in de Zee/een engelsche myle van de rotse/ eñ wy hadden daer 24. vademen / ende het landt lept binnē in de rotsen/eñ verheft dus west noort west van u zijnde. De cust lept van 48. tot 49. eñ een derdendeel z. w. ende n. o. ende het vloet 3. 5. o. op den veranderdagh.

Het lāt verthoont hem 3. legas af in 48. eñ 40. minuten/eñ het midden daer vā west van u lig-gende/ ende de zupt west punt z. w. ten w. zijn-de/en het noorden hooft ghelijck een ghebroken grondt.

De cust lept van 51. graden eñ een derdendeel zupt zuptoost/ende noort noortwest/ende van de Cape der Maget Maria lept een leeghe banck/

De Carp Maghet Maria.

als boven verhaelt is/ ende lept van Cape Ma-get Maria w. z. w. ende is twee leguas langh/eñ de straet lept van des bancs punt west zuydwest 36. leguas lanck/ende daer ligghen twee Eylan-den/ het zuydlicke is het Eylant Penguijn, ende daer muecht ghy contsom dat Eylant 7. of 8. va-demen waters anckeren / maer eer ghy aen het Eylant comt/is daer een ondiepte aen de noort-zyde. Ende van Penguijns Eylant tot Philipstadt, anders ghenaemt Morere de Hambre, oft sterven van Hongher/is de streckinghe zuydt zuydtwest ende noordt noordtoost/ ende ligghen 16. leguas van malkanderen/eñ van daer tot de Cape Fro-vvard lept de streckinghe zupt zuptwest eñ noort noordtoost/ende sy ligghen 14. leguas van mal-kanderē. Eñ van Cape Frovvard tot Cape Galliant lept de cust noortwest ten westen/ ende zuytoost ten oosten/ende daer is de allerbequaemste reede in alle de straten/ende van daer tot de Bay van S. Hieronymus lept de cust n. w. eñ z. o. ende is van de C. Galliant 7. leguas ghescheyden. En teghen over de Baye S. Hieronymus aen de zuptzijde is een seer bequame haven voor alle winden. Ende van daer tot de Cabo Blanco leydt de cust west zuptwest ende oost noortoost / ende is 9. leguas daer van ligghende / ende binnen in de Cabo Blanco nae het westen is een seer bequame ha-ven/en van daer light de straet n. w. eñ z. o. ende zijn 27. leguas. Item ghy en hebt geen Eylandē in de Straet eer ghy comt tot het Eylandt Pen-guijn, eñ van daer en sult ghy gheen meer Ey-

Morre de Hambre.

 landen

landen hebben / eer ghy comt tot de Cabo Gallant.

Vande Zeevaert van Mexico, nae de Eylanden Philippinas en China.

Vande Zeevaert van Mexico.

Nu om te bewijſen op wat manierẽ deſe ſchepen haer coerſe doen na de Philippinas op de cuſten van China ofte nae het Eylant Iapan, gaen gemeenlick deſe ſchepen van de haven Acapulco. Zy ſetten voort in de Maert / ende hebben nimmermeer winden van doen om hen uyt te dragẽ/ ende zy ſeylen ghemeynlijck tot de Philippinas in 50. daghen/ende dat zijn 2500. leguas/eñ int weder keeren moeten ſy na het noorden toe loopen/ tot op de hooghte van 38. ofte 40. graden/ ende daer vinden ſy noordweſte windẽ/die hen thuyſwaerts breughen / ſy comen in het eyndt vande maent van Novembris/oft int begin van Decẽbris/ende ſy zijn 5. ofte 6. maendẽ int wederkeerẽ

Vanden handel ofte coopmanſchap die de ſchepen doen.

Vanden hãdel eñ coopmanſchap.

De ſchepen die nae de Philippinas varen/voerẽ gemunt ofte ongemunt ſilver/ ende voor het ſilver dat ſy daer voeren/ connen ſy ſoo veel gouts in ghewichte crygen ſo ſy ſelfs willen/ doch die in China ende de Eylanden Philippinas geweeſt zijn/getuygen datmen gemeynlijck aldaer heeft voor vier pont ſilvers eẽ pont gouts/ maer ſy en ſoecken geen groote menichte gouts / om dat ſy ſo veel in Peru ende Chile hebbẽ/ daerom handelen ſy gemeynlic voor de meeſtendeel met die vã China, die met groote menichte van ſchepẽ in de haven Manilia comen / daer de Spaengiaerden een ſterckte hebben / eñ handelen aldaer tſamen met Gout/ Zyde / Lijnwaet/ Muſcuiaet/ Fluweelen/ Speceryen/ Stael/ Yſer ende veelerley andere ſoorten van coopmanſchappen / ende maken in hare wederconiſte van elc hondert een duyſent.

Beſchrijvinghe vande Zee-cuſten vande landen Nicaragua ende Mexico, van Panama vveſtvvaerts tot het landt van California.

Van Panama tot Necqua	230. leguas
Van Necqua tot Kelish Poſſeſſeon	80. leguas
Van Kelish Poſſeſſeon tot de Golf Phouſea	18. leguas
Van daer tot Senſonata	48. leguas
Van daer tot Goulf Tequantepeke	90. leguas
Van daer tot Guatulco	40. leguas
Van daer tot Acapulco	80. leguas
Van daer tot Cignataneio	40. leguas
Van daer tot S. Iago	60. leguas
Van daer tot de haven de Canavedad	7. leguas
Van daer tot het Eylant van Chamelle	12. leguas
Van daer tot Valle de Pardeaſſo	40. leguas
Van daer tot de haven Cacalla	40. leguas
Van daer in Maſſatlano/gelegen in Shemelle	80. leguas
Van daer tot de haven Dedatto	20. leguas
Deſe haven Dedatto leyt in de breede	23. graden
36. minuyten/eñ tot Ganallalla zijn	8. leguas

FINIS.

Volcomen beschrijvinge van de distantie der plaetsen/ ende van de Revier Plate, tot dat ghy comt tot Pette Guaras ten noorden/ende weder beghinnende vande Rivier Plate tot datmen comt aen het eynde van de Magallanische straet ten suyden/ met de graden van de breede daer elck plaets in staet.

De rivier Plate.

De Riviere Plate leyt in 35. gradẽ 10 minutẽ/ op de noortzijde van de punt light een eylant/een leguas van den oever

S. Maria.

Van Lobato tot aẽ de Cape van S. Maria, leyt het landt noortoost ende zuytwest/ende tusschen beyde zijn 55. leguas.

Zuytoost van de Caep Sancta Maria leyt een Eylandt twee leguas van den Oever / ende tusschen beyde is een bequame reede / tusschen het eylant ende tvaste lant/ het welcke leech landt is.

De haven S. Pedro.

Van de Caep S. Maria tot aen de haven S. Pedro hebt ghy 42. leguas / ende alle leech landt/ ende het landt leydt noordtoost ende zuydtwest/ ende aen de zuytzijde van de haven van S. Pedro daer leyt een punt van een sandt / het welcke een groote leguas was van den Oever.

De haven Marthijn de Souza.

Van de havenS Pedro tot aen de haven Martin de Zouza, hebt ghy twee en vijftich leguas / ende het landt leyt zuytwest ende noortwest/ende van de haven Martin de Souza tot de Laguna hebt ghy 42. leguas/ende het lant leyt hoogher. Den loop hier toe is n. o. ten n. ende z. w. ten z. ende daer leyt een eylant twee leguas van den oever / daer een goede reede is om alle schepen te berghen.

Van de Laguna tot de haven Dunde Reca, hebt ghy 5. leguas / ende het is een goede Reede voor alle winden/uytgenomen den noortoosten wint/ ende vande haven Dunde Reca tot den revier Patus, hebt ghy 10. oft 11. leguas/ende het lant leyt noorden ende suyden / ende staet in 29. graden.

De haven Dūde Reca.

Den mont van de Rivier wort met het Eylandt van S. Catharina besloten / het welcke een groot Eylandt is van 8. oft 9. leguas in de lenghde/ het welcke Eylandt leyt n. ende z. ende aen de oostzyde heeftet geen reede / maer een cleyn eylandeken dat aen het zuyden leyt/ ende een ander aen de noortsyde/het Eylandt van Arbursa genaemt/ het welcke hem toont als eẽ groote Bay/dat tusschen het eylant S. Catharina ende tvaste lant leyt/ in welcke bay ghy meucht op ancker comẽ/ ende daer syn veel cleyn eylandekẽs ende t'noord eynt van S. Chatharina staet in 28. graden.

De Revier S. Catarina.

S. Catharina.
Van het Eylant S. Catharina tot de Revier S. Francisco hebt ghy 26. myl|en/ende het lant leydt n. ende z. ende de Revier van S. Francisco heeft eenen grooten mont/ende leyt een w. eñ heeft drie Eylanden/daer ghy op ancker cont comen/ende het vaste landt is hoogh en gheschenrt.

S. Francisco.
Van de Revier S. Francisco tot Cannanea hebt ghy 15. mijlen/het lant leyt n. o. ende z. w. ende in den mont daer leyt een cleyn Eylandeken / dat hem als een sadel verheft/ende is een goede Reede/ende staet in 26. graden/ende het vaste lant is hoogh ende oneffen.

Cannanea.
Van Cannanea tot aen S. Vincent hebt ghy 40. leguas/ende het landt leyt n. o. ten o. en z. w. ten w. S. Vincent staet in 23. graden ende 30. minutē/ ende heeft een cleyn Eylandeken in den mont/ west ende noortwest van u/ende wert de Hensgisfard ghenoemt.

S. Vincent.
Van S. Vincent tot aen het Eylant van S. Sebastiaen hebt ghy 12. leguas / ende de streckinge leyt oost noortoost/en west zuyt west/ende dit eylant is een groot Eylant/en als ghy uyt de Zee comt/ het toont hem ghelijc een Caep/ ende zuyt west van het Eylant/ daer leyt een cleyn Eylandeken/Alcatrerzes ghenoemt.

S. Sebastiaen.
Van het Eylandt S. Sebastiaen tot Agra-deris, hebt ghy 16. leguas/ende het lant leyt oost noort oost/ende west zuyt west/ende van Angraderis tot de Rivier Genero staet in 23. graden/ende verheft hem met hooge gebercghten/eñ een van de bergen toont hem so spits/als het opperste van eē schip. In den mont van de Rivier igghen veel cleyn Eylandekens/ ende eenen hoogen pynnakel aen de west zijde/ende wort het Suyckerbroot ghenoemt.

Genero.
Van de Rivier Genero tot de Cabo Frio, hebt ghy 18. leguas/ende het lant leyt oost ende west/ ende dese Caep/als ghy uyt de Zee comt/so vertoont het hem als een steenrotse / met veel witte strepen daer in/ende op't hooghste daer van verheft het hem gebroken/het welcke een goet merc is/ende staet in 23. graden / ende na het noorden van de Caep/ ontrent twee mijlen daer van / is de Bay Formosa, ende heeft in zijnen mont vier ofte vyf cleyn Eylandekens/ende tusschen die eñ het vaste landt / is een goede reede / ende aen de noortzijde van de Bay/daer is een steenen huys/ by een cleyn rivierken.

C. Frio.
Van de Cabo Frio tot de Bay van Salvador, hebt ghy 9. leguas/ende aen de zuydtzijde van de selve Bay/zijnder veel Eylanden/ende het landt leyt noort ende zuyden / tot dat ghy comt tot S. Iacobs Eylandt/het welcke 12. leguas is/ nae het noorden van de Caep. Dit Eylandt van S. Iacob is twee leguas van den oever / ende heeft twee Eylandekens dicht aen / ende daer is een goede Reede tusschen het vaste landt ende het Eylant/ eenen goeden scheut van het Eylant / ende daer en is gheen perijckel dan dat ghy voor u siet. Dit Eylandt staet in 22. graden ende 20. minuten/ ende heeft hout / water en voghelen in.

S.Iacob. Van het Eylandt S. Iacob tot de Caep S. Thome hebt ghy acht leguas/ eñ het lant leyt noort-oost ende zuytwest ende staet in 22. graden.

S.Thome. Van de Caep van S Thome tot Parayva hebt ghy 8. leguas/ende het landt leyt noortoost ende zuyt west/en staet in 21. graden/en 40. minuten.

Paraya. Van Paraya tot Manage hebt ghy 5. leguas/ende tlant leyt noortoost ende zuytwest / ende staet in 21/graden.

Manage. Van Manage tot aen Tapemere hebt ghy 5. leguas ende het lant leyt n.o. ende z.w. / ende staet in 21. graden.

Tapamere. Van Tapamere tot Gleretebe hebt ghy vier ofte vijf leguas/eñ het lant leyt n.o. ende z.w. ende de selve punt van Gleretebe heeft een rye van steenrotsen/het welcke anderhalf mijl ver leyt in de Zee/ende de punt is leegh landt/ ende staet in 20. graden ende 45. minuten.

Gleretebe. Van de punt Gleretebe tot Guarrapare hebt ghy 7. leguas/ende de streckinghe leyt n. o. ende z. w. Dit Guarapare heeft een Eylandt dat daer aen leyt/ het welcke is ront/ ende wort Ilant Salvado ofte onvruchtbaer genaemt / en leydt anderhalf leguas van den oever/eñ het lant is vol berghen ende oneffen/ het welcke een goet merck is/ ende staet in 20. graden ende 30. minuten/ ende na het noorden van dit Guarrapare hebt ghy drie Eylãden/de welcke drie leguas van het vaste lant liggghen / ende tusschen het vaste landt ende de Eylanden een half myle van den oever leyt een goede reede.

Guarrapare. Van Guarragare tot Spiritus Sanctus, hebt ghy 8. leguas/ ende het lant leyt noort oost ende z. w. ende Spiritus Sanctus heeft een rye van rotsen/dat aen de noortooste punt leydt. Van den punt ontrent twee leguas op te lantwaerts in / sult ghy eenen ronden hooghen bergh sien / die alleen op hem selven staet/ende seer oneffen/ die ghenoemt wort den bergh van Meester Alve ofte Meesterbergh / ende van hier condt ghy eenen grooten wegh sien in de Zee. Dit Spiritus Sanctus is een groote Bay/ende heeft veel cleyn Eylandekens int midden ofte den mont daer van / ende de Revier leyt noortoost/ende zuytwest / en staet in 20. graden in de breede.

Spiritus Sanctus. Van Spiritus Sanctus tot den rivier Mangus, hebt ghy 6. leguas/ ende het landt leydt noorden ende zuyden / ende dese Revier Mangus maeckt binnen int lant drie berghen/ghelijck ronde Eylanden/die een goet merck zijn/ ende staen in 19. graden ende 40. minuten.

Rio doulce. Van den Rivier Mangus tot de Revier Doulce, hebt ghy 7. ofte 8 leguas/ende het lant leyt n. o. ende z. w. ende het is heel plat lant/ anderhalf leguas van den oever/ ende het lant is leegh lant/ ende binnen int landt is eenen hooghen bergh/ die lanckwerpigh als de cust leyt/ende dese revier staet in 19. graden ende 20. minuten.

Createre. Van de Revier Doulce tot Createre, hebt ghy 17 leguas/ ende het lant leyt noorden ende zuyden / ende dese Createre aen de zuyt zijde / toont ons 4. openinghe/ een leguas van malkanderen van

van dewelcke twee ons hooch lant toonen / ende de ander twee leech landt/ende zy zijn malcanderen soo ghelijck / datmen maer een Rivier daer van can mercken/tot dat ghy hen seer naer comt/ ende het staet in 18. graden ende 45. minuten.

Maranepe Van Createre tot Maranepe hebt ghy 10.leguas ende het lant leyt n.ten oosten ende 3. ten w.ende heeft in den mont van de Rebier een witte cloof/ ende toont ghelijck een stuck Lijnwaet / ende is een goet merc/ende het staet in 18. graden en 15. minuten.

Van Maranepe tot Paravvepe hebt ghy 5. leguas/ende het lant leyt n. o. ende 3.w. en aen desen Paravvepe licht een hoogh punt van het lant met veel boomen daer op / ende om dat het is al ondiep na deZee/van den mont des havens cont ghy sien de ondiepten van Aburalus. Ende als ghy gaet va P aravvepe, sult ghy een leguas tzeewaerts seylen / ende dan sult ghy n. o. gaen om de Bays wil/die seer vol perijkel is/ende als ghy de leechte ter Zeewaerts siet / sult ghy 6. ofte 7. vademen diep loopen/ende seer fast sand vinden/ ende dan zijt ghy gheheel recht in de Canael/ en als ghy comt so hoogh als de punt Paravvepe, by den wech dien ghy ghemaeckt hebt / sult ghy u selven een leguas daer van vinden:ende als ghy u selven meer als een myle daer van vint / daelt wat neder / door vreese om op de leechte van de Zee te vallen.

Paravvepe Van Paravvepe tot de Rebier Caruels, hebt ghy 3 leguas / ende de Canael sal u vertoonen hoe ghy voort meucht seylen / ende ghy meucht vrijelick wat na de leechte ter zeewaerts loopen/ om dat den mont van de Rivier Karuels is heel ondiep/ ende heeft veel santplaten.

Van de Karuels tot het eyndt van het Roode Caruels. Clif/ hebt ghy 5. ofte 6. leguas/en in desen wech hebt ghy gheen perijckel maer wacht u van het breken der Zee/ en Rebier ontrent Costiou moetmen wel toe sien. Van het eyndt vant roode Clif tot Corebabo, hebt ghy twee leguas/ende wacht u dat ghy niet boven anderhalf leguas van den oever en gaet:want alle den wech van de roode Clif af tot Corebabo toe/leyter een punt van sant ende soo haest als ghy de punt van de rotse voor by zijt /sult ghy recht noortoost by het sant stueren /tot dat ghy comt binnen een steenwerp daer van/ende dan stuert voorts va daer oostwaerts. De punt van Corebabo staet in 17. graden. Corebaba.

Van de pundt Corebabo tot de haven Seguro hebt ghy 28. leguas / ende het lant leyt noorden ende suyden/en wacht u als ghy soo hoogh comt als de haven Seguro, want de rotsen die te Zeewaerts ligghen zijn seer periculeus. De haven Seguro heeft groote roode cliffen die aenden voet van het dorp staen / ende soo ghy voorghenomen hebt inde de haven te trecken/ so begeeft u selven oost ende west van de cliften/ ende da stuert recht met hen / tot dat ghy comt binnen de punt van de rotsen/ ende dan stuert van hier zuytwaerts: want de noordsyde van de Rivier is al ondiep/ ende de rebier leyt op 16.graden en 30. minuten.

Van

Van de ribier ofte havē Seguro tot Santa Cruz hebt ghy drie leguas/ ende het is een bequame plaets om cleyne schepen te bergen: maer wacht u voor het perijckel dat ghy siet.

Sāta Cruz. Van Santa Cruz tot de Rebier Rio Grand, hebt ghy 9. ofte 10. leguas eñ wacht u al desen wech/ dat ghy binnen 3. leguas aen den oever niet en comt te genaken/ want daer liggen veel leechten onder weech/ ende het lant leyt n.n.o. ende z.z.w. ende over den arm van dese Ribier Rio Grande, sult ghy drie berghen vol bosschen sien / dwelck hen ghelijck Eylanden vertoonen/ ende zijn een goet teecken/ ende staen in 15. graden 30. minuten.

Rio Grāde. Van Rio Grande tot de Illeas ofte de Eylanden/ hebt ghy 18. leguas/ ende het lant leyt noorden ende zuyden / ende in desen wech hebt ghy geen ondiepten/ maer drie ofte 4. leguas daer vā: ende soo ghy nae de Eylanden wilt gaen/ hout u altijts lang 3 den oever int gesicht van het lant/ want anders cont ghy de Eylanden niet sien/ om datse cleyn zijn / ende so haest als ghyse siet/ stuert recht tot de grootste van hen/ ende tusschē den oever is een goede reede/ ende so ghy in de revier wilt gaen/ de Canael leydt van het groote Eylant tot de mont van de ribier/ noort eñ zuyden/ ende staet in 14. graden en 45. minuten.

Illeas. Van de revier Illeas tot de revier Contas, hebt ghy 8 leguas/ ende het lant leyt noort ende zuyden. Dese ribier heeft veel rotsen in den mont ligghen/ ende ter Zee-waert daer leyt een cleyn Eylandeken ghelijck een rotse: so ghy in de Ribier Contas wilt comen/ so comt seer na die rotse/ want aen de ander zyde is het al leegh.

Van de ribier Contas tot Camamo, hebt ghy 6. leguas / ende desen Camamo heeft eenen wyden mont/ ende van den punt van de noort custe sult ghy een Eylandt sien / het welcke Cayepe ghenaemt wordt: wacht u dat ghyer niet te naer en comt/ want het veel ondieptē daer ontrent heeft: maer ontleent wat aende zuyt zijde / want daer loopt een Canael dat 5. ofte 6. vademen waters heeft / ende van daer tot Guepena hebt ghy drie leguas. De rebier Contas.

Van Guepena tot Tenlere, hebt ghy 4. leguas/ ende Tenyere aen de zuytzijde toont eenen hoogen bergh/ den welcken n.w. van u liggende/ sal hem verheffen ghelijck een Galley/ met zijn achterste deel opwaerts / ende soo ghy binnen wilt gaen/ soo neemt bypelick wat vande zuytzijde/ eñ ghy sult 5. ofte 6. vademen waters hebben / ende staet in 13. graden. Desen hooghen bergh is de Moer van S. Pablo. Tenlere.

Van de Moer S. Pablo tot Bayea, hebt ghy 12. legas/ ende de streckinghe n.o. ende z.w. ende soo ghy wit sant siet / so zijt ghy aen de noordt zijde van Bayea, in de punt van lappeane, het welcke witte stucken int landt toont / als offer laken te drogen leyde/ ende Bayea staet in 12. graden ende 30 minuten. S. Pablo.

Van Bayea tot de Ribier Roiall, hebt ghy 26. leguas / ende het landt leydt n.o. ende z.w. ende Bayea.

de punt van Tappeane staet in 13. gradẽ. So ghy uyt Bayea gaet na het noorden / so moet ghy nae het oosten seylen / ende ten noorden / tot dat ghy 30. oft 40. leguas van den Revier zijt.

Royal. Van de Revier Royall tot de Rivier S. Francisco hebt ghy 17. leguas / ende het lant leyt n. o. eñ z. w. en staet in 11. graden in de breede.

S. Francisco. Van de rivier S. Francisco tot de punt Gurra, hebt ghy 15. leguas / ende het lant leyt n. n. o. ende z. z. w. ende staet in 10. graden ende 20. minuten.

Van de punt Gurra tot de clippen van Camare Guba, hebt ghy 6. leguas / eñ dit zijn groote hooge clippen / ende zijn een goet merck / en is een goede reede voor alle westerlijcke winden / ende van dese Clippen tot de rivier van Steenen / hebt ghy 5. leguas / ende het landt leyt n. n. o. ende zuyt zuyt west.

S. Augustin. Van de Revier van Steenen tot de Caep S. Augustin hebt ghy 12. leguas / ende het landt leyt n. n. o. ende z. z. w. ende dese Caep als ghy uyt de Zee comt schijnet eenen bergh gelijck eenen sadel te wesen / ende staet alleen / ligghende naester hant o. ten n. ende w. ten z. van de Caep op binnen s'landts / en comende lancx de cust / de kaep leyt uytwaerts / eñ toont als ofter cleyn bosschen daer op verdeylt stonden / ende 5. mylen nae het zuyden / sult ghy sien het Eylandt van S. Alexo, het welcke een cleyn leegh Eylandeken is / ende is een goet merck / ende de Caep van S. Augustijn staet in 8. graden 30. minuten.

Fernambuche. Van de Caep S. Augustijn tot Fernambuche hebt ghy 8. leguas / ende het landt leyt n. ten o. eñ z. ten westen / ende het merck van Fernambuche is het teken selver / het welcke op eenen hooghen bergh by de watercant staet / t'welcke toont als de Caep selver / eñ staet in 8. graden in de breede.

Tamareca. Van Fernambuche tot het Eylandt Tamareca, hebt ghy 4. leguas / en de aende zuyt zijde van de punt van de Revier / heeft het roode clippen / ende so ghy in de Revier wilt gaen / brenght u selven n. o. ende z. w. by de roode clippen / ende dan so voorts in de Bay / daer ghy 9. ofte 10. voet waters sult hebben.

Vã de Reviere Tamareca tot Parryba hebt ghy 15. leguas / ende het landt leyt n. ten o. ende z. ten w. ende staet in 6. graden en 45. minuten.

Toppoam. Van Parryba tot Toppoam, hebt ghy 10. leguas / ende het landt leyt n. n. o. ende z. z. w. Ende van Tappoam tot der Monicken Herbergh hebt ghy 7. leguas ende het landt leydt n. w. ende z. o. ende dese haven der Monicken staet in 5. graden en 30. minuten. Monicken haven.

Beschryvinghe vande Zee-custen van Rio de la Plate tot de Magallanische straet.

C. S. Antoni. De Cabo S. Maria aen de noortzijde van de Revier Plate staet juyst in 35. graden / tot de Caep S. Antoni, dat de zuyt-caep is van de rivier Plate, hebt ghy 28. leguas eñ de selve Caep staet in 36. graden 20. minuten / de streckinge tusschen beyde is zuydt zuydt west / ende noort noortoost.

Weet

Baros de Castiliana. Weet dat van de rivier Plate oostwaerts 25. leguas, daer leyt een ondiepte / dat sy Baxos de Castiliana noemen / die zijn streckinghe wilt nemen van de Caep S. Marie om zuydtwaerts te trecken / moet na het z.o. wat opclimmen / tot dat ghy sy in 36. graden dan neemt eenen graet z.z.o. want dat sal u de ondiepten ontdecken / als oock de ondiepte van S. Anthoni, ende als ghy crijgt 40. oft 41. vademen waters / sult ghy doncker root sant oock crygen / dan seylt z.w. ten z. tot dat ghy tot 40. graden toe comt / daer ghy groote menichte van oncruydt sult vinden / en sult 20. leguas van den oever wesen.

Van de Caep S. Anthoni tot de Caep van de groote sandighe berghen zijn 48. leguas / sy ligghen z.w. ten z. ende n.o. ten n. Ende 18. leguas van S. Anthoni leyt de rivier S. Anne ghenaemt / de welcke in den mont heeft veel leechten ende ondiepten / daerom moet ghy niet naerder de oever comen dan op 40. vademen.

Z.z.west. Van de Caep van de sandighe berghen tot de Caep S. Andries, hebt ghy 31. leguas / ende den halven wech / tusschen hen beyde / hebt ghy bayē ende rivieren / die vol ondiepten zijn. Beyde dees Capen liggen z.w. ten w. ende n. o. ten noorden.

Van de Kaep S. Andries tot de gesuncke Bay / hebt ghy 30. leguas. Dese Bay staet 39. graden 50. minuten / het leyt w.z.w. ende o.n.oost.

Van de ghesuncken Bay tot de effen punct / hebt ghy 25. leguas. Dese punt staet in 41. graden 30. minuten sy ligghen zuyt zuyt west ende noort noort oost en van dese punt tot de Bay / hebt ghy 35. leguas / sy ligghen west zuyt west ende o.n.o. Het diepwater Bay staet in 42. gr. 20 minuten.

Van diep water Bay tot de haven van Lyons hebt ghy 37. leguas / de Caep over het sandighe Bay leyt z.z.o ende n.n.w. en in de voorsz. diepte muecht ghy stoutelick aen den oever aen lant seylen / van de rivier Plate, tot de voorseyde Bay hebt ghy geen havens voor eenighe groote scheepen. De haven Lions.

Van de Bay tot de haven van Lyons is een cust daermen stoutelick aen mach comen en is leegh landt met witte custen: dese haven staet in 44. graden / als ghy tot 43. compt oft wat naerder siet uyt nae een rye van rotsen die aen de noortzijde van de haven liggen seer nae aen den oever vant landt.

Van de voorsz. haven van Lyons: tot de kaep met der bosschen hebt ghy 30. leguas / sy liggen z. ten w. eñ n. ten o. ende ten halve wege tusschen beyde daer is een Bay.

Achtien leguas noordtwaerts van de ronde Caep hebt ghy een rebier die int westen leyt / eñ wort den rivier van Cranifes ghenoemt / ghy sult wetē als ghy dwers over de rivier zijt / daer zijn eenige roode strepen die gaende stroomē zijn. De Caep leyt van desen haven tot de ronde Kaep der bosschen / zuyt oost ten zuydē ende noort west ten noorden. De selve kaep der bosschen staet in 45. graden 30. minuten. De ronde Caep.

Van de Caep der Bosschē/tot aen de C. Blanco ofte de witte caep/ hebt ghy 32. leguas/ de cust leyt z.ten w. ende n.o ende dese witte Caep staet in 45. graden/ende ontrēt 3. leguas noortwaerts van de Caep leydt het landt al n.n.w. met witte Clippen/ die int ghetal ses zijn/ en de leste is de grootste ende breetste/toonēde hem van verre als een seyl/ ende op't hooft van de voorsz. Caep/ is eenen ronden bergh/die hem toont als een wolcke/ontrent dese Caep ligghen eenighe rotsen byeants aen den oever/ende 3. Cabels lenghde van den oever sult ghy 25. vademen hebben/ ende over de ander zijde van de witte clippen leydt de grondt effen/ ende onder de Clippen die de Zee ghemaect heeft/ende staet daer tegen als oft het opspuytinghe van Walvisschen waren/ ende op de Caep zijnder eenighe cleyn huscagiens daer volck in woont/ van welck ghy u moet waeghtē. Het opperste deel van de Caep leyt z. ende n. een leguas in de breede/ende heeft int middē een rye rotsen boven water/ende aen de zuytzijde vande Caep hebt ghy een haven daermen wel anckerē mach/maer in het midden daer is een rotse/ van de welcke ghy u wachten moet. Van de Caep tot de haven S. Iuliaen, zijn 37. mijlen, den loop is z.w. eñ n.o. in de haven van S. Iuliaen aen de z. zijde van den inganck ligghen steenrotsen als Casteelen/die daer in comt/ moet hem nae de n. zijde begevē/ende binnē de haven sult ghy twee Eylanden vinden/ daer ghy vrpelijck van aen nuecht liggen. Dē haven staet in 49. graden.

Tusschen de Cabo Blanco ende de haven van S. Iuliaen, liggen de Eylanden van Sampson, die acht int ghetal zijn.

Van de Haven S. Iuliaen tot den bergh S. Anna, zijn 55. leguas/de cust leyt z.w. eñ n.o. een seer effen lant hebbende/maer alleenelijck eenen bergh/ ende nae het zuyden zijn cleyne haumoeck/die in 50. graden/ende 30. minuten staen.

Van de rivier S. Anna tot de rivier S. Cruz hebt ghy 8. leguas. De Cruz leyt n.o. ende z.w. Aen de noortzijde van de Rivier de Cruz, is een hoogh landt van twee legas lanck/ ende is effen op het top/liggende z. ende n. ende daelt aen beyde zijdē als een sadel. Dese cust is 4. leguas ver ondiep/ maer dicht by den oever comt ghy wel 20. vademen waters hebben.

Van de rivier de Cruz tot de rivier dos Galgos hebt ghy 25. mylen/de streckinge is n.o. eñ z. en staet in 52. graden en 10 minuten/ ende heeft tot zijn mere eenen bergh/ende aen het opperste van den bergh is een pleyn/ ende aen de noordt oost zijde is het seer dalende op eñ neer/ eñ heeft witte ende bruyne Clippen/ den opppersten cant daer van swart/ende onder den bergh aende oost zijde/ toont het hem als of het trappen waren/ met eenen swarten punt in de Zee. Een halve Enghelsche mijl van dese punt zuytwaerts leyt een Baye/ het welcke by den inganck is van de Rivier dos Gallegos, daer het ebt ende vloeyt/ 12. vadem waters in de Rivier. Wacht u dat ghy niet te ver in en gaet om de pericülen wil/

daerom

Marginalia: De witte Caep. — Haven S. Iuliaen — Den bergh S. Anna. — Van de rivier dos Galgos

daerom en gaet niet verder dan op 18. vademen waters.

De Straet Magallaen de Caep van de Maget Maria ghenaemt

Van de Rivier dos Galegos, tot de Magallanische straet/ ghenoemt de Caep van de Maget Maria zyn 8. mylen / de streckinge is z. z. o. eñ n. n. w. eñ 4. mylen eer ghy tot dese Caep comt / sult ghy hooge steyle Clippen sien/ende grauwe/ vol van swarte scarren / de Zee daer tegen slaende/ als of het opspuytinge van Walvisschen warẽ/ maer eenen seer ghesonden oever/ daer ghy voor eenen z. w. wint anckeren muecht/ het hooghste van dese Caep van S Maria is gelijck de Caep S. Vincent in Spaengien. Aen het oosten van de Caep is een rye van rotsen/ die een sant rontsom haer hebben/ dat vol putten is / daer ghy diepe wateren vint/ eñ terstont weer grondt/ het welke met een leech water hem selven op toont/ daerom moet ghy wel toesien dat ghy u een halve engelsche myjl van den oever hout/ tot dat ghy de selve Caep ghebrocht hebt w.n.w. van u/ dan gaet z. w. aen/ tot dat ghy tot het leechste comt/ daer ghy 10. of 12. vademẽ sult hebben. Dese plaets wordt de Purification ghenaemt / ende een halve legue binnen het lant is een stedsken / dat met dẽ naem Iesus ghenaemt wort. Van de selve Caep sult ghy een clif hebben / comende van de Caep/ ende op het eyndt van de clif staet een dorp/ eñ is in de hoochte 52. graden 30. minuten/ eñ van de selve Caep de Strate incomende/ aen de n. west zyde binnen 14. mylẽ/ begint het nauwer eñ nauwer te worden/ tot dat ghy comt op de hooghste plaets van den allernauste inganck / het welcke west n. w. ende o. z. o. leyt/ ende de selve straten gaen een derde deel van de Canael aen de noortschen oever/ om dat aende zuyt zijde een rye rotsen zijn / ende sult daer sant sien / daerom moet ghyse by tijdts in de oogh hebben / als ghy dan de eerste streyghts voorby zijt/ so gaet 8. mylen w. z. w. tot dat ghy comt in een Caep S. Gregorius genaemt/ met een groote Clip / eñ een goede reede. Van het n. w. tot het z. w. van dese Caep en betrout het volck daer in niet / want sy zijn vol verraderye.

Aen dees Caep beginnen twee Straten/ ende wort by de onse Lady van Grace genoẽt/ het leyt 3. leguas w. z. w. ende n. n. o. ende int incomen van de Straet/ sult ghy drie Eylanden sien west van u liggende/ onder de welcke ghy meught seylen/ wel acht nemende dat ghy in de Bapen niet en komt te geraken/ wãt sy vol perijckels zyn. Van de 3. Eylanden soeckt de Canael van de Stratẽ w. z. w. 2 leguas verre/ van daer sult ghy na het zuyden strecken / tot dat ghy komt 53 graden ende 30. minuten/ daer ghy een punt sult vindẽ/ de punt van S. Anna ghenaemt / ende n. n. west van daer sult ghy twee ofte drie pleynen sien/ in een van de welcke daer een dorp staet / het stedeken van Coninck Philippus ghenaemt / ende voorby vaerende het Bol-werck ende eenen grooten Boom / muecht ghy op het Ancker komen daer ghy vier vademen waters sult hebben.

Eenen Brief van S. Thomas Candiſch tot den Edelen
Heer mijn Lord Camberlinck, een van haer Ma-
jeſteyts hooch ſecreten Raet aengaende den voor-
ſpoet van ſyn Voyagie rontom de VVerelt,

SEer Edele Heer/ als u ghenade hier te vo=
ren altijts tot mywaerts is genegen ghe=
weeſt ſoo ootmoedelick bidde ic u dat ghy=
ſe wilt volherden/en oft ſchoon daer gheen inde=
delen zijn waer door ickſe verdient hebbe/ noch=
tans mynen uyterſtē dienſt ſal nimmermeer on=
breken/ſoo dickwils als uwe genade die ſult willē
ghebruycken. Ick bidde uwe edele hoogheyt/
dat u Genade haer Majeſteyt wilt doen weten
de groote begeerte/ die ick tot haer Mayeſteyts
begheerte ghehadt heb in het volbringhen
van deſer voyagie / ende alſt Godt belieft heeft
haer de overwinninghe van haer vyant int deel
te verleenen/ſo hoop ic eer langh haer te ſien alle
haer vyanden onder te breyghen. Want alle de
plaetſen van haer rijckdommen/waer door ſy ſo
gheweldich haer oorlogen ghevoert hebben/ ſyn
nu gantſchelijck ondeckt/ende ſoo het haer Ma=
jeſteyt belieft/mach ſy den roof met een weynige
macht van hen allen nemen. Het heeft Godt den
Almachtighen belieft my de gantſche Globe van
de werelt om te ſeylen/invarende langhs de Ma=
gallaniſche Straet/ende wederkeerende langhs
de Caep de Bona Sperança. In de welcke voyagie
ick heb beyde ondect ende kenniſſe ghedaen alle
de rijcſte plaetſen der gantſcher werelt/die noyt
van eenighe Chriſtenen bekent ofte ontdeckt
zijn gheweeſt. Ick ſeylden lancks de cuſten van
Chili, Peru, en Nova Hiſpanie, daer ic groote plon=
deringhe dede. Ick brande ende ſonc 19. ſchepen
cleyn ende groot. Alle de dorpen ende villagien
daer ick opt aen landede / brandende ende plon=
derde ick/eñ en had ick niet op de cuſten van hen
niet geſien geweeſt/ ic ſoude daer groote menich=
te van ſchatten vercreghen hebben. Ick ghemete
de groote profijten van een groot ſchip des Co=
nincks/ dat ick te California nam welc ſchip van
Philippinas quam/een vande rijcſte in cooyman=
ſchap dat opt de Zee ghepaſſeert had / als des
Conincks regiſter ende der Coopluydē rekenin=
ghe dat ſelve uytwyſen/wāt het verhief hem tot
den prijs in Mexico om vercocht te worden : de
welcke goederē (om dat mijn ſchip de minſte deel
niet laden en coſt) wirt ic bedwongē die in brant
te ſetten. Van de Caep California, die de uyterſte
deelen zijn van gantſch Nova Hiſpania, ſeylden
ick in de Eylanden Philippinas, ſeer naer de cuſt
van China, van het welcke ick ſulcke kenniſſe
ontfanghen ende mede ghebrocht heb / alſser
noyt in deſe ſtreken af ghehoordt is gheweeſt/
van welckes landts rijckdom ende verhevent=
heydt breeſe verhael te maken / oft ick niet
ghelooft en wirde. Want had ick niet verſekert
gheweeſt van wtnemende Rijckdom van dit
landt/ick ſoude ſoo onghelooflick gheweeſt heb=
ben/als yemant anders die de gelijcke ervarent=
heyt niet gehadt en hebben. Ick ſeylde lancx de

Eylanden van Moluccas daer ick onder eenige van dat heydens volck seer beleefdelijc onthaelt was, ende ons volck mach daer so vrijelick handelen als de Portugysers so sy selfs willen. Van daer passeerde ick de Caep van Bona Esperança, ende vondt onder wegh int weder thuys keerē het Eylant S. Helena, daer de Portugaloysers gewoon zijn haer selven te verversschen / ende van dat Eylāt heeft my God verleent weder in Engelant te keeren. Al den welcken dienst ick ootmoedelick werp onder haer Majesteyts voeten. Den eewighen almachtighen Godt biddende haer regeringhe langh onder ons te laten. Want op den huydighen dagh is sy de wijdtberoemste ende victorieuste Princesse die daer in de Werelt leeft. Dus ootmoedichlick verlof biddende voor mijn lanckfaemheyt, wil ick voorts uwe genade tot Gods bescherminge bevelē. Tot Pleymouth den 9. van September 1588.

uVVe ghenades ootmoedighen dienaer.

Thomas Candisch.

De namen vande Coninghen ende Princen van Iava, ter tijt doen het Engbels volck daer was.

Raia Donaw.	Raia Tymbanton.
Raia Rabacapala.	Raia Mawgbange.
Raia Bacabatra.	Raia Patimara.

Eenighe Javaensche woorden, van de Enghelsche acht genomen ende geleert.

Sabuck Syde.	Tadon een Vrou.
Sagu Vrool van het landt.	Bcbeck een Hertoch.

Lamique Drincken/	Aniange een beest.
Parec Rijs in syn huysken.	Popran Salve.
Braas ghesoden Rijs	Coar het hooft.
Carcha eenen Spieghel.	Endam reghen.
Arbo eenen Os.	Ionge een schip.
Vados, een Gept.	Chay de Zee.
Cabo Gout.	Sapelo, tien int ghetal.
Cardange Weeghbree.	Dopolo thwintich.
Hiam een Hen.	Treda neen.
Sevir linnen Laken.	Ian verstaet ghy.
Doduck blaeu Laken.	Bayar gaet.
Toropps een van haer cappen.	Adadizana ick sall halen.
Gula swarten Suycker.	Suda ghenoech.
Cricke een Poengiaert.	

Sekere aenmerckinghe ofte verhalinghe ghenomen uyt de groote Caerte van China, thuys ghebrocht door Sr. Thomas Candisch. 1588.

Het groote Coninckrijck van Mogores, leyt op het n. w. ende valt op Tanassakin, voorby Massacea, ende vecht hem aen Bengala, het is krijghbaer volc / maer en vechten anders niet als te paerde / sy gaen in haer cleedinghe als de Portugijsers.

2. Een Stadt daer eenen Chiviaen in is / een seer leelic man onder hem veel krijgsvolck houdende / hy voert Oorloch tegen de Tartars ende de Mogores, die tusschen hen liggen / ende leyt buyten de tonlheyt van de wal.

3. Voorby sekere gheberchten daer de Tartars woonen die te vooren groote vrienden met der Chinaens waren / maer voeren nu eenen ghestadighen oorloch onder malcanderen / ende dat soo gheweldich datter dickwils meer als 100000. menschē verslaghen worden / die aen Moscovien gheleghen syn / ende in haren krijch hebben sy allerley ghe weer.

4. De Provincie van Cansas heeft 4. groote steden / ende 20. cleyne steden / ende 77. vorpen ende Casteelen / het heeft in de lenghde 55. leguas / het heeft 363000. groote Heeren huysen die tribuyt gheven / en 13900. krijghs-volck / en heeft 47000. paerden die des Coninckx syn / tot syn beschermínghe ghehouden.

5. De groote Stadt Paquijn, daer de Coninc hem onthout/ heeft 8. groote steden tot hem toebehoorende/ende 18. cleyne steden/met 113. dorpen ende Casteelen/het heeft 418789. groote Heeren huysen die tribuyt betalen/het heeft totte krijch 258100 paerdevolck. De stadt staet in syn breede 50. graden ter noortwaerts/ende het is daer so cout alst gemeenlijc in Nederlant is

6. In de groote stadt van Cantan is veel krijchsvolck/ om de passagien voor de Tarters te behoeden.

7. De provincie van Soychim heeft 7. groote steden ende 16. cleyne / met 12. dorpen ende Casteelen/ende een groote Stat daer hem veel volcks vergadert om tegen de Tarters te vechten. Het heeft 17. leguas in syn lenghde / ende heeft 164118. groote Heeren huysen die tribuyt betalē/eñ 96000. krijchsvolc.

8. De Provintie van Santo heeft 6. groote steden ende 14. cleyne/met 90 dorpen ende Casteelen. Het is 82. leguas lanck/ en heeft 77555. groote Heeren Huysen/die aen 63808. paerdevolcks / en 31000. voetvolck ter oorloch tribuyt betalen.

9. De Provintie van Oyman heeft 7. groote steden 13. cleyne/met 90. dorpen ende Casteelen / ende heeft 470. leguas in de lenghde/ ende 112558. groote huysen die tribuyt betalen aē 82890. krijghsvolck. Wt dese Stat comt Coper/ Quicsilver ende swart loot.

10. De Provintie van Cutchcio heeft 8. groote steden/ende 12. cleyne/met 83. Dorpen/ die gheweer bereyden om met de Iawes te vechten/die aen de ander zyde van Cauchin-china wonen. Het is 100. leguas breet/ende heeft 32920. paerdevolcks ende voetvolcks/het heeft 405670. groote huysen die tribuyt gheven/waer van het krijghsvolck betaelt wort.

11. De provincie Iabguijn heeft 14. grote steden ende 17. cleyne/ met 95. dorpen en Casteelen. Het is over de 120. leguas/ het heeft 962818. groote huysen die tribuyt gheven/ het heeft 208900. Crijghsvolck/van de welcke daer zyn 52500. Terters Peerdevolck die voor Souldye diende.

12. De Provintie van Vquam heeft 14. groote Steden ende 19. cleyne/ 150. Dorpen ende Casteelen/ ende is 210. leguas breedt/ende 53161. groote huysen die tribuyt gheven/en 71600 Crijchsvolck.

13. De Provintie van Som, heeft 7. groote steden ende 11. cleyne/ met 105. Dorpen ende Casteelen/ende is 200. leguas breet/ende heeft 139567. huysen die Tribuyt betalē/ende hout 345632. Crijchsvolck.

14. De Provintie van Esiran, heeft 11. groote steden ende 75. cleyne/met 80. Dorpen ende Casteelen/ende is 440. leguas breedt/ende heeft 1242135. huysen die tribuyt betalen/en hout 33900. Crijghsvolck.

15. Dese Poel leyt voorby Siam, en voor Champa, ende voecht hem aen de Lappians, ende van daer comt al het water dat het coninckrijck van China dient. De Indianen van de Chiniais seggen dat dese Poel sy van de gantsche Weerelt / en daerom schilderen sy de Zee/de Maen/ en Sterren daer in.

16. De Provintie van Canray heeft 13. steden ende een hoofstadt/met 73. dorpen ende Casteelen/ende is 260. leguas breed/ende heeft 1393629. huysen die tribuyt gheven / ende 12700. krijghs volck.

17. De provincie van Guansa heeft 12. groote steden ende 45 cleyne/met 51. dorpen ende casteelen/het is 260. leguas breed/ ende heeft 1096390. groote huysen die tribuyt betalen / ende hout krijgs-volck/beyde te paerde en te voet 100100.

18. De Provintie van Vanam, heeft 14. groote steden/ ende 36. cleyne/met 51. dorpen ende Casteelen / het is 260. leguas breedt/ en heeft groote huysen die tribuyt betalen 589296. en krijghs-volck 15100.

19. De provincie van Suckin heeft acht groote steden ende een hooft stadt met 54. dorpen ende Casteelen/ ende twee groote steden tot garnisoen/om wacht teghen de Iepons te houden/ 200. leguas breet ende heeft 5009532. groote huysen die tribuyt betalen / ende daer syn 4003225. mannen van de Conincks garde.

20. De Provintie Canton heeft 40. groote steden/ ende 7. cleyn/met 77. dorpen ende casteelen / ende een stadt dat met 100. schepen uytset tot bewaringe van Cachewe. China is 380. leguas in de breede/eñ heeft 483383. groote huysen die tribuyt betalen/ ende houden 39400. krijchs-volck.

21. De stadt Champa staet in 14. graden noortwaerts van den Equinoctael.

22. De haven van Cochin-china, staet in de breede 16. gradē ende een half ten noorden.

23. De Provintie van Enam heeft 7. groote steden en 13. cleyne/ met 90. dorpen ende casteelen/en is 88. leguas breedt/ ende heeft 589296. groote huysen die tribuyt betalen/ende hout 15100. soldaten.

Paerdevolck 454728. Voetvolck 7459057.

De gantsche somme 7923785.

F I N I S.